

Uniform Herstelkader Rentederivaten MKB

19 december 2016

mr. B.F.M. Knüppe, prof. dr. T.P. Kocken en mr. R.J. Schimmelpenninck

Dit document is gepubliceerd op www.derivatencommissie.nl. Het auteursrecht ten aanzien van dit document inclusief bijlagen berust bij de Derivatencommissie. Publicatie of vermenigvuldiging is niet toegestaan zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Derivatencommissie, p/a Houthoff Buruma U.A., Gustav Mahlerplein 50, 1082 MA Amsterdam. Vanzelfsprekend kan – met uitdrukkelijke bronvermelding – van het wettelijk citaatrecht gebruik worden gemaakt.

Inhoudsopgave

1.	INLEIDING.....	3
1.1.	Samenvatting	3
1.2.	Opdracht Derivatenco�missie	3
1.3.	Verantwoording	5
2.	GRONDSLAGEN HERSTELKADER	7
2.1.	Definities Herstelkader	7
2.2.	Context problematiek en verschijningsvorm Rentederivaten	16
2.3.	Juridische en cognitieve aspecten	18
2.4.	Uitgangspunten Herstelkader	19
3.	HERSTELKADER	21
3.1.	Toepassingsgebied	21
3.2.	Stap 1: Noodzakelijk Substituut	26
3.3.	Stap 2: Technisch Herstel.....	30
3.4.	Stap 3: Couancevergoeding.....	42
3.5.	Stap 4: Renteopslagen	44
3.6.	Overige aspecten	46
4.	CONSEQUENTIES HERSTELKADER	51
4.1.	Verjaring en klachtplicht	51
4.2.	Vaststellingsovereenkomsten en bindende uitspraken	52
4.3.	Kosten MKB-Klanten voor advocaten en Belangenorganisaties	53
5.	UITVOERING HERSTELKADER.....	54
5.1.	Uitvoering Herstelkader	54
6.	BIJLAGEN	57

1. INLEIDING¹

1.1. Samenvatting

1.1.1. De Derivatencommissie heeft het voorliggende Herstelkader aan de Minister aangeboden.

1.1.2. Deelnemende Banken bieden een coulancevergoeding aan MKB-Klanten aan die binnen het bereik van het Herstelkader vallen. Deze vergoeding is gebaseerd op de rente die de MKB-Klant per saldo onder een Renteswap en/of Rentecollar heeft betaald en naar verwachting nog zal betalen, met een maximum van EUR 100.000. Ook worden in beginsel de verhogingen in Renteopslagen aan klanten met een financiering in combinatie met een Renteswap vergoed. Daarnaast zullen de deelnemende Banken de Rentederivaten op technische punten herstellen.

1.2. Opdracht Derivatencommissie

1.2.1. Per [brief van 1 maart 2016](#) aan de Tweede Kamer heeft de Minister de heren B.F.M. Knüppe, T.P. Kocken en R.J. Schimmelpenninck aangesteld als onafhankelijke (commissie van) deskundigen – de Derivatencommissie – om een uniform herstelkader op te stellen. De aanleiding hiervoor heeft de Minister als volgt beschreven:

"De AFM heeft geconstateerd dat banken in het verleden in veel gevallen de wettelijke eisen bij de advisering over derivaten aan niet-professionele partijen onvoldoende hebben nageleefd. De AFM heeft onder meer dossiers gezien waarin de klant niet is geïnformeerd over (de werking van) het product en de voor- en nadelen van het derivaat in zijn specifieke situatie. Het gevolg is dat veel klanten een niet passend derivaat hebben en daar schade van kunnen ondervinden, nu of mogelijk in de toekomst. Om deze reden zijn banken in 2014 gestart met het herbeoordelen van rentederivatencontracten. Helaas zijn er door de toezichthouder onjuistheden en onvolledigheden aangetroffen in deze herbeoordelingen, waarover ik uw Kamer op 4 december jl. heb geïnformeerd. Om te voorkomen dat klanten oplossingen mislopen door onjuiste herbeoordelingen door banken acht ik het, in lijn met het advies van de AFM, noodzakelijk dat alle dossiers opnieuw worden getoetst aan een 'uniform herstelkader'. Dit uniforme herstelkader - voor zowel beoordelingen als oplossingen - zal voorschrijven hoe de herbeoordelingen moeten worden uitgevoerd en welke herstelacties banken in specifieke situaties moeten uitvoeren om opgelopen schade te compenseren en toekomstige schade te voorkomen. Het uni-

¹ Begrippen met een hoofdletter hebben de betekenis die daaraan is gegeven in paragraaf 2.1 van het Herstelkader.

forme herstellkader zal de interpretatieruimte van banken bij het herbeoordelen en waar nodig compenseren van MKB-ondernemingen minimaliseren. ABN AMRO, Rabobank, ING, SNS en Van Lanschot hebben zich gecommitteerd aan een traject waarin een uniform herstellkader wordt overeengekomen. Ook zijn deze banken akkoord met de inzet van externe beoordelaars voor het toepassen van dit herstellkader."

- 1.2.2. Per 19 april 2016 heeft Deutsche Bank zich eveneens gecommitteerd aan het traject waarin een uniform herstellkader wordt overeengekomen.
- 1.2.3. De Minister heeft opdracht gegeven aan de Derivatencmissie om tegen medio 2016 een uniform herstellkader vast te stellen en – indien mogelijk – met de Banken overeen te komen.
- 1.2.4. Bij de aanstelling heeft de Minister in het bijzonder aandacht gevraagd voor het toepassingsgebied van een uniform herstellkader en in overweging gegeven:
 - a. tot wanneer wordt teruggegaan en op welke wijze oude gevallen (derivatencontracten die op 1 april 2014 niet meer liepen) meegenomen worden in de herbeoordelingen van Banken;
 - b. welke andere (niet-)professionele klanten onder het Herstellkader vallen ('bereik');
 - c. op welke wijze een Bank bij het herbeoordelen van rentederivatencontracten kan prioriteren ten aanzien van 'kwetsbare klantgroepen'; en
 - d. hoe door Banken dient te worden omgegaan met de wettelijke verjaringstermijn bij het vaststellen van schade voortvloeiend uit een rentederivatencontract.
- 1.2.5. Voorts heeft de Minister gevraagd in voldoende mate vertegenwoordigers van het MKB te betrekken bij het opstellen van het uniform herstellkader en ervoor te zorgen dat de belangen van het MKB voldoende worden meegewogen.
- 1.2.6. De opdracht van de Minister beperkt zich in beginsel tot de totstandkoming van een uniform herstellkader. Toezicht op de naleving en uitvoering daarvan rust bij de AFM en de in te schakelen externe dossierbeoordelaars.² De Derivatencmissie zal – voor zover nodig – als bindend adviseur optreden ten aanzien van bijzondere indivi-

² Controle van dossiers van Banken door de AFM zal in beginsel plaatsvinden nadat de MKB-Klant een aanbod tot Herstel heeft ontvangen. De inrichting van het proces tot (steekproefsgewijze) dossiercontrole is aan de AFM.

duele gevallen ten behoeve van de uitvoering van het Herstelkader (zie ook paragraaf 5.2 hierna). Voor het overige zal de Derivatencommissie slechts dan nader worden betrokken indien na totstandkoming van het Herstelkader onduidelijkheid ontstaat over authentieke interpretatie van enig onderdeel daarvan of aanpassing noodzakelijk blijkt (bijvoorbeeld vanwege praktische uitvoerbaarheid).

1.3. **Verantwoording**

Betrokkenen

- 1.3.1. De Derivatencommissie heeft vanaf begin maart 2016 gesprekken gevoerd met de deelnemende Banken (in eerste instantie ABN AMRO, ING, Rabobank, SNS en Van Lanschot en vanaf 19 april 2016 ook Deutsche Bank). Ook is gesproken met tien Belangenorganisaties die belangen van MKB-Klanten vertegenwoordigen. Daarnaast heeft de Derivatencommissie gesproken met verscheidene MKB-Klanten en met advocaten van MKB-Klanten.
- 1.3.2. De Derivatencommissie heeft zich in de uitvoering van haar opdracht laten bijstaan door Cardano Risk Management B.V. en Houthoff Buruma Coöperatief U.A.

Contact met betrokkenen

- 1.3.3. Voor de inrichting van contact met betrokkenen, zoals gesprekken en informatieverstrekking aan de Derivatencommissie, is een werkprotocol opgesteld. Het werkprotocol is op 5 april 2016 gepubliceerd op de website www.derivatencommissie.nl. Met het werkprotocol is beoogd voor alle betrokken partijen inzichtelijk te maken wat de werkwijze van de Derivatencommissie is. Bij persbericht van eveneens 5 april 2016 heeft de Derivatencommissie kenbaar gemaakt dat de Banken akkoord zijn gegaan met een verlenging van de verjaringstermijn van vorderingen aangaande Rentederivaten die in de periode 1 maart 2016 tot en met 30 september 2016 (mogelijk) zouden verjaren.
- 1.3.4. De informatie-uitwisseling met betrokkenen (Banken, Belangenorganisaties en individuele MKB-Klanten) heeft plaatsgevonden nadat afspraken over onder meer vertrouwelijkheid zijn gemaakt.
- 1.3.5. Teneinde inzicht te krijgen in de casuïstiek, heeft de Derivatencommissie van iedere Bank verschillende dossiers van MKB-Klanten opgevraagd, ontvangen en bestudeerd. Ook zijn van (advocaten van) MKB-Klanten en van Belangenorganisaties voorbeeldossiers opgevraagd, ontvangen en bestudeerd. Reeds gewezen rechtspraak (inclusief uitspraken van het Kifid) is geanalyseerd. Verder zijn vragenlijsten

opgesteld over verschillende (kenmerkende) aspecten van de rentederivatenproblematiek die door alle Banken en enkele Belangenorganisaties zijn ingevuld en gedeeld. Diverse betrokkenen hebben daarnaast verdere achtergrondinformatie gegeven.

- 1.3.6. Met iedere Bank hebben zowel aparte gesprekken op bestuursniveau alsook één of meerdere verdiepende besprekingen op senior managementniveau plaatsgevonden. In deze gesprekken met de Banken is gesproken over de werking van al bestaande kaders voor herbeoordeling van Rentederivatendossiers die de Banken hanteren. Daarmee verwante onderwerpen, zoals reeds verrichte compensaties en aanhangige juridische procedures, zijn in dat verband ook aan de orde gekomen.
- 1.3.7. De Derivatencommissie heeft op 31 mei 2016 een eerste concept van een deel van het beoogde Herstelkader gedeeld met de Banken. De Derivatencommissie heeft vanaf 1 juni 2016 de Banken gesproken over het concept, waarna ook een herziene versie van het Herstelkader is gedeeld met de Banken.
- 1.3.8. Verder heeft de Derivatencommissie vanaf 8 juni 2016 de Belangenorganisaties en een aantal advocaten geïnformeerd over de strekking van het beoogde Herstelkader en daarover met hen van gedachten gewisseld. Op 24 juni 2016 heeft een aantal van de Belangenorganisaties een samenvatting van het Herstelkader ontvangen. Een finaal concept van het Herstelkader is op 30 juni 2016 gedeeld met zowel de Banken als de Belangenorganisaties.
- 1.3.9. Het Herstelkader is gepubliceerd op 5 juli 2016. Het Herstelkader is door alle Banken aanvaard. Het Herstelkader voorziet in een pilot-fase voor vragen over het Herstelkader, die tot aanpassingen van het Herstelkader hebben kunnen leiden. Na 5 juli 2016 hebben klanten(vertegenwoordigers), betrokken Belangenorganisaties en Banken vragen gesteld over de interpretatie en uitvoering van het gepubliceerde Herstelkader. De vragen hebben op onderdelen geleid tot aanpassingen van het Herstelkader, waarover met betrokken partijen is gecommuniceerd. Aansluitend heeft de Derivatencommissie op 19 december 2016 het Herstelkader vastgesteld. Met vaststelling van het Herstelkader is de pilot-fase geëindigd.
- 1.3.10. De Derivatencommissie dankt alle betrokkenen voor de tijd en moeite die is genomen om informatie en inzichten te delen.

2. GRONDSLAGEN HERSTELKADER

2.1. Definities Herstelkader

2.1.1. In het Herstelkader wordt gebruik gemaakt van de volgende definities (woorden die in het enkelvoud zijn gedefinieerd en in het meervoud worden gebruikt hebben de betekenis van het meervoud van de gedefinieerde term en vice versa):

ABN AMRO	ABN AMRO Bank N.V.
Afdekkingspercentage	het gedeelte van de In Aanmerking Komende Leningen dat op enig moment tegen een wijziging van de Referentierente is afgedekt met een (portefeuille aan) Rentederiva(a)t(en)
AFM	Stichting Autoriteit Financiële Markten
Banken	ABN AMRO, Deutsche Bank, ING Bank, Rabobank, SNS Bank en Van Lanschot Bankiers
Bedrijfsbeëindiging	de situatie waarin een door de MKB-Klant gedreven onderneming volledig wordt gestaakt en in verband daarmee wordt overgegaan tot het aflossen van de Leningen
Belangenorganisaties	Claim Participants, Kenniscentrum Rentederivaten, LTO Nederland, MKB-Claim, MKB Nederland, Nederlandse Melkveehouders Vakbond, ONL voor Ondernemers, Stichting Meldpunt Klachten Banken, Stichting Renteswapschadeclaim, Stichting Swapschade
Bindend Advies	een bindend advies zoals omschreven in paragraaf 5.2

Blend & Extend	een herstructurering van een Rentederivaat, waarbij het lopende Rentederivaat wordt afgewikkeld en de Marktwaaarde verwerkt wordt in een nieuw af te sluiten Rentederivaat
BW	Burgerlijk Wetboek
Compensatie	de financiële vergoeding die een Bank aan een MKB-Klant aanbiedt op grond van het Herstelkader
Derivatencommissie	de heren B.F.M. Knüppe, T.P. Kocken en R.J. Schimmelpenninck als door de Minister aangeestelde onafhankelijke deskundigen
Deutsche Bank	Deutsche Bank AG – Netherlands Branch (als rechtsoopvolger van Deutsche Bank Nederland N.V.)
Einddatum	de contractuele einddatum van een Rentederivaat of een Lening
Euribor	Euro InterBank Offered Rate, zie: http://www.emmi-benchmarks.eu/euribor-org/about-euribor.html
Gestructureerd Rentederivaat	elk Rentederivaat niet zijnde een Rentecollar, Rentecap of Renteswap

Groep	een groep is een economische eenheid waarin rechtspersonen en vennootschappen organisatorisch zijn verbonden, van welke eenheid ook kenbaar gelieerde stichtingen deel uit kunnen maken, evenals rechtspersonen naar buitenlands recht
Herstel	het geheel van Compensatie voor en aanpassing van een Rentederivaat en aanpassing van de Variabelrentende Lening zoals omschreven in het Herstelkader
Herstelaspect	een aspect van een Rentederivaat of Variabelrentende Lening dat op basis van het Herstelkader mogelijk hersteld zal moeten worden
Herstelkader	dit uniform herstelkader, zoals door de Derivatencommissie op 19 december 2016 vastgesteld, met inbegrip van de daarbij behorende bijlagen
Hoofdsom Lening	de hoogte van een aan een MKB-Klant verstrekte In Aanmerking Komende Lening
In Aanmerking Komende Leningen	Variabelrentende Leningen die met inachtneming van het bepaalde in paragraaf 3.3.4 in aanmerking komen voor afdekking door een Rentederivaat
ING Bank	ING Bank N.V.
ISD	Richtlijn 93/22/EEG van de Raad van de Europese Unie van 10 mei 1993 betreffende het verrichten van diensten op het gebied van beleggingen in effecten
Kifid	het Klachteninstituut Financiële Dienstverlening

Kosteloos Aflossen	de situatie waarin een MKB-Klant zijn Lening voor een bepaald gedeelte kan aflossen zonder dat hij hiervoor een contractueel overeengekomen vergoeding ('boete') verschuldigd is
Lening	een Variabelrentende Lening of een Vastrentende Lening
Libor	London Interbank Offered Rate, zie: https://www.theice.com/iba/libor
Marktwaaarde	de waarde van het Rentederivaat op grond van de specificaties van het Rentederivaat, de rentestanden en eventuele andere relevante marktniveaus ³ op het moment van waardering, berekend volgens het door de Bank historisch voor rapportages aan de MKB-Klant gehanteerde waardeeringsmodel ('valuation model') voor het betreffende Rentederivaat dat daartoe door haar modelvalidatie-afdeling is goedgekeurd. ⁴
Margin Call	een contractuele vordering van een Bank op een MKB-Klant om tijdens de looptijd van het Rentederivaat (additionele) gelden en/of zekerheden aan de Bank ter beschikking te stellen in verband met de negatieve Marktwaaarde van een Rentederivaat

³ Onder marktniveaus worden financiële grootheden verstaan die observeerbaar zijn in het interbancaire verkeer, zoals rentestanden en implied volatiliteiten. Ter voorkoming van misverstanden worden liquiditeits-, funding-opslagen dan wel de kredietwaardigheid van een MKB-Klant niet tot deze marktniveaus gerekend voor de berekening van de Marktwaaarde onder het Herstelkader.

⁴ Indien een historische Marktwaaarde opnieuw berekend dient te worden voor Compensatie uit hoofde van het Herstelkader, wordt het waardeeringsmodel gehanteerd dat de Bank op het moment van het berekenen van Compensatie hanteert en goedgekeurd is door haar modelvalidatie-afdeling.

MiFID	Richtlijn 2004/39/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 21 april 2004 betreffende markten voor financiële instrumenten
Minister	de Minister van Financiën
Mismatch	Modaliteitsmismatch en Overhedge
MKB	kleine en middelgrote ondernemingen, ook wel aangeduid als midden- en kleinbedrijf
MKB-Klant	de afnemer van een door een Bank aangeboden Rentederivaat waarop op grond van paragraaf 3.1 het Herstelkader van toepassing is, die – op het moment van aangaan van het Rentederivaat – woonachtig is, dan wel statutair gevestigd is of werkelijke vestiging heeft in Nederland (ongeacht de nationaliteit / rechtsvorm van de klant)
Modaliteitsmismatch	het niet volledig aansluiten van de modaliteiten van een Rentederivaat op die van de Lening, anders dan een Overhedge
Netto Kasstromen	de netto ontvangsten en betalingen uit hoofde van het Rentederivaat, waaronder ook ontvangsten of betalingen van de Marktwaaarde van het Rentederivaat bij een (partiële) Voortijdige Afwikkeling voor zover daadwerkelijk betaald of verrekend ⁵

⁵ Wanneer een product is omgezet in een Noodzakelijk Substituut in Stap 1, worden voor Stap 2 tot en met Stap 4 de Netto Kasstromen van het Noodzakelijk Substituut bedoeld.

Noodzakelijk Substituut	een aanpassing van een Gestructureerd Rentederivaat naar een Upfront Premium Rentecap, een Renteswap of Rentecollar, die noodzakelijk is voor verdere toepassing van het Herstelkader
Notional	de omvang van het Rentederivaat, in essentie vergelijkbaar met de Hoofdsom Lening
Oprenting	het met Wettelijke Rente verhogen van Compensatie
Overhedge	Overhedge In Omvang en/of Overhedge In Looptijd
Overhedge In Omvang	een situatie waarin de Notional de Hoofdsom Lening overstijgt na de daadwerkelijke opnamedatum
Overhedge In Looptijd	de situatie waarin de Startdatum van het Rentederivaat meer dan een maand voor de daadwerkelijke opnamedatum van de Variabelrentende Lening is en/of wanneer de Einddatum van het Rentederivaat meer dan een maand na de Einddatum van de Variabelrentende Lening is
Percentage Couancevergoeding	het percentage van de Netto Kasstromen en de Marktwaaarde dat in Stap 3 conform de staffel wordt vergoed op basis van de Notional van het Rentederivaat of de derivatenportefeuille van de MKB-Klant
Rabobank	Coöperatieve Rabobank U.A.
Referentierente	een binnen financiële markten vastgestelde rente, zoals bijvoorbeeld Euribor of Libor

Rentecap	een financieel product waarmee een MKB-Klant tegen betaling van een premie aan de Bank beschermd is tegen een eventuele stijging van de Referentierente boven een vooraf overeengekomen Strikeniveau, onder te verdelen in een Upfront Premium Rentecap en een Spread Premium Rentecap
Rentecollar	de aankoop van een Rentecap die gefinancierd wordt door de verkoop van een Rentefloor waardoor een 'bandbreedte' wordt gecreëerd waarbinnen de Referentierente kan bewegen, met als bovengrens het Strikeniveau van de Rentecap en als ondergrens het Strikeniveau van de Rentefloor
Rentederivaat	Rentecap, Rentecollar, Renteswap en/of Gestructureerd Rentederivaat
Rentederivatendossier	het dossier van een MKB-Klant die één of meerdere Rentederivaten heeft afgesloten
Rentefloor	een financieel product dat een MKB-Klant vaak is aangegaan als onderdeel van een Rentecollar, waarbij een MKB-Klant, tegen ontvangst van een premie van de Bank, het voordeel op een daling van de Referentierente onder het vooraf overeengekomen Strikeniveau opgeeft
Renteopslag	een opslag op de Referentierente van een Variabelrentende Lening (met inbegrip van eventuele marktopslagen die niet tot de Referentierente behoren) die een MKB-Klant aan een Bank is verschuldigd en gedurende de looptijd van de Variabelrentende Lening kan worden gewijzigd

Renteswap	een overeenkomst tussen een MKB-Klant en een Bank op grond waarvan een MKB-Klant gedurende een bepaalde periode een met een Bank overeengekomen vaste Swaprente ruilt tegen de Referentierente van de Variabelrentende Lening
SNS Bank	SNS Bank N.V.
Spread Premium Rentecap	een Rentecap waarbij betaling van de premie is uitgesmeerd over de looptijd van de Rentecap
Startdatum	de contractuele startdatum van een Rentederivaat
Strikeniveau	het renteniveau dat wordt afgesproken in een Rentecap of Rentefloor en bepaalt tot welk renteniveau een MKB-Klant beschermd is tegen een stijging respectievelijk profiteert van een daling van de Referentierente
Swaprente	de vaste rente die bij aanvang van een Renteswap wordt afgesproken tussen een Bank en een MKB-Klant
Transactiedatum	de datum waarop een MKB-Klant en een Bank het Rentederivaat overeen zijn gekomen
Upfront Premium Rentecap	Rentecap waarbij de premie bij aanvang van het contract wordt betaald
Van Lanschot Bankiers	F. van Lanschot Bankiers N.V.

Variabelrentende Lening	een door een Bank aan een MKB-Klant verstrekte geldlening waarbij de hoogte van de verschuldigde rente gedurende de looptijd van de overeenkomst kan variëren en is opgebouwd uit een Referentierente plus Renteopslag
Vastrentende Lening	een door een Bank aan een MKB-Klant verstrekte geldlening waarbij de hoogte van de verschuldigde rente gedurende de looptijd van de overeenkomst is gefixeerd
Vervroegd Aflossen	de situatie waarin een MKB-Klant een Lening (en/of Rentederivaat) geheel of gedeeltelijk vervroegd aflost
Voortijdig Afwikkelen	het voortijdig (gedeeltelijk) beëindigen van een Rentederivaat waarna door de MKB-Klant de Marktwaaarde aan de Bank moe(s)t worden betaald, dan wel van de Bank wordt ontvangen
Wettelijke Rente	de wettelijke rente als omschreven in artikel 6:119 BW ⁶
Wft	Wet op het financieel toezicht
Wte	Wet toezicht effectenverkeer 1995

Status Herstelkader

- 2.1.2. De tekst van het Herstelkader prevaleert boven andere uitingen van de Derivatencommissie, zoals persberichten en uitingen in eventuele interviews. Dit laat onverlet dat de Derivatencommissie ten behoeve van de uitvoerbaarheid van het Herstelkader de tekst van het Herstelkader op onderdelen kan wijzigen dan wel verduidelijken.

⁶ Dit betreft derhalve niet de wettelijke handelsrente als bedoeld in artikel 6:119a BW.

2.1.3. Voorts voorziet het Herstelkader in een integrale oplossing van de rentederivatenproblematiek voor MKB-Klanten die binnen het bereik van het Herstelkader vallen en Herstel uit hoofde van het Herstelkader accepteren. Banken die (in individuele gevallen) uitvoering geven aan het Herstelkader erkennen daarmee geen aansprakelijkheid. MKB-Klanten die geen Herstel uit hoofde van het Herstelkader accepteren en partijen die niet onder het bereik van het Herstelkader vallen, kunnen aan het Herstelkader geen rechten ontleen.

2.2. Context problematiek en verschijningsvorm Rentederivaten

Rentederivaten

2.2.1. Rentederivaten worden in de context van een MKB-financiering naast een Variabelrentende Lening afgesloten om de MKB-Klant te beschermen tegen het risico van stijging van de Referentierente. Het meest overeengekomen type Rentederivaat in het MKB-segment is de Renteswap. Bij een Renteswap betaalt de MKB-Klant bij afsluiten geen premie of provisie maar betaalt hij over een aantal jaren gelijk aan de looptijd van de Renteswap een vast percentage aan Swaprente aan de Bank. Daartegenover betaalt de Bank periodiek een variabele rente (vaak met Euribor als Referentierente) aan de MKB-Klant.

2.2.2. Een klein percentage van de Rentederivaten bij het MKB betreft het type Rentecaps. Hierbij betaalt de MKB-Klant eenmalig of periodiek een premie aan de Bank. Daartegenover gaat de Bank de MKB-Klant rente betalen indien en voor zover de Referentierente boven een bepaald niveau stijgt. Hiernaast komen ook Rentecollars voor, alsmede Gestructureerde Rentederivaten.

2.2.3. De Renteswap is dus een ruil van een vaste rente tegen een variabele rente, veelal ingezet om de variabele rente op een Variabelrentende Lening te fixeren. Een Rentecap is geen ruil. Tegen betaling van een bedrag wordt de rente op een Variabelrentende Lening op een bepaald niveau gemaximeerd.

2.2.4. Sluit de Renteswap of Rentecap qua omvang, looptijd en overige voorwaarden precies aan bij een Variabelrentende Lening dan is er een perfecte hedge en is het variabele rentepercentage van de Variabelrentende Lening door de Renteswap gefixeerd dan wel door de Rentecap gemaximeerd.

Leningen aan het MKB en start verkoop Rentederivaten aan het MKB

2.2.5. Het MKB is van oudsher bekend met Vastrentende Leningen en Variabelrentende Leningen. Naar schatting 65% tot 80% van het aantal leningen in het MKB-segment

in Nederland is vastrentend; ongeveer 20% tot 35% is variabelrentend. Deze percentages verschillen per Bank.

- 2.2.6. Vanaf circa 2005 zijn de Banken Rentederivaten aan MKB-Klanten gaan aanbieden. Met die Rentederivaten werd beoogd de rente op Variabelrentende Leningen te fixeren of maximeren. Rentederivaten zijn tot die tijd alleen aan grote bedrijven en institutionele beleggers aangeboden (enkele uitzonderingen daargelaten).

De reden voor Banken om Rentederivaten aan te gaan bieden aan het MKB

- 2.2.7. Allereerst waren er klantinhoudelijke redenen om Rentederivaten aan te bieden, omdat MKB-Klanten met een Variabelrentende Lening op deze manier geholpen werden om zich tegen een te groot risico van rentestijging in te dekken. Veelal gold dat het gefixeerde renteniveau (in geval van een Renteswap in combinatie met een Variabelrentende Lening) lager was dan het renteniveau van een Vastrentende Lening. Voor een Bank was het ook financieel interessant om in aanvulling op of in plaats van een Vastrentende Lening een Variabelrentende Lening aan te bieden met een Rentederivaat. Zowel op de Lening als op het Rentederivaat verdient de Bank een marge. De marge over de gehele looptijd van het Rentederivaat kan de Bank voor een groot gedeelte in één keer tot haar winst rekenen, wanneer de Bank zich indekt in de markt voor dit Rentederivaat. De marge op een Lening wordt gedurende de looptijd van de relevante Lening tot de winst gerekend. Tevens werden Vastrentende Leningen na het uitbreken van de financiële crisis in 2008 minder aantrekkelijk voor veel Banken door de kosten voor het aantrekken van langlopende financieringen. De verkoop van Rentederivaten was derhalve commercieel interessant voor Banken.

Dalende rente

- 2.2.8. Veel Renteswaps werden aangeboden en afgenomen in de periode 2005-2008, een periode waarin het grootste deel van de tijd de variabele rentetarieven per saldo zijn gestegen. Vanaf najaar 2008 zijn de rentetarieven per saldo sterk gedaald, met onder meer als gevolg dat Renteswaps een negatieve Marktwaaarde kregen. Vanaf 2009 hebben de Banken steeds minder Renteswaps aan het MKB verkocht.
- 2.2.9. De Rentecaps zijn in veel geringere mate aangeboden en afgenomen door MKB-Klanten. De MKB-Klanten die deze afsloten hebben bescherming gehad tegen stijgende rente.

2.3. Juridische en cognitieve aspecten

Juridische aspecten - burgerlijk recht

- 2.3.1. De (pre-)contractuele relatie tussen Banken en MKB-Klanten in het kader van een Rentederivaat wordt beheerst door het burgerlijk recht. Dit brengt het volgende mee. Partijen bij een overeenkomst dienen hun gedrag mede te laten bepalen door de gerechtvaardigde belangen van de wederpartij, ook in de fase waarin zij in contact zijn over het mogelijk sluiten van een overeenkomst. Dit zijn 'eisen van redelijkheid en billijkheid'.
- 2.3.2. Op banken rust voorts in algemene zin een zorgplicht. De verplichtingen van banken die uit de eisen van redelijkheid en billijkheid enerzijds en uit de zorgplicht anderzijds voortvloeien, vallen grotendeels samen.

Juridische aspecten - toezichtrechtelijke regels

- 2.3.3. De Banken zijn daarnaast gebonden aan toezichtrechtelijke regels die van toepassing zijn op het verlenen van een beleggingsdienst of het verrichten van een beleggingsactiviteit. Sinds 1 november 2007 zijn de Wft-regels die met name voortvloeien uit MiFID van toepassing, voordien golden de Wte-regels (tot 1 januari 2007) en de Wft-regels (tot 1 november 2007) die onder meer voortvloeiden uit ISD. Deze (Europese) regels beogen beleggersbescherming te bieden. Hierbij geldt als grondnorm dat een bank zich op een eerlijke, billijke en professionele wijze moet inzetten voor de belangen van haar klanten.
- 2.3.4. MKB-Klanten kunnen zich niet rechtstreeks jegens de Banken op toezichtrechtelijke regels beroepen. Wel werken de toezichtrechtelijke regels door in de normen van het civiele recht. Een schending van een toezichtrechtelijke regel die de MKB-Klant beschermt, vormt doorgaans een zorgplichtschending.
- 2.3.5. De jurisprudentie op het vlak van Rentederivaten en zorgplicht geeft een fragmentarisch beeld; de invulling door de rechter is sterk geënt op de casuïstiek van een individuele zaak.

Cognitieve aspecten

- 2.3.6. Los van juridische aspecten, zullen bij het aanbieden van Rentederivaten aan MKB-Klanten cognitieve aspecten (leer-, beredeneer- en beslissingsprocessen van MKB-Klanten) in ogenschouw genomen moeten worden. De voorlichting over de kenmerken en gevolgen van het product speelt bij het aanbieden een belangrijke rol. Hierbij

is ook relevant dat een MKB-Klant veelal klant is bij één Bank en van die Bank afhankelijk is voor zijn financieringsbehoefte.

- 2.3.7. Bij het aanbieden van Rentederivaten is (uitzonderingen daargelaten) niet steeds onderkend dat een MKB-Klant bij het afnemen van een Rentederivaat, geconfronteerd werd met verschillende (deels nieuwe) begrippen en verschillende producten (Variabelrentende Lening in combinatie met een Rentederivaat), die ook begrepen hadden moeten worden. Juist bij het introduceren van nieuwe begrippen, zeker in de context van met elkaar samenhangende producten zoals het geval is bij het aanbieden van Rentederivaten, is bijzondere aandacht en uitleg vereist.
- 2.3.8. Specifiek bij Rentederivaten speelt daarbij een rol dat de kennis ten aanzien van Rentederivaten in de verhouding MKB-Klant – Bank doorgaans asymmetrisch is verdeeld. De Bank als aanbieder van het product beschikt over meer kennis, terwijl de MKB-Klant veelal nog onbekend is met de kenmerken en werking van het aangeboden product en in belangrijke mate afhankelijk is van de voorlichting door de Bank.
- 2.3.9. Gelet op het voorgaande kan niet worden aangenomen dat een MKB-Klant steeds begrijpt wat de Bank als aanbieder van een financieel instrument hem presenteert, tenzij de voorlichting in alle opzichten volstrekt helder is.

2.4. **Uitgangspunten Herstelkader**

- 2.4.1. Rentederivaten zijn voor de MKB-Klanten vaak nieuwe en ingewikkelde producten, waarbij meespeelt dat Rentederivaten doorgaans in combinatie met Variabelrentende Leningen werden afgesloten.
- 2.4.2. Vastrentende Leningen en Variabelrentende Leningen zonder Rentederivaat zijn geen ingewikkelde producten: de werking en risico's van dergelijke producten zijn voor MKB-Klanten veelal begrijpelijk en overzienbaar. MKB-Klanten zijn ook met deze producten van oudsher bekend. Ten aanzien van Rentederivaten geldt echter dat de MKB-Klant behoefte heeft aan toereikende informatievoorziening over de werking van het Rentederivaat, in combinatie met een Variabelrentende Lening en de daaraan verbonden risico's.
- 2.4.3. Bij het beoordelen van de rentederivatenproblematiek is een terugkerend thema dat moeilijk is na te gaan of, en zo ja, in welke mate ontoereikende informatievoorziening aan een MKB-Klant een schending van de zorgplicht van een Bank oplevert. In het verlengde daarvan is evenzeer moeilijk na te gaan of, en zo ja in hoeverre, de betreffende MKB-Klant daardoor schade heeft geleden. Zo dit probleem al is op te lossen,

geldt dat dit dan leidt tot een sterk geïndividualiseerde aanpak die qua tijd, uitvoerbaarheid en vermoedelijk ook kosten, relatief veel zal vergen.

- 2.4.4. Bij het opstellen van het Herstelkader is daarom gezocht naar een integrale oplossing die – mede gezien het aantal dossiers, de eenvoud en snelheid waarmee het Herstel moet kunnen worden verkregen – een voor verreweg de meeste betrokkenen doeltreffende oplossing biedt. Meer in het bijzonder, is ervoor gekozen bij het Herstel (in Stap 3 en Stap 4; zie o.a. paragraaf 3.4 hierna) in hoge mate te abstraheren van het onderliggende dossier van een MKB-Klant. Dit heeft tot gevolg dat in Stap 3 de Bank overgaat tot een coulancevergoeding zonder dat de Bank erkent dat zij schadelijkt is. In Stap 4 worden eveneens coulancehalve eventuele verhogingen van Renteopslagen teruggedraaid. In dit verband wordt ook uitdrukkelijk terugverwezen naar paragraaf 2.1.3.
- 2.4.5. Qua toepassingsgebied geldt dat het Herstelkader van toepassing is op MKB-Klanten die niet-professioneel zijn in de zin van artikel 1:1 Wft, voorts niet 'deskundig' worden geacht (verschillende indicatoren in aanmerking nemende) en een Rentederivaat hadden gedurende (enige tijd in) de periode tussen 1 april 2011 en 1 april 2014, zoals nader is omschreven in paragraaf 3.1.
- 2.4.6. Het Herstelkader bestaat uit de volgende stappen:
- Stap 1. In de eerste stap worden Gestructureerde Rentederivaten waar nodig omgezet in een Rentecap, Rentecollar of een Renteswap (zie paragraaf 3.2): het Noodzakelijk Substituut.
 - Stap 2. In de tweede stap worden alle technische onvolkomenheden van een Rentederivaat hersteld. Dit zogeheten technisch herstel dient ertoe om het Rentederivaat in overeenstemming te brengen met de onderliggende financiering(en) (zie paragraaf 3.3).
 - Stap 3. In de derde stap ontvangt de MKB-Klant met een Renteswap en/of Rentecollar een coulancevergoeding van de Bank (zie paragraaf 3.4).
 - Stap 4. In de vierde stap wordt de MKB-Klant door de Bank vergoed voor eventuele toegepaste verhogingen van de Renteopslag op een Variabelrentende Lening in combinatie met een Rentederivaat (zie paragraaf 3.5).
- 2.4.7. Deze stappen van Herstel worden in het volgende hoofdstuk nader uitgewerkt.

3. HERSTELKADER

3.1. Toepassingsgebied

- 3.1.1. Indien een klant een Rentederivaat met een Bank is aangegaan⁷ dat binnen het temporele bereik valt, en voorts als niet-professioneel en niet-deskundig kwalificeert, is op die MKB-Klant het Herstelkader van toepassing.
- 3.1.2. Indien een Rentederivaat van een MKB-Klant dient ter afdekking van een onderliggende Variabelrentende Lening bij een bank die op de Transactiedatum of op een latere datum niet behoort tot dezelfde Groep als de Bank die het Rentederivaat heeft verstrekt of het Rentederivaat in het geheel niet dient ter afdekking van een Variabelrentende Lening, wordt in 'Bijlage paragraaf 3.1.2' nader geduid hoe hiermee omgegaan dient te worden.
- 3.1.3. Derivaten die primair afhangen van andere financiële grootheden dan Referentierentes, vallen eveneens buiten het bereik van het Herstelkader. Hiertoe behoren in ieder geval derivaten die primair van wisselkoersen of inflatie afhangen, zoals een cross-currency swap, een valuta optie of een inflatie swap.⁸

Vereiste 1: Temporeel bereik

- 3.1.4. Banken betrekken Rentederivaten van MKB-Klanten die (gedurende enige periode) tussen 1 april 2011 en 1 april 2014 'liepen' actief (dat wil zeggen zonder initiatief van de MKB-Klant) in de beoordeling onder het Herstelkader.
- 3.1.5. Een Rentederivaat waarvan de Transactiedatum na 1 januari 2005 is gelegen met een initiële Einddatum gelegen na 1 april 2011, welk Rentederivaat vóór 1 april 2011 is geëindigd ten gevolge van Voortijdige Afwikkeling, wordt in de beoordeling onder het Herstelkader betrokken indien de MKB-Klant, die het betreffende Rentederivaat heeft afgesloten, zich op eigen initiatief aanmeldt voor een beoordeling aan de hand van het Herstelkader ('temporele opt-in'). Om in aanmerking te komen voor de opt-in

⁷ Hieronder vallen ook gevallen waarin er sprake is van een 'novatie'. Bij een novatie werd de Bank tegenpartij van de MKB-Klant van een reeds lopend Rentederivaat. In het Herstelkader voert een Bank het Herstel alleen uit voor de periode dat zij tegenpartij is (geweest) van de MKB-Klant. Met betrekking tot novaties ná 1 december 2016 geldt dat de initiële Bank – en niet de opvolgende Bank – het volledige Herstel uitvoert, ook voor de periode na de novatie met uitzondering van Stap 4: over renteopslagverhogingen zal de Klant geen vergoeding meer ontvangen na novatie.

⁸ Mocht er twijfel bestaan of een product primair afhangt van de Referentierente van de onderliggende Variabelrentende Lening, dient in het voordeel van de MKB-Klant geredeneerd te worden.

dienen de klanten de voor de uitvoering van het Herstelkader benodigde⁹ documentatie aangaande de te betrekken Rentederivaten en Leningen aan de Banken te verstrekken.

Vereiste 2: Alleen niet-professionele Klanten

- 3.1.6. Het Herstelkader is van toepassing op klanten die niet-professioneel zijn in de zin van de definitie van 'professionele belegger' als vastgelegd in artikel 1:1 Wft.
- 3.1.7. Voor de meeste klanten geldt dat zij 'professionele belegger' in de zin van de Wft zijn als de rechtspersoon of vennootschap waarin de klant zijn onderneming drijft, aan ten minste twee van drie hieronder vermelde omvangvereisten voldoet (zie artikel 1:1 sub q Wft):
- a. het balanstotaal is ten minste EUR 20 miljoen;
 - b. de omzet is ten minste EUR 40 miljoen; of
 - c. het totaal eigen vermogen¹⁰ is ten minste EUR 2 miljoen.
- 3.1.8. Als een klant voldoet aan twee of meer omvangvereisten, wordt hij aangemerkt als professioneel en komt deze klant niet voor toepassing van het Herstelkader in aanmerking. Indien niet is voldaan aan twee of meer omvangvereisten wordt een klant op basis van de omvangvereisten als niet-professioneel aangemerkt.

⁹ De klant die in aanmerking wenst te komen voor een temporele opt-in (paragraaf 3.1.5), dient (i) door middel van zijn derivatendocumentatie aan te tonen dat hij temporeel in scope valt, en (ii) door middel van overlegging van (lening-)documentatie of andere informatie (zoals rekeningafschriften) aannemelijk te maken welke Lening(en) werden afgedekt door het Rentederivaat. Ook dient de klant enige indicatie te verstrekken dat hij als niet-professioneel in de zin van het Herstelkader kwalificeert (paragraaf 3.1.6 e.v.). Indien de klant de informatie onder (ii) genoemd niet kan overleggen, dient te worden aangesloten bij de duiding bij paragraaf 3.1.2, waaruit volgt of en op welke wijze het Herstelkader door de betreffende klant doorlopen zal worden.

¹⁰ In geval van zogenaamde (vastgoed)obligatiefondsen waarbij risicodragend vermogen in de vorm van één of meer achtergestelde leningen is ingebracht, mogen deze achtergestelde leningen in het kader van de omvangvereisten van paragraaf 3.1.7 van het Herstelkader als 'eigen vermogen' worden beschouwd. Met een (vastgoed)obligatiefonds wordt een beleggingsfonds bedoeld waarin: (i) particuliere beleggers/obligatiehouders participeren in de onderliggende waarde (bijvoorbeeld vastgoed), (ii) een speciaal daarvoor opgerichte entiteit obligaties uitgeeft, (iii) de particuliere beleggers/obligatiehouders een obligatie kopen, (iv) de gelden die met de obligatielening worden aangetrokken vervolgens worden doorgeleend aan een andere entiteit (het fonds), en (v) het fonds een Variabelrentende Lening en een Rentederivaat aantrekt ter financiering van de onderliggende waarde. De obligatiehouders worden betaald met het rendement dat met de onderliggende waarde wordt gegenereerd.

- 3.1.9. Artikel 1:1 Wft bevat ook criteria op basis waarvan een klant die niet aan twee of meer omvangvereisten voldoet, toch als professioneel kan worden aangemerkt. Voldoet een klant aan één of meer van deze criteria dan komt hij eveneens niet voor toepassing van het Herstelkader in aanmerking.
- 3.1.10. Voor het antwoord op de vraag of een klant professioneel is, is de situatie bij de klant bij het moment van het afsluiten van het Rentederivaat relevant. Toetsing van de omvang van de klant geschiedt op basis van een (concept) jaarrekening of andere financiële gegevens die op of na het afsluiten van het Rentederivaat beschikbaar is/zijn gekomen, omtrent de situatie van de klant op het moment dat hij het Rentederivaat afsloot.¹¹ Als de klant deel uitmaakt van een Groep, dan geschiedt de toetsing op basis van geconsolideerde financiële gegevens van de Groep waarvan de klant deel uitmaakte ten tijde van het afsluiten van het Rentederivaat. Als geen geconsolideerde jaarrekening is gepubliceerd, worden voor dit doel financiële gegevens beoordeeld van de verschillende entiteiten die ten tijde van het afsluiten van het Rentederivaat deel uitmaakten van de Groep, als ware deze financiële gegevens geconsolideerd.
- 3.1.11. Iedere natuurlijke persoon (al dan niet handelend in het kader van zijn/haar beroep of bedrijf) wordt aangemerkt als niet-professioneel.

Vereiste 3: Alleen niet-deskundige klanten

- 3.1.12. Indien een klant als niet-professioneel wordt aangemerkt, moet voor toepassing van het Herstelkader ook worden vastgesteld of de klant niet-deskundig is. Een klant is deskundig als de Bank aantoont dat hij ten minste aan één van onderstaande criteria voldoet:
- a. de klant heeft bij de Bank een 'opt-up' als bedoeld in artikel 4:18c Wft verkregen;
 - b. op het moment van het afsluiten van het Rentederivaat de actiefzijde van de balans¹² van de klant voor ten minste EUR 10 miljoen bestaat uit:

¹¹ Indien de klant aan de hand van historische (authentieke) informatie kan aantonen dat de beoordeling van de Bank tot een onjuiste uitkomst heeft geleid omtrent de omvang van de klant op het moment dat hij het Rentederivaat afsloot, kan de klant gemotiveerd bezwaar maken bij de Bank. De informatie van de klant dient een peilmoment te hebben dat zo dicht mogelijk ligt bij het moment van afsluiten van het Rentederivaat, althans in ieder geval dichter bij het moment van afsluiten van het Rentederivaat dan het peilmoment dat de Bank heeft gehanteerd. De Bank zal het bezwaar van de klant inhoudelijk beoordelen en – waar nodig – het oordeel omtrent de omvang van de klant herzien.

¹² Een klant, zijnde een natuurlijk persoon, zal geen balans hebben; daarom kan in plaats van 'balans' het totaal aan vermogen van de klant (i.e. activa waarvan de klant eigenaar is) worden aangehouden.

- (i) vastgoed (bestaand en/of in ontwikkeling);
- (ii) financiële activa gerelateerd aan vastgoed; en/of
- (iii) effecten¹³;

welk criterium geen toepassing vindt in het geval de klant het vastgoed uitsluitend voor eigen bedrijfsmatig gebruik en/of eigen bewoning houdt (waarbij onder 'eigen gebruik' ook verstaan wordt gebruik in groepsverband);

- c. de klant beschikt over een treasury-statuut en/of een schriftelijk vastgelegd treasury-beleid, waarin expliciet vermeld staat hoe de klant omgaat met het gebruik van Rentederivaten;
- d. de klant bij het afsluiten van het Rentederivaat:
 - (i) de beschikking had over een directie of personeel met ten minste 5 jaar specialistische treasury-ervaring die is opgedaan binnen een bank, treasury-adviesorganisatie¹⁴, vermogensbeheerder of treasury-afdeling van een grootzakelijke onderneming¹⁵; of
 - (ii) werd bijgestaan door een van de Bank onafhankelijk adviseur¹⁶ met dezelfde kwalificaties als hierboven onder 3.1.12.d.(i) genoemd;
- e. de klant is onderdeel van een Groep die de beschikking had over personeel met dezelfde kwalificaties als hierboven onder paragraaf 3.1.12.d(i) genoemd;
- f. de klant is een natuurlijk persoon en beschikt zelf over de kwalificaties zoals onder 3.1.12.d.(i) genoemd of is een UBO/DGA of statutair bestuurder van een rechtspersoon met een treasury-afdeling met personeel als bedoeld onder paragraaf 3.1.12.d.(i); of

¹³ Voor de definitie van effecten kan worden aangesloten bij de definitie van artikel 1:1 Wft, met dien verstande dat aandelen die gehouden worden in een dochteronderneming, zijnde onderdeel van een Groep (i.e. voor de uitoefening van het bedrijf, niet als verhandelbare aandelen), daar niet onder worden begrepen.

¹⁴ Een treasury-adviesorganisatie is (een specialistische afdeling van) een organisatie die (i) in het bezit is van een AFM vergunning 'beleggingsadvies inzake financiële instrumenten' en (ii) de beschikking had over een directie of personeel met ten minste 5 jaar specialistische treasury-ervaring op het gebied van renterisico- en liquiditeitsmanagement die is opgedaan binnen een bank, vermogensbeheerder of treasury-afdeling van een grootzakelijke onderneming.

¹⁵ Een grootzakelijke onderneming is een onderneming die (i) een omzetgrootte heeft die meer dan EUR 250.000.000 bedraagt of (ii) een beursnotering heeft.

¹⁶ Een onafhankelijk adviseur is een adviseur die (a) geen dienstverband heeft met een Bank of (b) op generlei wijze een vergoeding ontvangt van de Bank voor zijn advisering aan de MKB-Klant.

- g. de klant is een samenwerkingsverband van rechtspersonen en/of natuurlijke personen, d.w.z. dat (i) de samenwerkende partijen gezamenlijk partij zijn bij het Rentederivaat of (ii) de samenwerkende partijen gezamenlijk alle aandelen houden in een projectvennootschap die partij is bij het Rentederivaat. Wanneer in de hierboven bedoelde situatie (i) één of meer van de samenwerkende partijen 'professionele belegger' is (zijn) in de zin van paragraaf 3.1.6 of deskundig is (zijn) in de zin van paragraaf 3.1.12, en deze partij(en) in overwegende mate zeggenschap of economisch belang¹⁷ heeft (hebben), dient de betreffende klant in zijn geheel als professioneel of deskundig te worden aangemerkt. Wanneer in de hierboven bedoelde situatie (ii) één of meer bestuurders of aandeelhouders die in overwegende mate zeggenschap of economisch belang¹⁸ heeft (hebben) in de projectvennootschap 'professionele belegger' is (zijn) in de zin van paragraaf 3.1.6 of deskundig is (zijn) in de zin van paragraaf 3.1.12, dient de betreffende projectvennootschap eveneens als professioneel of deskundig te worden aangemerkt.

Ter illustratie: natuurlijk persoon 'X.' belegt in privé en middels vennootschappen in vastgoed waarin hij in overwegende mate zeggenschap en economisch belang heeft. Als natuurlijke persoon kwalificeert 'X.' als deskundig in de zin van paragraaf 3.1.12 en de vennootschappen, die geconsolideerd worden in zijn Groep, kwalificeren als professionele belegger in de zin van paragraaf 3.1.6 e.v. Daarnaast participeert 'X.' samen met een andere partij (ieder voor de helft aandeelhouder, dus niet geconsolideerd in de Groep van 'X.') in een projectvennootschap met EUR 5 miljoen aan vastgoed. Deze projectvennootschap dient als 'deskundig' aangemerkt te worden.

- 3.1.13. Voldoet de klant niet aan één of meer van de bovenstaande criteria dan kwalificeert de klant als niet-deskundig voor de toepassing van het Herstelkader. Voor het antwoord op de vraag of de klant al dan niet deskundig is, is het moment van het afsluiten van het Rentederivaat beslissend.

¹⁷ Er is in ieder geval sprake van overwegende zeggenschap althans overwegend economisch belang indien de professionele/deskundige partij(en) in een samenwerkingsverband of projectvennootschap op het moment van het aangaan van het Rentederivaat (a) 50% of meer van de stemrechten kan (kunnen) uitoefenen en/of (b) een kapitaalbelang heeft (hebben) van 50% of meer in de projectvennootschap. Voor natuurlijke personen geldt dat indien zij onderling niets over de zeggenschap of economisch belang hebben bepaald, ervan wordt uitgegaan dat zij voor gelijke delen zeggenschap of economisch belang hebben.

¹⁸ Zie hiervoor voetnoot 17.

3.2. Stap 1: Noodzakelijk Substituut

- 3.2.1. De eerste stap is van toepassing op Gestructureerde Rentederivaten. Uitgangspunt van het Herstelkader is dat Gestructureerde Rentederivaten in verreweg de meeste gevallen niet deugdelijk voor MKB-Klanten zijn. Een uitzondering betreft gekochte swaptions, waarbij de MKB-Klant onzeker is over de in de toekomst af te dekken Hoofdsom. Voor een gekochte swaption waarvan de optie niet door de MKB-Klant is uitgeoefend, dient uitsluitend te worden gezien of herstel plaatsvindt in Stap 2. Voor een gekochte swaption waarvan de optie wel door de MKB-Klant is uitgeoefend en dus is omgezet in een Renteswap, dient zowel de swaption als de Renteswap Stap 2 te doorlopen. Daarnaast doorloopt de Renteswap Stap 3 en Stap 4 van het Herstelkader.
- 3.2.2. Voor de overige producten gaat het hiervoor genoemde uitgangspunt op en dient het Herstelkader volledig op het Gestructureerde Rentederivaat te worden toegepast; voor het Gestructureerde Rentederivaat wordt daartoe een Noodzakelijk Substituut vastgesteld, dat het vervolg van het Herstelkader doorloopt (met inachtneming van paragraaf 3.2.8 en paragraaf 3.2.14).
- 3.2.3. Voor zover voor de uitvoering van de eerste stap van het Herstelkader Gestructureerde Rentederivaten aangepast dienen te worden, kan deze aanpassing 'synthetisch' geschieden. Dat wil zeggen dat de aanpassing ten behoeve van de berekening van het Herstel wordt nagebootst; het Gestructureerde Rentederivaat behoeft niet daadwerkelijk omgezet te worden in een ander soort Rentederivaat.

Algemeen

- 3.2.4. Het Herstelkader definieert Gestructureerde Rentederivaten als alle Rentederivaten die niet kwalificeren als:
- a. Renteswap;
 - b. Rentecap; of
 - c. Rentecollar¹⁹.
- 3.2.5. Het Herstelkader maakt verder onderscheid tussen de volgende twee soorten Gestructureerde Rentederivaten:

¹⁹ Indien de Rentecap uit een Rentecollar Voortijdig is Afgewikkeld en een Rentefloor overblijft, dient het Rentederivaat te worden behandeld alsof de afwikkeling van de Rentecap niet heeft plaatsgevonden, en doorloopt deze Rentefloor – alsof de bijbehorende Rentecap niet zou zijn afgewikkeld – het Herstelkader als Rentecollar.

- a. Gestructureerde Rentederivaten met verkochte optionaliteit; en
 - b. Gestructureerde Rentederivaten zonder verkochte optionaliteit.
- 3.2.6. Onder een 'Gestructureerd Rentederivaat met verkochte optionaliteit' wordt een product verstaan waarbij de MKB-Klant een optie op een bepaald product heeft verkocht aan de Bank. Tot deze categorie behoren o.a. Rentecaps met een knock-in floor (ook wel zero-cost knock-in collar, (semi) super collar of collar extra), extendable swaps en cancellable swaps.

Ter illustratie: in geval van een Rentecap met een knock-in floor heeft de MKB-Klant een knock-in floor (een optie, gelijk aan een reguliere Rentefloor in combinatie met een zogenoemde 'digital Rentefloor') aan de Bank verkocht in ruil voor een Rentecap (een andere in dit geval door de MKB-Klant gekochte optie). De MKB-Klant gaat daarmee de verplichting aan dat als de Rente op enig moment daalt tot op of onder het knock-in Strikeniveau (gelijk aan het Strikeniveau van de Rentefloor), hij de Bank een (vaak hoger) van tevoren afgesproken vast renteniveau betaalt.

- 3.2.7. Tot de categorie Gestructureerde Rentederivaten zonder verkochte optionaliteit worden producten als swaptions of gestructureerde Renteswaps gerekend waarbij de Referentierente van de Renteswap afhangt van bijvoorbeeld het verschil tussen twee Swaprentes (bijvoorbeeld de 10-jaars Swaprente minus de 2-jaars Swaprente).

Herstelactie – Gestructureerde Rentederivaten met verkochte optionaliteit

- 3.2.8. Een Gestructureerd Rentederivaat met verkochte optionaliteit, dient aangepast te worden naar het Noodzakelijk Substituut alvorens Stap 2 tot en met Stap 4 van het Herstelkader doorlopen kunnen worden. Voor een MKB-Klant met een Gestructureerd Rentederivaat met verkochte optionaliteit geldt het volgende:

- a. Retrospectief: wordt het verschil in Netto Kasstromen tussen het Gestructureerde Rentederivaat en het Noodzakelijk Substituut vergoed aan de MKB-Klant.
- b. Prospectief: wordt het product omgezet naar het Noodzakelijk Substituut.

Indien de MKB-Klant aangeeft het product te willen behouden komt hij niet langer in aanmerking voor compensatie in Stap 1. Het Noodzakelijk Substituut zal in dit geval wel Stap 2 tot en met Stap 4 doorlopen. Uitzondering hierop wordt gevormd door het prospectieve herstel in Stap 2; eventuele benodigde aanpassingen in deze stap dienen te worden gedaan aan het bestaande Gestructureerde Rentederivaat.

- 3.2.9. Het Noodzakelijk Substituut zal altijd een Renteswap, Rentecap of Rentecollar zijn. Deze ongestructureerde variant van het product doorloopt het vervolg van het Herstelkader als het Noodzakelijk Substituut.
- 3.2.10. Voor een drietal frequent voorkomende producten zal het Herstelkader aangeven wat het Noodzakelijk Substituut is. Voor de overige Gestructureerde Rentederivaten is in 'Bijlage paragraaf 3.2.10' het Noodzakelijk Substituut aangegeven. Indien het Gestructureerde Rentederivaat niet is opgenomen in deze bijlage, wordt het Gestructureerde Rentederivaat voorgelegd aan de Derivatencommissie die zal bepalen wat het Noodzakelijke Substituut dient te zijn.
- 3.2.11. Een Rentecap met een knock-in floor dient aangepast te worden naar een Renteswap, waarbij de vaste Swaprente gelijk is aan het Strikeniveau van de Rentefloor.
- 3.2.12. Voor wat betreft een extendable of een cancellable swap dient de geschreven optiona­liteit verwijderd te worden. Er resteert een Renteswap. Het renteniveau van de Renteswap dient aangepast te worden naar het mid-market niveau dat gold bij aan­gaan van de Renteswap. Indien er wat betreft de looptijd ambiguïteit ontstaat, dient in het voordeel van de MKB-Klant geredeneerd te worden.

Ter illustratie: een MKB-Klant heeft een Variabelrentende Lening afgesloten met een looptijd van 10 jaar, en heeft het risico hierop afgedekt met een cancellable swap, waarbij de Bank na 5 jaar eenmalig het recht heeft de Renteswap te beëindigen. Dit zal voor de Bank voordelig zijn in het geval van een stijgende rente. Deze cancellable swap kan gezien worden als:

- een Renteswap met een looptijd van 10 jaar, in combinatie met een verkochte payer swaption (waarbij de Bank feitelijk het recht heeft om na 5 jaar de looptijd van de 10-jaars Renteswap te verkorten); of
- een Renteswap met een looptijd van 5 jaar, in combinatie met een verkochte receiver swaption (waarbij de Bank feitelijk het recht heeft om na 5 jaar de looptijd van de 5-jaars Renteswap te verlengen).

Aangezien er ambiguïteit is, dient de cancellable swap te worden omgezet naar een 5-jaars Renteswap. De rechtvaardiging hiervan is dat de MKB-Klant voor de eerste periode van 5 jaar bescherming heeft genoten, maar wel voor 10 jaar het neerwaarts risico moet dragen zonder een bijbehorende bescherming tegen rentestijging.

- 3.2.13. Bij het doorlopen van het Herstelkader is het van belang dat Herstelaspecten die betrekking hebben op negatieve Marktwaaarde ook hersteld worden, ondanks dat het Noodzakelijk Substituut deze problematiek mogelijk niet heeft.²⁰

Herstelactie – Gestructureerde Rentederivaten zonder verkochte optionaliteit²¹

- 3.2.14. Een Gestructureerd Rentederivaat zonder verkochte optionaliteit, niet zijnde een swaption, dient omgezet te worden naar een standaard Renteswap alvorens Stap 2 tot en met Stap 4 van het Herstelkader te doorlopen, indien dit in het voordeel van de MKB-Klant is. Dit houdt in dat wordt verondersteld dat op het moment van het afsluiten van het Gestructureerd Rentederivaat een passende Renteswap (in looptijd en Notional) was afgesloten. Specifiek betekent dit, toe te passen vanaf het moment van afsluiten van het Rentederivaat: het product wordt tegen mid-market prijs aangepast naar een Renteswap. Voorts geldt het volgende:

- a. Retrospectief: wordt – voor zover dit in het voordeel van de MKB-Klant is – het verschil in Netto Kasstromen tussen het Gestructureerde Rentederivaat en het Noodzakelijk Substituut vergoed. Het product doorloopt verder het Herstelkader als ware het een Renteswap.
- b. Prospectief: wordt het product eveneens omgezet naar een Renteswap.

Indien de MKB-Klant aangeeft het product te willen behouden, komt hij niet langer in aanmerking voor compensatie in Stap 1. Het bestaande Gestructureerde Rentederivaat zal in dit geval wel Stap 2 tot en met Stap 4 doorlopen als ware het een Renteswap. Uitzondering hierop wordt gevormd door het prospectieve herstel in Stap 2; eventuele benodigde aanpassingen in deze stap dienen te worden gedaan aan het bestaande Gestructureerde Rentederivaat.

Ter illustratie: een Renteswap waarbij de Referentierente gelijk is aan het verschil tussen twee Swaprentes dient aangepast te worden naar een standaard Renteswap.

²⁰ Wanneer een Gestructureerd Rentederivaat in Stap 1 bijvoorbeeld wordt omgezet in een Rentecap, komt het Noodzakelijk Substituut (de Rentecap in dit geval) niet in aanmerking voor herstel uit hoofde van Margin Calls, Vervroegd Aflossen en Bedrijfsbeëindiging, omdat de Marktwaaarde in het geval van de Rentecap niet negatief kan zijn. Wanneer dit echter wel het geval was bij het oorspronkelijke Gestructureerde Rentederivaat en de MKB-Klant in het verleden vervroegd heeft afgelost, zijn bedrijf heeft beëindigd of uit hoofde van zijn Rentederivaat extra zekerheden heeft gesteld, komt de MKB-Klant nog steeds in aanmerking voor de Herstelaspecten.

²¹ Dit onderdeel is enkel van toepassing voor producten die niet in 'Bijlage paragraaf 3.2.10' zijn opgenomen.

3.3. Stap 2: Technisch Herstel

Algemene uitgangspunten

3.3.1. In deze stap worden bepaalde technische onvolkomenheden ten aanzien van Rentederivaten hersteld. Het herstel dat in Stap 2 wordt uitgevoerd betreft:

- a. Mismatches;
- b. Margin Calls; en
- c. Vervroegd Aflossen en Bedrijfsbeëindiging.

Voor het herstel in Stap 2 dient de volgorde van behandeling zoals opgenomen in het Herstelkader aangehouden te worden.

Mismatch – algemeen

3.3.2. Een Variabelrentende Lening en een Rentederivaat zijn twee afzonderlijke producten, waarbij het Rentederivaat het renterisico op de Variabelrentende Lening beoogt af te dekken. In de praktijk blijken de kenmerken, zoals bijvoorbeeld de looptijd, van de twee producten niet in alle gevallen op elkaar aan te sluiten. In dergelijke gevallen is sprake van een Mismatch. Of van een Mismatch sprake is, dient te worden beoordeeld aan de hand van alle In Aanmerking Komende Leningen en alle Rentederivaten die een MKB-Klant binnen het toepassingsgebied van het Herstelkader heeft. Indien een MKB-Klant onderdeel uitmaakt van een Groep of bancaire nauw verbonden²² is met een andere partij, en uit het dossier van de MKB-Klant aantoonbaar²³ volgt dat een Rentederivaat mede dient ter afdekking van In Aanmerking Komende Leningen van andere entiteiten binnen een Groep waar de MKB-Klant deel van uitmaakt of van andere partijen waarmee de MKB-Klant bancaire nauw verbonden is, dienen ook deze In Aanmerking Komende Leningen in Stap 2 tot en met Stap 4 te worden betrokken.

²² Partijen zijn bancaire nauw verbonden in het geval zij allen direct gebruik maken van de Variabelrentende Lening die door de betreffende Rentederivaten werd afgedekt of indien de Variabelrentende Lening strekt ten voordele van de gezamenlijke partijen, waarvan sprake is bij hoofdelijke aansprakelijkheid (niet zijnde een borgtocht).

²³ Een Rentederivaat dient aantoonbaar ter afdekking van een In Aanmerking Komende Lening van andere entiteiten binnen een Groep waar de MKB-Klant deel van uitmaakt indien dit uit de besluitvorming tussen Bank en MKB-Klant volgt. Deze afdekking blijkt uit (i) schriftelijke vastlegging tussen Bank en MKB-Klant of (ii) de mate van aansluiting van de (ten tijde van het aangaan van het Rentederivaat voorzienbare) kenmerken van het Rentederivaat en de betreffende In Aanmerking Komende Lening(en), zoals Startdatum, Notional en looptijd. Schriftelijke vastlegging kan blijken uit risicoinventarisatieformulieren, offertes, gespreksverslagen, telefoonnotities, brieven of e-mails, of andere documenten die een beeld kunnen geven van wat is afgesproken ten tijde van het aangaan van het Rentederivaat.

- 3.3.3. Onder een Mismatch worden zowel een Overhedge als ook een Modaliteitsmismatch begrepen. Zowel voor wat betreft Overhedges als Modaliteitsmismatches zal herstel moeten plaatsvinden.

Mismatch – In Aanmerking Komende Leningen

- 3.3.4. Alleen Variabelrentende Leningen waarbij de Referentierente in beginsel gelijk is aan de Referentierente van het Rentederivaat (vaak Euribor of Libor) worden geschikt geacht voor afdekking door een Rentederivaat. Onder meer de volgende financieringsvormen komen niet in aanmerking voor afdekking:²⁴
- a. Variabelrentende Leningen waarbij de Referentierente slechts gedeeltelijk samenhangt van de Referentierente van het Rentederivaat, tenzij de Derivatencommissie in 'Bijlage paragraaf 3.3.4' heeft bepaald dat ondanks de gedeeltelijke samenhang er toch voldoende economische grondslag is om de Variabelrentende Lening voor afdekking met een Rentederivaat in aanmerking te laten komen;
 - b. Vastrentende Leningen; en
 - c. Variabelrentende maar onzekere financiering in die zin dat geen duidelijkheid bestaat over de vraag of en voor welk bedrag de Bank een financiering verstrekt, zoals nog te committeren leningen, een rekening-courant of een bouwdepot.

Een rekening-courant (waarbij de door de MKB-Klant verschuldigde rente gerelateerd is aan een Referentierente) kwalificeert alleen als In Aanmerking Komende Lening voor wat betreft het bedrag dat als 'vaste kern'²⁵ bestendig door de MKB-Klant is opgenomen en voor zover het rekening-courant op moment van afsluiten van het Rentederivaat is inbegrepen in de afdekking. Indien een MKB-Klant van mening is dat de 'vaste kern' ten aanzien van zijn Variabelrentende Lening op onjuiste wijze is vastgesteld en/of het rekening-courant op het moment van afsluiten van het Rentederivaat niet was inbegrepen in de afdekking, kan de MKB-Klant op dit punt Bindend Advies vragen (zie paragraaf 5.2).

²⁴ Zie in dit verband ook 'Bijlage Paragraaf 3.1.2', voetnoot 1.

²⁵ Deze bestendige opname van de vaste kern dient te worden uitgelegd als het opgenomen bedrag dat over minimaal 90% van de looptijd van het rekening-courant was opgenomen. Voor de berekening van de vaste kern, wordt de looptijd van het rekening-courant gelijk gesteld aan de looptijd van het Rentederivaat dat strekt tot afdekking van het rekening-courant. Voor zover het Rentederivaat nog niet is beëindigd en op 5 juli 2016 nog liep, wordt de vaste kern van het rekening-courant prospectief gelijk gesteld aan de vaste kern in de periode tussen de Transactiedatum van het Rentederivaat dat strekt tot afdekking van het rekening-courant en de datum van publicatie van het Herstelkader (5 juli 2016).

- d. Variabelrentende Leningen waarvan bij het afsluiten van het Rentederivaat aantoonbaar²⁶ niet beoogd was dat deze Variabelrentende Leningen onder de afdekking van het Rentederivaat zouden vallen.

Indien tengevolge van het toepassen van deze subparagraaf 3.3.4.d bij een MKB-Klant meerdere 'sets' van aan elkaar gekoppelde Variabelrentende Leningen en Rentederivaten ontstaan, geldt dat iedere set Stap 2 en Stap 4 van het Herstelkader separaat doorloopt.²⁷

Indien een MKB-Klant van mening is dat ten onrechte een (of meer) Variabelrentende Lening(-en) juist wel of juist niet zijn aangemerkt voor afdekking onder het Rentederivaat (als bedoeld in deze subparagraaf 3.3.4.d), kan de MKB-Klant op dit punt Bindend Advies vragen (zie paragraaf 5.2).

- 3.3.5. Voorts geldt dat bij beoordeling van een Mismatch alleen in paragraaf 3.3.4 beschreven Variabelrentende Leningen worden meegenomen die voorafgaand aan of binnen 3 maanden na de Transactiedatum van het (laatst afgesloten) Rentederivaat (indien van toepassing: binnen de 'set') zijn aanvaard. In paragraaf 3.3.4 beschreven Variabelrentende Leningen die nadien zijn aanvaard, worden alleen meegenomen voor zover hier bij het afsluiten van het Rentederivaat aantoonbaar²⁸ rekening mee is gehouden.
- 3.3.6. Om specifiek te bepalen of er sprake is van een Overhedge In Omvang, een Overhedge In Looptijd, dan wel een Modaliteitsmismatch, zullen alle Rentederivaten en alle In Aanmerking Komende Leningen (indien van toepassing: in die betreffende 'set') in genschouw worden genomen. In de praktijk komen verschillende constella-

²⁶ Een Variabelrentende Lening is aantoonbaar niet beoogd door het Rentederivaat te worden afgedekt indien uit de besluitvorming tussen Bank en MKB-Klant volgt dat het Rentederivaat strekte tot afdekking van een andere Variabelrentende Lening. Deze afdekking blijkt uit (i) schriftelijke vastlegging tussen Bank en MKB-Klant of (ii) de mate van aansluiting van de (ten tijde van het aangaan van het Rentederivaat voorzienbare) kenmerken van het Rentederivaat en de betreffende andere Variabelrentende Lening, zoals Startdatum, Notional en looptijd. Schriftelijke vastlegging kan blijken uit risicoinventarisatieformulieren, offertes, gespreksverslagen, telefoonnotities, brieven of e-mails, of andere documenten die een beeld kunnen geven van wat is afgesproken ten tijde van het aangaan van het Rentederivaat.

²⁷ Aldus wordt herstel van bijvoorbeeld renteopslagverhogingen (enkel) beoordeeld binnen een 'set', en kan in een stap een financieel voordeel van een MKB-Klant uit hoofde van Herstel van een set, niet worden gesaldeerd met een financieel nadeel van de MKB-Klant uit hoofde van Herstel van een andere set.

²⁸ Hiervan is sprake indien de betreffende financieringen in de besluitvorming tussen Bank en MKB-Klant zijn betrokken en dit schriftelijk is vastgelegd tussen Bank en MKB-Klant. Schriftelijke vastlegging kan blijken uit risicoinventarisatieformulieren, offertes, gespreksverslagen, telefoonnotities, brieven of e-mails, of andere documenten die een beeld kunnen geven van wat destijds is afgesproken. Daarbij is enkel een (aangepast) Notional verloop van het Rentederivaat onvoldoende.

ties voor, maar om redenen van eenvoud is de omschrijving van de verschillende Mismatches gebaseerd op de aanname van een één-op-één relatie tussen een In Aanmerking Komende Lening en een Rentederivaat.

- 3.3.7. Indien een MKB-Klant kan aantonen dat de wijze van herstel ten aanzien van Overhedge In Omvang (paragraaf 3.3.8 e.v.) of Overhedge In Looptijd (paragraaf 3.3.12 e.v.) hierna niet resulteert in het door de MKB-Klant ten tijde van het ondertekenen van het Rentederivaat en/of de offerte van de Variabelrentende Lening beoogde gevolg, staat Bindend Advies bij de Derivatencommissie open (zie paragraaf 5.2).

Mismatch – Overhedge In Omvang

- 3.3.8. Bij afdekking van een In Aanmerking Komende Lening door een Rentederivaat kan zich zowel bij het afsluiten als gedurende de looptijd van het Rentederivaat de situatie voordoen dat de Notional op enig moment hoger is dan de Hoofdsom Lening. In dergelijke gevallen is sprake van een Overhedge In Omvang.
- 3.3.9. Op het moment van afsluiten van een Rentederivaat wordt gekeken naar alle op dat moment In Aanmerking Komende Leningen, alsmede alle op dat moment afgesloten Rentederivaten (of indien van toepassing: in die betreffende 'set'). Het gedeelte van de Leningen dat op enig moment wordt afgedekt met Rentederivaten wordt aangeduid als het Afdekkingspercentage. Als op enig moment het Afdekkingspercentage hoger is dan 100% en dat voorzienbaar was bij het afsluiten van het Rentederivaat, is er sprake van een Overhedge In Omvang en dient het Rentederivaat hierop aangepast te worden.
- 3.3.10. Een uitzondering op het voorafgaande kan gelegen zijn in de situatie waarin een MKB-Klant een Rentecap en later een Renteswap heeft afgesloten. Gelet op de daling van de rente heeft de MKB-Klant een Renteswap afgesloten om het renteniveau op een lager niveau te fixeren en de Rentecap ongemoeid gelaten omdat hier weinig tot geen waarde meer in zat. Een dergelijke samenstelling dient als zodanig niet als Overhedge In Omvang aangemerkt te worden.²⁹ Dit laat onverlet dat bij de Rentecap en/of Renteswap als losstaande producten sprake kan zijn van een Overhedge In Omvang.

²⁹ Van een dergelijke samenstelling is sprake indien ten tijde van het afsluiten van de Renteswap de mid-market prijs van de Rentecap gedeeld door de rentegevoeligheid van de Renteswap (uitgedrukt in basis point value of PV01) lager is dan 10.

Herstelactie: Overhedge In Omvang

- 3.3.11. Het herstel bestaat er uit dat het Afdekkingspercentage nooit hoger dan 100% mag zijn. Dit houdt in dat:
- a. Retrospectief: alle Netto Kasstromen die gerelateerd zijn aan de Overhedge worden vergoed zodanig dat het Afdekkingspercentage op enig moment nooit hoger dan 100% is. In geval van een Rentecap of gekochte swaption geldt dat de fractie van de door de MKB-Klant betaalde premie die gerelateerd is aan de Overhedge wordt vergoed; en
 - b. Prospectief: kosteloos de voorwaarden van het Rentederivaat aangepast worden zodanig dat in de toekomst het Afdekkingspercentage ten opzichte van het voorzienbare verloop van de Hoofdsom Lening maximaal 100% bedraagt.

Voor de bepaling van de Overhedge In Omvang kan uitgegaan worden van de Hoofdsom Lening voorafgaand aan Vervroegde Aflossing, of van de daadwerkelijke Hoofdsom Lening. In de eerste methode wordt uitgegaan van het oorspronkelijke verloop van de Hoofdsom Lening, dat wil zeggen zonder het meenemen van eventuele Vervroegde Aflossingen die op de Lening hebben plaatsgevonden. In de tweede methode wordt uitgegaan van het daadwerkelijke Hoofdsomverloop van de Lening en wordt de Overhedge In Omvang gecorrigeerd voor Vervroegde Aflossingen.

Voorbeeld: een MKB-Klant heeft op enig moment een Variabelrentende Lening met een Hoofdsom Lening van EUR 1 miljoen. Er wordt een Vervroegde Aflossing gedaan van EUR 100.000 – de daadwerkelijke Hoofdsom Lening is daarmee EUR 900.000. De MKB-Klant heeft een Renteswap met een Notional van EUR 1,1 miljoen. In geval van de eerste methode is de Overhedge in Omvang gelijk aan EUR 100.000 (= EUR 1,1 miljoen – EUR 1 miljoen). In de tweede methode is de Overhedge In Omvang eveneens EUR 100.000, maar wordt deze anders bepaald (EUR 1,1 miljoen – EUR 900.000 – EUR 100.000).

Mismatch – Overhedge In Looptijd

- 3.3.12. Wanneer de Startdatum van het Rentederivaat meer dan een maand voor de daadwerkelijke opnamedatum van de Variabelrentende Lening is en/of wanneer de Eind-

datum van het Rentederivaat meer dan een maand na de Einddatum van de Variabelrentende Lening is, wordt gesproken van een Overhedge In Looptijd.³⁰

3.3.13. In geval van een Overhedge In Looptijd dient – met uitzondering van de situatie zoals omschreven in paragraaf 3.3.14 – deze door de Bank kosteloos ongedaan gemaakt te worden. Dit houdt in dat het bestaande Rentederivaat zodanig moet worden aangepast dat het aansluit bij de kenmerken van de (langst doorlopende) In Aanmerking Komende Lening. In het geval van een Renteswap geldt bijvoorbeeld dat, naast de aanpassing van de looptijd, de Swaprente dient worden aangepast naar het renteniveau³¹ dat op dat moment zou hebben gegolden voor een Renteswap met de relevante looptijd. De Bank dient de MKB-Klant vervolgens als volgt te vergoeden:

- a. Retrospectief: worden alle Netto Kasstromen vergoed die gerelateerd zijn aan de Overhedge In Looptijd. Dit houdt in dat alle betalingen gecorrigeerd worden voor het aangepaste renteniveau, alsmede dat alle Netto Kasstromen die voor opname van de Lening, of na afloop van de Lening hebben plaatsgevonden ongedaan worden gemaakt. Hierbij wordt geen rekening gehouden met de in paragraaf 3.3.12 gehanteerde tolerantie van één maand³². In geval van een Rentecap of gekochte swaption geldt dat de fractie van de door de MKB-Klant betaalde premie die gerelateerd is aan de Overhedge in Looptijd wordt vergoed; en
- b. Prospectief: worden de voorwaarden van het Rentederivaat kosteloos aangepast zodanig dat het Rentederivaat dezelfde looptijd heeft als de Lening alsmede dat het renteniveau correspondeert met de aangepaste looptijd bij afsluiten van het Rentederivaat.

³⁰ Een niet-voorzienbare Overhedge In Omvang in de zin van paragraaf 3.3.8 e.v. die ten gevolge van Vervroegd Aflossen overgaat in een Overhedge In Looptijd, heeft geen verder herstel anders dan herstel uit hoofde van Vervroegd Aflossen.

³¹ Correctie vindt plaats door het marktrente-verschil op het moment van aangaan van de Renteswap tussen de looptijd van de afgesloten Renteswap en de looptijd van de feitelijk passende Renteswap te bepalen. Voor de bepaling van dit verschil wordt geen rekening gehouden met een eventueel wisselend Notional verloop of forward-starting elementen. Voor het bepalen van de correctie wordt een looptijd gehanteerd die gelijk is aan het verschil tussen de Einddatum en de Transactiedatum van het contract. De Swaprente onder de afgesloten Renteswap wordt met het verschil gecorrigeerd. Een aanpassing in Swaprente heeft alleen te geschieden indien de looptijd van het Rentederivaat na herstel meer dan een half jaar verschilt van de oorspronkelijke looptijd. Bij wijze van voorbeeld het volgende. Een 10-jaars Renteswap wordt verkort tot een 5-jaars Renteswap. Indien het verschil tussen de 10-jaars mid-market rente en 5-jaars mid-market rente op het moment van afsluiten van het Rentederivaat 0,5 % betreft, wordt de rente op het aangepaste product met 0,5% verminderd ten opzichte van de rente op het oorspronkelijke product.

³² Ter illustratie: indien een Rentederivaat met een maandelijkse frequentie één maand en één week start voor de opnamedatum van de Lening, en het Rentederivaat een betaling heeft die één week plaatsvindt voor de opnamedatum van de Lening, dan wordt die laatste betaling vergoed.

3.3.14. Indien bij het afsluiten van een Rentederivaat een Overhedge In Looptijd is ontstaan en de Variabelrentende Lening nadien is verlengd respectievelijk zal worden verlengd of doorgerold, dan is de Overhedge In Looptijd in beginsel opgeheven, tenzij nog steeds een Overhedge In Looptijd resteert. Een dergelijke resterende Mismatch dient op basis van paragraaf 3.3.13 hersteld te worden.

Ter illustratie: een MKB-Klant heeft een Variabelrentende Lening afgesloten voor 3 jaar en een Renteswap voor 5 jaar. Na 3 jaar wordt de Variabelrentende Lening voor slechts 1 jaar doorgerold. Na afloop van dit jaar wordt de Lening beëindigd. Voor het Herstelkader geldt dan dat in het laatste jaar (van de 5-jarige looptijd van de Renteswap) sprake is van een Overhedge In Looptijd.

3.3.15. Voor een Overhedge In Looptijd in de toekomst (prospectief) zal het herstel bestaan uit de toezegging van de Bank dat de MKB-Klant de financiering tegen de huidige financieringsvoorwaarden kan verlengen/doorrollen tot de Einddatum van het Rentederivaat. Hiernaast zal de Renteopslag van de financiering prospectief niet verhoogd worden boven de initiële Renteopslag van de oorspronkelijke Variabelrentende Lening, behoudens het bepaalde in paragraaf 3.5.4. Indien de Bank om krediettechnische redenen niet bij voorbaat kan toezeggen dat zij de financiering zal doorrollen of verlengen, doet de Bank de toezegging dat zij, indien zij de financiering daadwerkelijk niet doorrolt of verlengt, de MKB-Klant zal compenseren zoals beschreven in paragraaf 3.3.13.b.³³

Mismatch – Modaliteitsmismatch

3.3.16. Buiten gevallen van Overhedge kan er op andere technische punten een mismatch (een Modaliteitsmismatch) bestaan tussen de modaliteiten van het Rentederivaat en de Lening. Dit geldt in de volgende situaties:

- a. Een mismatch in Referentierente: op de Lening is bijvoorbeeld de 3-maands Euribor rente van toepassing en op het Rentederivaat de 1-maands Euribor rente.
- b. Een mismatch in 'reset date': de Referentierente is in dit geval voor de Lening en het Rentederivaat gelijk (bijvoorbeeld 3-maands Euribor), maar de Euribor rente voor de komende periode wordt niet op dezelfde dag vastgezet voor de Lening als het Rentederivaat. Aangezien de hoogte van Euribor dagelijks wordt vastgesteld, ontvangt de MKB-Klant een ander bedrag uit hoofde van het Rentederivaat dan hij dient te betalen op zijn Variabelrentende Lening.

³³ Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat Stap 4 van toepassing is op Variabelrentende Leningen die in het verleden zijn verlengd of doorgerold, waardoor een Overhedge in Looptijd (gedeeltelijk) is opgeheven, indien de Renteopslag bij verlenging of doorrol is verhoogd.

- c. Een floor in de Lening, maar niet in het Rentederivaat: het is mogelijk dat in de voorwaarden van de Variabelrentende Lening is opgenomen dat de te betalen Referentierente³⁴ niet negatief kan worden, maar begrensd wordt op bijvoorbeeld 0%. Indien deze modaliteit niet in het Rentederivaat verwerkt zit, ontstaat een nadeel voor de MKB-Klant wanneer de te ontvangen Referentierente negatief wordt.

3.3.17. De situaties in paragraaf 3.3.16.a en paragraaf 3.3.16.b worden alleen hersteld indien er sprake is van een duidelijke één-op-één relatie³⁵ tussen een Lening en een Rentederivaat. De situatie in paragraaf 3.3.16.b wordt niet hersteld indien de mismatch minder dan één week bedraagt. De situatie in paragraaf 3.3.16.c dient steeds in Stap 4 te worden hersteld op de Lening. Overige Modaliteitsmismatches hoeven onder het Herstelkader niet te worden hersteld.

Herstelactie – Modaliteitsmismatch

3.3.18. Het herstel bestaat eruit dat terug wordt gegaan naar het moment van afsluiten van het Rentederivaat en elke aanwezige Modaliteitsmismatch³⁶ vergoed of ongedaan gemaakt wordt. De Bank dient de MKB-Klant voor de situaties in paragraaf 3.3.16.a en paragraaf 3.3.16.b als volgt te vergoeden:

- a. Retrospectief: wordt het verschil in Netto Kasstromen vergoed tussen het oorspronkelijke Rentederivaat en het Rentederivaat dat na correctie van de Modaliteitsmismatch zou bestaan; en
- b. Prospectief: worden de modaliteiten van het Rentederivaat kosteloos aangepast naar de modaliteiten van de Lening, zodat de Modaliteitsmismatch niet meer bestaat, tenzij de MKB-Klant om bedrijfstechnische redenen aangeeft de modaliteiten van zijn Lening te willen aanpassen naar de modaliteiten van het Rentederivaat. De oplossing mag op initiatief van de Bank synthetisch geschieden.

³⁴ De situatie waarin de gehele rentebetaling inclusief Renteopslag gemaximeerd is op nul, komt eveneens voor, en dient ook hersteld te worden.

³⁵ Er is onder het Herstelkader alleen sprake van een duidelijke één-op-één relatie wanneer het dossier (of, indien van toepassing: de 'set') slechts één In Aanmerking Komende Lening en één Rentederivaat bevat, of wanneer in de offerte van het Rentederivaat het Rentederivaat met specifieke referentie wordt verbonden aan één specifieke In Aanmerking Komende Lening. Het concept van een één-op-één relatie geldt alleen voor een Modaliteitsmismatch.

³⁶ Overige modaliteiten, zoals de vaste Swaprente van een Rentewap of het Strikeniveau van een Rentecap, worden hierbij niet aangepast.

Margin Call – algemeen

- 3.3.19. MKB-Klanten met een Rentederivaat kunnen in het verleden geconfronteerd zijn en/of in de toekomst geconfronteerd worden met een Margin Call. Een Margin Call houdt in dat de Bank, als tegenpartij onder het Rentederivaat, gedurende de looptijd van het Rentederivaat van de MKB-Klant verlangt dat deze (additionele) zekerheid stelt voor het afdekken van de negatieve Marktwaarde. De (additionele) zekerheid kan bestaan uit geld of financiële instrumenten.
- 3.3.20. Als er sprake is van een Margin Call betekent dit een extra last voor de MKB-Klant omdat hij geld moet lenen of eigen middelen moet aanwenden om de (additionele) zekerheid te stellen. Doorgaans heeft de Bank contractueel gezien het recht om over te gaan tot het Voortijdig Afwikkelen indien de MKB-Klant in gebreke blijft bij het stellen van zekerheid na een Margin Call.
- 3.3.21. Gelet op het doel dat een Rentederivaat bij een MKB-Klant zou moeten dienen, is in het Herstelkader voorzien dat een Margin Call bij een MKB-Klant niet aan de orde kan zijn. Enige uitzondering hierop vormt de situatie waarin de MKB-Klant op eigen initiatief zijn financiering(en) bij de Bank heeft beëindigd, maar het Rentederivaat zonder onderliggende financiering bij die Bank nog doorloopt. In dat geval heeft de Bank er een gerechtvaardigd belang bij aanvullende zekerheid te kunnen bedingen.

Herstelactie – Margin Calls

- 3.3.22. De Bank dient de MKB-Klant als volgt te vergoeden:
- a. Retrospectief: voor zover Margin Calls in het verleden zijn gemaakt, geldt dat gestelde zekerheid wordt vrijgegeven (tenzij de MKB-Klant op eigen initiatief zijn financiering(en) bij de Bank heeft beëindigd). Indien de MKB-Klant zekerheid heeft gesteld in de vorm van geld, zal de MKB-Klant een rentevergoeding krijgen voor de hogere van de (i) op de zekerheidstelling van toepassing zijnde contractuele rente of (ii) de Wettelijke Rente (steeds voor zover niet reeds door de Bank rente is vergoed over de zekerheidstelling).
 - b. Prospectief: voor de toekomst zien Banken af van het doen van Margin Calls voor een eventuele negatieve Marktwaarde, tenzij de MKB-Klant op eigen initiatief zijn financiering(en) bij de Bank heeft beëindigd. Dit betekent overigens niet dat de Banken niet het recht hebben om van hun MKB-Klanten (additionele) zekerheid te vragen in het kader van reguliere financieringen (zie bijv. artikel 26 Algemene Bankvoorwaarden en soortgelijke contractuele bepalingen). Hierbij

past slechts de kanttekening dat een Bank dit soort bepalingen niet kan en zal inroepen om de negatieve Marktwaaarde van een Rentederivaat af te dekken.

Vervroegd Aflossen en Bedrijfsbeëindiging – algemeen

- 3.3.23. De Rentederivaten zijn gekoppeld aan Variabelrentende Leningen. MKB-Klanten kunnen op de volgende manieren de Lening aflossen:
- a. verplichte geplande aflossingen, vastgelegd op het moment van aangaan van de financiering;
 - b. tussentijdse vrijwillige aflossingen;
 - c. niet-vooraf geplande tussentijdse aflossingen die door de Bank worden afgedwongen (bijvoorbeeld cash sweeps of situaties waarin de MKB-Klant niet akkoord is gegaan met tussentijdse wijzigingen van de Bank en om die reden volledig vervroegd heeft afgelost); of
 - d. volledige aflossing van de Lening in geval van algehele bedrijfsbeëindiging.
- 3.3.24. De situaties in paragraaf 3.3.23.b en paragraaf 3.3.23.c worden Vervroegd Aflossen genoemd, de situatie in paragraaf 3.3.23.d wordt Bedrijfsbeëindiging genoemd.
- 3.3.25. Bij geplande verplichte aflossingen, zoals omschreven in paragraaf 3.3.23.a, zal het Rentederivaat moeten voorzien in de geplande aflossingen, zodat de Notional daalt evenzeer als de Hoofdsom Lening. Indien hierin niet is voorzien, ontstaat mogelijk een (op voorhand te voorziene) Overhedge In Omvang (zie paragraaf 3.3.8 e.v.), die alsdan dient te worden hersteld.
- 3.3.26. Indien door Vervroegd Aflossen de Hoofdsom Lening lager wordt dan de Notional Rentederivaat ontstaat een op voorhand niet voorziene mismatch tussen de beide producten. Indien deze situatie blijft bestaan lopen MKB-Klanten direct een financieel nadeel aangezien zij rentebetalingen doen over een hogere Notional dan noodzakelijk is (gelet op de Hoofdsom Lening).
- 3.3.27. De Notional kan door middel van het (partieel) Voortijdig Afwikkelen verminderd worden tot de nieuwe Hoofdsom Lening. In geval van partiële Afwikkeling wordt de Marktwaaarde die op dat moment geldt afgerekend tussen Bank en MKB-Klant.
- 3.3.28. Aangezien de rente in de periode na 2008 overwegend is gedaald, zal de Marktwaaarde van het afgeloste of af te lossen deel van de Notional voor MKB-Klanten veelal negatief zijn geweest. Een MKB-Klant heeft dan – als het Rentederivaat zou worden aangepast – een vergoedingsplicht aan de Bank.

- 3.3.29. Bij een Rentederivaat bestaat normaliter geen mogelijkheid tot Kosteloos Aflossen, zoals die bij sommige Banken geldt bij andere financieringsvormen (zoals een Vastrentende Lening). MKB-Klanten wisten mogelijk niet van het feit dat van een dergelijke kosteloze ruimte geen sprake is in het geval van een Rentederivaat.
- 3.3.30. Herstel van Vervroegd Aflossen en Bedrijfsbeëindiging (paragraaf 3.3.23 e.v.) is niet van toepassing op een Rentecap.

Herstelactie – Vervroegd Aflossen

Herstel in het verleden gedane aflossingen op zowel de Variabelrentende Lening als het Rentederivaat – retrospectief herstel

- 3.3.31. Voor MKB-Klanten die in het verleden de Marktwaaarde hebben betaald aan de Bank uit hoofde van een Vervroegde Aflossing dan wel een Bedrijfsbeëindiging geldt dat zij retrospectief hiervoor worden gecompenseerd, met Oprenting, tot het niveau waarop Kosteloos Aflossen onder de voorwaarden van een Vastrentende Lening bij die Bank zou zijn toegestaan³⁷, indien Vastrentende Leningen bij de Bank (of een bank uit de Groep waar de Bank deel van uitmaakt) werden aangeboden. Hierbij wordt rekening gehouden met een fictieve verlaging van de Notional³⁸ met het Percentage Couancevergoeding geldend op het moment van de Vervroegde Aflossing. Indien de MKB-Klant bijvoorbeeld retrospectief 20% couancevergoeding over de Netto Kasstromen heeft ontvangen in Stap 3, geldt bovenstaande voor 80% van de Notional.

Herstel in het verleden gedane aflossingen op alleen de Variabelrentende Lening – retrospectief herstel

- 3.3.32. Voor MKB-Klanten die in het verleden afgelost hebben op hun Lening maar niet op het Rentederivaat, geldt dat de Bank retrospectief de Notional kosteloos vermindert met ten hoogste het bedrag dat de MKB-Klant heeft afgelost op zijn Lening tot het niveau waarop Kosteloos Aflossen onder de voorwaarden van een Vastrentende Le-

³⁷ Hiervoor dienen de algemene voorwaarden van Vastrentende Leningen gebruikt te worden zoals de betreffende Bank die aanbod op het moment van afsluiten van het Rentederivaat. Dit geldt ook indien de Variabelrentende Lening nadien is overgesloten naar een andere bank. Indien een Bank met een MKB-Klant afwijkende contractuele voorwaarden specifiek ten aanzien van Vervroegd Aflossen op het Rentederivaat is overeengekomen, prevaleren de contractuele voorwaarden, tenzij dit niet in het voordeel van de MKB-Klant is.

³⁸ Dit is de Notional zoals deze resteert na aanpassingen voor Mismatches uit Stap 2. Vaak wordt in de voorwaarden van Vastrentende Leningen een percentage gespecificeerd dat de MKB-Klant jaarlijks Kosteloos Aflossen mag, en ziet dat percentage op de initiële Hoofdsom Lening. In dat geval dient de initiële Notional van het Rentederivaat genomen te worden, na aanpassing voor Mismatches uit Stap 2.

ning bij die Bank zou zijn toegestaan.³⁹ Dit geldt uitsluitend voor dat gedeelte van de Notional waarover geen coulancevergoeding (Stap 3) verschuldigd is zoals bepaald in paragraaf 3.4. Hierbij wordt rekening gehouden met een fictieve verlaging van de Notional met het Percentage Coulancevergoeding geldend op het moment van de Vervroegde Aflossing. Indien de MKB-Klant bijvoorbeeld retrospectief 20% coulancevergoeding over de Netto Kasstromen heeft ontvangen in Stap 3, geldt het bovenstaande voor 80% van de Notional. De Bank vergoedt verder, met Oprenting, de rente die teveel is betaald ten opzichte van de uitgangssituatie.⁴⁰

Herstel toekomstige Vervroegde Aflossingen – prospectief herstel

- 3.3.33. Prospectief past de Bank het Rentederivaat gelijkelijk en kosteloos aan zodanig dat de mogelijkheden tot Vervroegd Aflossen en Bedrijfsbeëindiging van het Rentederivaat conform de voorwaarden van een Vastrentende Lening zijn.⁴¹ Indien onder de voorwaarden van een Vastrentende Lening een bepaald percentage van de Hoofdsom Lening kosteloos mag worden afgelost, wordt het Rentederivaat voor de MKB-Klant eveneens kosteloos aangepast als de Variabelrentende Lening wordt afgelost (steeds tot ten hoogste het bedrag dat in de voorwaarden voor de Vastrentende Lening is bepaald). Dit geldt uitsluitend voor dat gedeelte van de Notional waarover geen coulancevergoeding (Stap 3) verschuldigd is zoals bepaald in paragraaf 3.4. Hierbij wordt rekening gehouden met een fictieve verlaging van de Notional met het Percentage Coulancevergoeding geldend op de peildatum. Indien de MKB-Klant bijvoorbeeld prospectief 20% coulancevergoeding over de Marktwaaarde heeft ontvangen in Stap 3, geldt bovenstaande voor 80% van de Notional.
- 3.3.34. Voorafgaand aan de berekening van herstel van Vervroegd Aflossen en/of Bedrijfsbeëindiging dient Stap 3 te worden uitgevoerd en het Percentage Coulancevergoeding te worden bepaald. Aan de hand van het berekende Percentage Coulancevergoeding wordt herstel berekend van Vervroegd Aflossen en/of Bedrijfsbeëindiging. Nadien wordt niet opnieuw Stap 3 doorlopen (i.e. geen nadere iteraties).
- 3.3.35. Stap 3 wordt doorlopen aan de hand van het Rentederivaat, zoals dat resulteert na het doorlopen van Stap 2, met uitzondering van Vervroegd Aflossen en/of Bedrijfsbeëindiging. Stap 4 wordt daarentegen doorlopen aan de hand van het Rentederi-

³⁹ Zie voetnoot 37.

⁴⁰ Met 'uitgangssituatie' wordt de situatie bedoeld waarin de MKB-Klant op het moment van aflossen op de Variabelrentende Lening ook boetevrij zou hebben mogen aflossen op het Rentederivaat conform de voorwaarden van een Vastrentende Lening.

⁴¹ Zie voetnoot 37.

vaat, zoals dat resulteert na het doorlopen van Stap 2, inclusief eventueel Herstel voor Vervroegd Aflossen en/of Bedrijfsbeëindiging.

3.4. Stap 3: Couancevergoeding

3.4.1. Gezien de uitgangspunten zoals uiteengezet in paragrafen 2.4.2 tot en met 2.4.4, voorziet Stap 3 van het Herstelkader in een generieke couancevergoeding.

3.4.2. De couancevergoeding wordt ten aanzien van Renteswaps en Rentecollars (aan de hand van de in Stap 1 en Stap 2 herstellende Rentederivaten) als volgt bepaald⁴²:

- a. Retrospectief: vergoedt de Bank de MKB-Klant een percentage van alle Netto Kasstromen die tot het moment van toekennen van Compensatie zijn uitgewisseld. Dit betreffen de Netto Kasstromen van het Rentederivaat zoals deze gelden na eventueel herstel in Stap 1 en Stap 2.
- b. Prospectief: vergoedt de Bank de MKB-Klant een percentage van de Marktwaaarde van de op het moment van toekennen van Compensatie nog uitstaande Renteswap of Rentecollar. Dit betreft de Marktwaaarde van het Rentederivaat zoals deze geldt na eventueel herstel in Stap 1 en Stap 2.

De hoogte van de hierboven onder a en b aangeduide percentages zijn gerelateerd aan de Notional en, in geval van meerdere Rentederivaten die gelijktijdig lopen, op enig moment de totale Notional die de MKB-Klant op dat moment had uitstaan aan Rentederivaten bij de Bank. Daarbij geldt het volgende:

Notional in EUR	Compensatiepercentage
0 tot en met 2,5 miljoen	20%
2,5 tot en met 10 miljoen	10%
vanaf 10 miljoen	0%

⁴² Voor zover een couancevergoeding wordt berekend over meerdere Rentederivaten die binnen het bereik van het Herstelkader vallen, worden deze Rentederivaten op chronologische volgorde in de berekening van het Percentage Couancevergoeding betrokken. Het Percentage Couancevergoeding dient berekend te worden op basis van de totale Notional aan uitstaande Renteswaps en Rentecollars die op enig moment uitstaan, gerekend vanaf de Startdatum (derhalve niet zijnde de Transactiedatum), en wordt vervolgens toegepast op alle Netto Kasstromen die onder de Rentederivaten zijn betaald. Indien Rentederivaten op hetzelfde moment zijn afgesloten, worden deze Rentederivaten simultaan (proportioneel) in de berekening van de couancevergoeding betrokken.

De tabel bevat marginale tarieven. Ter voorkoming van misverstanden volgen hieronder twee voorbeelden.

Ter illustratie: voor een MKB-Klant met één Rentederivaat met een Notional van EUR 3 miljoen dient over de Netto Kasstromen en de Marktwaaarde van de eerste EUR 2.5 miljoen een percentage van 20% vergoed te worden en over de resterende EUR 500.000 een percentage van 10%.

Ter illustratie: voor een MKB-Klant die eerst één Rentederivaat had met een looptijd van 10 jaar en een Notional van EUR 2.5 miljoen en die na 5 jaar een tweede Rentederivaat afsloot met een looptijd van 5 jaar en een Notional van EUR 2.5 miljoen dient voor de eerste 5 jaar een percentage van 20% gehanteerd te worden voor de compensatie, en in de tweede 5 jaar een percentage van 20% over de eerste EUR 2.5 miljoen, en een percentage van 10% over de tweede EUR 2.5 miljoen. Dat leidt in de tweede 5 jaar tot een Percentage Coulanacevergoeding van 15%. De Coulanacevergoeding dient proportioneel over alle Netto Kasstromen berekend te worden.

- 3.4.3. De coulanacevergoeding die een MKB-Klant uit hoofde van paragraaf 3.4 kan ontvangen bedraagt maximaal EUR 100.000. Indien meerdere klanten tot een Groep behoren of bancaire nauw verbonden⁴³ zijn, dient de totale omvang van de Notionals als basis voor de berekening van de coulanacevergoeding. In een dergelijke situatie bedraagt de coulanacevergoeding voor hen gezamenlijk maximaal EUR 100.000. Deze coulanacevergoeding is vanaf 1 januari 2017 onderhevig aan Oprenting; tot die tijd vindt geen Oprenting plaats.
- 3.4.4. Voor een Rentecap wordt Stap 3 niet doorlopen.

Uitzondering: verplichte renteafdekking voor de MKB-Klant

- 3.4.5. Op de regel dat de MKB-Klant een coulanacevergoeding van de Bank ontvangt geldt een uitzondering. Indien de Bank gebaseerd op een analyse van de financiële positie van de MKB-Klant bij het aangaan van het Rentederivaat, de conclusie heeft bereikt dat vanuit een optiek van kredietbeleid van de Bank de MKB-Klant zich geen rentestijging op een Variabelrentende Lening kan permitteren en de Bank daarom bij de kredietverlening de voorwaarde heeft gesteld dat de MKB-Klant zijn rentelasten (ge-

⁴³ Zie voetnoot 23.

heel of gedeeltelijk) dient vast te leggen, wordt slechts een coulancevergoeding toegekend over het gedeelte dat niet afgedekt behoefde te worden.⁴⁴

- 3.4.6. Dit is onder andere aannemelijk indien (i) de Bank in de offerte (of een document dat aan het afsluiten van het Rentederivaat vooraf ging) heeft opgenomen dat de MKB-Klant voor een bepaald deel de variabele rente met een Rentederivaat moet afdekken en (ii) de Bank schriftelijk kan aantonen dat die eis tot afdekking door een kredietcommissie of door een kredietrisicospecialist (onafhankelijk opererend van de commercie) is gesteld. Dit is in 'Bijlage paragraaf 3.4.6' nader door de Derivatencommissie geduid. Indien de MKB-Klant nadien kan aantonen dat het kredietbeleid op onjuiste wijze is gehanteerd, staat ten aanzien van zijn situatie Bindend Advies bij de Derivatencommissie open (zie paragraaf 5.2).

Ter illustratie: een MKB-Klant heeft een Variabelrentende Lening ter hoogte van EUR 1 miljoen voor een looptijd van 5 jaar. Als kredietvoorwaarde, die de Bank kan substantiëren, is gesteld dat de MKB-Klant minimaal 60% van de rentelasten moet afdekken. Uiteindelijk is gekozen voor een 100% afdekking. Compensatie in Stap 3 geschiedt dan alleen over 40% van de Notional.

3.5. **Stap 4: Renteopslagen**

Renteopslagen

- 3.5.1. De rente die een MKB-Klant aan de Bank betaalt op een Variabelrentende Lening bestaat uit de Referentierente (bijv. 1-maands Euribor) vermeerderd met een Renteopslag. In veel gevallen heeft de Bank contractueel het recht de Renteopslag te verhogen indien zij daar aanleiding toe ziet.
- 3.5.2. Veel MKB-Klanten met een Renteswap hebben aangegeven dat zij in de veronderstelling waren dat hun *volledige* rentelasten werden gefixeerd. Dit Herstelaspect betreft het herstel van eventuele verhogingen van de Renteopslag.
- 3.5.3. Ook al hebben Banken in bepaalde gevallen wel voldoende geïnformeerd over het feit dat de volledige rentelasten niet gefixeerd worden door het aangaan van een Renteswap, worden, in het belang van snel en efficiënt herstel, coulancehalve alle MKB-Klanten grotendeels gecompenseerd voor verhogingen van de Renteopslag. Verhogingen van de Renteopslagen dienen aldus in beginsel coulancehalve te worden vergoed. Dit uitgangspunt lijdt (slechts) uitzondering indien een Variabelrentende Lening is gecombineerd met een Renteswap en verhoging van de Renteopslag

⁴⁴ Zie 'Bijlage paragraaf 3.4.6' voor voorbeelden die deze situatie illustreren.

plaatsvindt volgens een in de leningsdocumentatie exacte numeriek gespecificeerde koppeling aan financiële indicatoren die specifiek op de MKB-Klant betrekking hebben.

Herstelactie – Renteopslagen

3.5.4. Voor MKB-Klanten met Renteswaps geldt het volgende:

- a. Retrospectief: wordt de MKB-Klant gecompenseerd indien de Bank op enig moment na afsluiten van het Rentederivaat de Renteopslag op haar Variabelrentende Lening heeft verhoogd. De doorgevoerde opslagverhogingen worden ongedaan gemaakt voor wat betreft het door het Rentederivaat afgedekte gedeelte.⁴⁵ Hierbij wordt rekening gehouden met een fictieve verlaging van de Notional met het Percentage Couancevergoeding. Indien de MKB-Klant bijvoorbeeld 20% couancevergoeding over de Netto Kasstromen en de Marktwaaarde heeft ontvangen in Stap 3, worden de doorgevoerde opslagverhogingen voor 80% van de Notional ongedaan gemaakt. Opslagverhogingen en opslagverlagingen mogen met elkaar gesaldeerd worden.
- b. Prospectief: fixeert de Bank de Renteopslag op het oorspronkelijke niveau en past deze in de toekomst niet meer aan gedurende de looptijd van het Rentederivaat, voor wat betreft het door het Rentederivaat afgedekte gedeelte. Hierbij wordt rekening gehouden met een fictieve verlaging van de Notional met het Percentage Couancevergoeding. Indien de MKB-Klant bijvoorbeeld 20% couancevergoeding over de Netto Kasstromen en de Marktwaaarde heeft ontvangen in Stap 3, worden de opslagverhogingen voor 80% van de Notional ongedaan gemaakt en gefixeerd. Prospectief herstel kan ofwel plaatsvinden door daadwerkelijk de betreffende Variabelrentende Leningen te splitsen, ofwel door gebruik te maken van een blended rate.

3.5.5. Voor Rentecollars en Rentecaps is het herstel uit paragraaf 3.5.4 niet van toepassing.

Modaliteitsmismatch – Floor in Lening

3.5.6. Zoals in paragraaf 3.3.16.c is aangegeven, kan het voorkomen dat de Referentierente⁴⁶ die een MKB-Klant aan de Bank betaalt op een Variabelrentende Lening niet negatief wordt, maar begrensd is op bijvoorbeeld 0%. Indien deze modaliteit niet in het

⁴⁵ De doorgevoerde opslagverhogingen betreffen de opslagverhogingen over de Hoofdsom Lening na eventuele Vervroegde Aflossingen die in het verleden zijn gedaan.

⁴⁶ Zie ook voetnoot 34.

Rentederivaat is verwerkt, ontstaat er een nadeel voor de MKB-Klant wanneer de te ontvangen rente negatief is.

Herstelactie – Modaliteitsmismatch – Floor in Lening

- 3.5.7. Voor MKB-Klanten met Renteswaps of Rentecollars geldt het volgende:
- a. Retrospectief: wordt de floor uit de Lening verwijderd voor wat betreft het door het Rentederivaat afgedekte gedeelte en wordt de MKB-Klant dienovereenkomstig gecompenseerd. Hierbij wordt rekening gehouden met een fictieve verlaging van de Notional met het Percentage Couulancevergoeding.
 - b. Prospectief: wordt de floor uit de Lening verwijderd voor wat betreft het door het Rentederivaat afgedekte gedeelte. Hierbij wordt rekening gehouden met een fictieve verlaging van de Notional met het Percentage Couulancevergoeding.
- 3.5.8. Voor een Rentecap wordt de Modaliteitsmismatch met betrekking tot de floor in de Lening niet hersteld.

3.6. **Overige aspecten**

Herstructureringen – Blend & Extend

Generieke omschrijving

- 3.6.1. Met Blend & Extend wordt bedoeld op een situatie waarin een Rentederivaat gedurende de looptijd is geherstructureerd.
- 3.6.2. Voor zover het Herstelkader alleen op de meest recente contractspecificaties van een Rentederivaat zou worden toegepast, zou de MKB-Klant mogelijk niet (volledig) gecompenseerd worden. Als gevolg van de herstructurering is het mogelijk dat in het nieuw afgesloten Rentederivaat één of meer van de Herstelaspecten niet volledig hersteld worden, terwijl de MKB-Klant via de gewijzigde modaliteiten wel de gevolgen van het oorspronkelijke probleem draagt.

Ter illustratie: de looptijd van een aanvankelijk aangegane Renteswap is te lang en daarom geherstructureerd in een Renteswap met een kortere looptijd. De oorspronkelijke Renteswap had op het moment van herstructurering een negatieve Marktwaaarde. De Bank heeft deze negatieve Marktwaaarde verwerkt in een hogere Swaprente in het kader van de herstructurering. Het probleem van een te lange looptijd is weliswaar verholpen maar de MKB-Klant betaalt hiervoor de rekening in de vorm van hogere rentelasten.

- 3.6.3. Het doel van de hierna beschreven herstelactie is om MKB-Klanten van wie het Rentederivaat is geherstructureerd een soortgelijk herstel toe te kennen als MKB-Klanten bij wie dit niet het geval is. Een herstructurering zoals in bovenstaand voorbeeld omschreven kan weliswaar één of meerdere Herstelaspecten wegnemen maar legt uiteindelijk de rekening daarvoor bij de MKB-Klant, bijvoorbeeld in de vorm van hogere rentelasten zoals in bovenstaand voorbeeld. Ter verduidelijking: het is zeker niet het geval dat bij iedere herstructurering een potentieel Herstelaspect is geadresseerd; herstructureringen hebben veelal andere doeleinden gediend.

Herstelactie – Blend & Extend

- 3.6.4. Indien er een Blend & Extend heeft plaatsgevonden én het Rentederivaat vóór de herstructurering een Herstelaspect uit Stap 1 of Stap 2 bevatte, dient het herstel er louter op toe te zien dat:

- a. het product vóór herstructurering het Herstelkader regulier doorloopt;
- b. het verschil in Marktwaaarde, vanuit het oogpunt van de MKB-Klant, tussen:
 - (i) het product direct vóór de herstructurering, in de vorm die resteert na doorlopen van het Herstelkader waarin het oorspronkelijke product aangepast is voor Stap 1 en Stap 2; en
 - (ii) het product direct na de herstructurering, in de vorm die resteert na doorlopen van het Herstelkader waarin het geherstructureerde product aangepast is voor Stap 1 en Mismatches uit Stap 2⁴⁷,

met Oprenting wordt vergoed aan de MKB-Klant. Ter voorkoming van dubbeltelling van Compensatie, dient dit bedrag vermenigvuldigd te worden met dat percentage van de Notional waarover geen coulancevergoeding wordt vergoed in Stap 3, zoals bepaald in paragraaf 3.4.

- c. het product na herstructurering eveneens regulier het Herstelkader doorloopt.

Indien er meerdere Blend & Extends hebben plaatsgevonden van een Rentederivaat, dienen deze stappen voor elk van deze herstructureringen toegepast te worden. In 'Bijlage paragraaf 3.6.4' wordt een nadere duiding gegeven van Blend & Extend.

⁴⁷ Ter verduidelijking: het product vóór herstructurering dient dus ook eventueel aangepast te zijn voor Herstel uit hoofde van Vervroegd Aflossen. Het product na herstructurering is nog niet aangepast voor eventueel Herstel uit hoofde van Vervroegd Aflossen.

Overige aspecten

Minimale Compensatie

- 3.6.5. Teneinde oneigenlijke effecten te voorkomen, zal de compensatie per stap nooit minder dan nihil bedragen. Binnen iedere individuele stap⁴⁸ afzonderlijk worden de financiële voor- en nadelen van de MKB-Klant (voor zover van toepassing) gesaldeerd.⁴⁹ De totale Compensatie, inclusief eventuele Blend & Extend correcties en aftrek voor eventuele eerdere financiële tegemoetkomingen, zal eveneens nooit minder dan nihil bedragen.

Oprenting

- 3.6.6. Voor zover een Bank uit hoofde van het Herstelkader Compensatie uitkeert, dient deze Compensatie te worden vermeerderd met de Wettelijke Rente. Deze Oprenting is verschuldigd vanaf het moment waarop de MKB-Klant de betaling waarop de Compensatie ziet, heeft voldaan. Uitzondering hierop betreft de coulancevergoeding omschreven in Stap 3 (zie paragraaf 3.4) die vanaf 1 januari 2017 zal Oprenten.

Eerdere financiële tegemoetkomingen

- 3.6.7. Bij de vaststelling van de Compensatie moet rekening worden gehouden met eerdere financiële tegemoetkomingen van de Bank aan de MKB-Klant die verband houden met een Rentederivaat waarvoor het Herstelkader Compensatie voorziet. Relevante financiële tegemoetkomingen kunnen (i) betrekking hebben op eerdere tegemoetkomingen van de Bank met het oog op het Rentederivaat en/of (ii) verband houden met het niet-invorderbaar stellen of kwijtschelden van aan de MKB-Klant verstrekte financiering, waarbij gelet op de kwetsbaarheid van deze klantgroep van de Bank wordt verwacht dat de Bank hiermee prudent omgaat. Vorenbedoelde financiële tegemoetkomingen strekken in mindering op de uit hoofde van het Herstelkader eventueel verschuldigde Compensatie. Indien eerdere financiële tegemoetkomingen zijn toegekend die verband houden met het Rentederivaat, is ook voorstelbaar dat het Rentederivaat in dat kader is aangepast.⁵⁰ Het Herstelkader gaat (alsdan) in Stap 2 uit van

⁴⁸ Ter verduidelijking is de Blend & Extend correctie uit paragraaf 3.6.4 geen stap in de zin van het Herstelkader en kan derhalve wel minder dan nihil bedragen.

⁴⁹ Zie ook voetnoot 27.

⁵⁰ Interne kosten die gemaakt zijn door uitgevoerde aanpassingen op Rentederivaten uit hoofde van eerder (bank-specifiek) herstel worden niet aangemerkt als eerdere financiële tegemoetkoming. Onder 'interne kosten' worden bijvoorbeeld waardeverliezen begrepen die de Bank heeft moeten nemen voor de aanpassingen van Rentederivaten (bijvoorbeeld bij herstel van een Overhedge In Omvang of een Overhedge In Looptijd). In het geval deze kosten in rekening zijn gebracht aan de MKB-Klant, dient het door de MKB-Klant betaalde bedrag te wor-

het aangepaste Rentederivaat c.q. de onder het aangepaste Rentederivaat verschuldigde kasstromen. Indien het Rentederivaat herstel behoeft uit hoofde van Stap 1, gaat het Herstelkader (alsdan) eveneens uit van de kasstromen van het Noodzakelijk Substituut. De coulancevergoeding van Stap 3 wordt berekend aan de hand van de onder het – eventueel in Stap 2 nader herstellende – aangepaste Rentederivaat (daadwerkelijk) uitgewisselde Netto Kasstromen.

Kwijting en gevolgschade

3.6.8. Een MKB-Klant die Herstel uit hoofde van het Herstelkader aanvaardt, verleent daarmee algehele en finale kwijting aan de betreffende Bank ter zake van alle klachten dan wel aanspraken en/of vorderingen die de MKB-Klant jegens de Bank heeft in verband met het Rentederivaat.⁵¹ Op deze regel gelden twee nuanceringen:

- (i) Voor Herstelaspecten waarover de MKB-Klant binnen de daarvoor bepaalde periode aangeeft Bindend Advies te willen hebben, geldt dat de finale kwijting mede de uitkomst van het Bindend Advies betreft. Voor zover door de MKB-Klant Bindend Advies wordt verzocht, geldt dat finale kwijting is verleend, met dien verstande dat de uitkomst van Bindend Advies zal worden toegepast.
- (ii) Voor Herstelaspecten waarvan na aanvaarding van het aanbod tot Herstel door de MKB-Klant bij dossiercontrole door de Bank, externe dossierbeoordelaar of AFM blijkt dat het Herstelkader ten aanzien van de betreffende MKB-Klant niet correct is toegepast en bij nadere beoordeling een gunstiger Herstel voor de MKB-Klant zou volgen, geldt dat finale kwijting is ver-

den opgeteld bij het berekende totaalbedrag aan Compensatie op grond van Stap 1 tot en met Stap 4 onder het Herstelkader. Een eventuele gehele of gedeeltelijke kwijtschelding die een Bank heeft verleend van een Marktwaarde die een MKB-Klant op basis van een Voortijdige Afwikkeling van een Rentederivaat verschuldigd was, wordt evenwel wel aangemerkt als een eerdere financiële tegemoetkoming, met dien verstande dat (a) de omvang van de kwijtschelding (die als eerdere financiële tegemoetkoming wordt aangemerkt) wordt bepaald ten opzichte van de Marktwaarde zoals gedefinieerd in paragraaf 2.1.1., en (b) de kwijtschelding in geen geval kan zien op (het gedeelte van) de betaalde Marktwaarde die betrekking had op eerder technisch herstel van een Rentederivaat.

⁵¹ Indien het Rentederivaat mede dient ter afdekking van een In Aanmerking Komende Lening van een andere entiteit, wordt het geheel aan Compensatie uitbetaald aan de MKB-Klant, tenzij de MKB-Klant en de leningnemer(s) gezamenlijk aan de Bank berichten dat de Compensatie – voor zover deze betrekking heeft op renteopslagverhogingen – (deels) aan de leningnemer(s) dient te worden uitgekeerd. In alle gevallen waarin renteopslagverhogingen worden vergoed die betrekking hebben op In Aanmerking Komende Leningen van andere entiteiten dan de MKB-Klant, dienen deze entiteiten net als de MKB-Klant kwijting te verlenen aan de Bank.

leend⁵², met dien verstande dat een eventuele voor de MKB-Klant gunstiger uitkomst zal worden toegepast door de Bank.⁵³

- 3.6.9. Acceptatie van het Herstel heeft dan ook tot gevolg dat door de MKB-Klant aan de Bank finale kwijting wordt gegeven voor eventuele gevolgschade. Een MKB-Klant die evenwel meent dat ondanks Herstel toch sprake is van gevolgschade die afzonderlijke compensatie vereist, kan de oplossing onder het Herstelkader verwerpen (waardoor de Bank niet verplicht is Herstel uit te voeren) en zal zich op individuele basis tot de Bank of een derde moeten wenden (zie ook paragraaf 5.1.5 hierna). Gelet op het algemene karakter van het Herstelkader is het niet doenlijk om uniforme regels te stellen voor gevolgschade (zo aanwezig).

Uitvoering Herstel

- 3.6.10. In het Herstelkader voorgeschreven herstel kan steeds op initiatief van de Bank 'synthetisch' worden uitgevoerd, in die zin dat een Bank operationeel het voorgeschreven Herstel niet formeel-juridisch uitvoert, maar wel op zodanige wijze dat de MKB-Klant geen verschil ondervindt tussen al dan niet formeel-juridische uitvoering van het Herstel. Dit betreft zowel de (omvang van de) Compensatie als de financiële karakteristieken van het Rentederivaat voor en na het (synthetisch) Herstel.
- 3.6.11. Een Bank voert Herstel uit op basis van de in de bijlage bij deze paragraaf omschreven informatie ('Bijlage paragraaf 3.6.11 – gebruik informatie').

Berekening Herstel

- 3.6.12. Ten behoeve van de berekening van het Herstel zal de Bank een in de bijlage bij deze paragraaf omschreven methodiek moeten kiezen voor berekening van Herstel. De in de bijlage omschreven methodieken hanteren als peildatum een datum op of na 20 december 2016. Deze peildatum dient in alle gevallen gelegen te zijn voor de datum waarop het dossier in behandeling wordt genomen. De Bank zal vóór 20 december 2016 een consistente keuze moeten maken voor een methodiek zoals omschreven in de bijlage.

⁵² Indien tussen de Bank en de AFM in het kader van dossiercontrole door de AFM verschil van inzicht bestaat over de juiste interpretatie van het Herstelkader, kan de Derivatenc commissie om een oordeel gevraagd worden (zie paragraaf 1.2.6 van het Herstelkader).

⁵³ In dit geval zal de Bank eveneens andere dossiers zekerheidshalve herbeoordelen waar in redelijkheid een gelijke onjuiste toepassing kan worden verwacht.

4. CONSEQUENTIES HERSTELKADER

4.1. Verjaring en klachtplicht

Verjaring

- 4.1.1. Een beroep op een verjaringstermijn door een Bank kan tot gevolg hebben dat een MKB-Klant zijn vordering tegen de Bank met betrekking tot een Rentederivaat niet meer in rechte geldend kan maken.
- 4.1.2. De verjaringstermijnen kunnen al naar gelang de soort vordering verschillen. Een vordering tot schadevergoeding verjaart bijvoorbeeld na vijf jaar. De aanvangsdatum voor een verjaringstermijn is vaak lastig vast te stellen. Over het algemeen wordt aangeknoopt bij het moment waarop de MKB-Klant 'ontdekte' wat het Rentederivaat inhield en wat de risico's zijn die eraan zijn verbonden.

Klachtplicht

- 4.1.3. Banken stellen met enige regelmaat dat een MKB-Klant te laat heeft geprotesteerd (geklaagd) tegen bijvoorbeeld een gebrek in de dienstverlening door de Bank of een schending van de zorgplicht van de Bank. Als de MKB-Klant deze klacht te laat indient, verliest de MKB-Klant zijnerzijds het recht Herstel te vragen; de MKB-Klant heeft dan zijn klachtplicht verzaakt.
- 4.1.4. De klachtplicht is bedoeld om degene over wiens prestatie wordt geklaagd (in dit geval de Bank) te beschermen tegen (te) late klachten. Door tijdsverloop kan het namelijk moeilijker zijn om klachten te betwisten doordat bijvoorbeeld bewijs niet meer beschikbaar is. De Bank moet er daarom op kunnen rekenen dat de MKB-Klant met bekwame spoed onderzoekt of de prestatie van de Bank beantwoordt aan wat de MKB-Klant mag verwachten. Indien dat laatste niet het geval is moet de MKB-Klant dat onverwijld aan de Bank meedelen.

Herstelactie – verjaring en klachtplicht

- 4.1.5. Uitgangspunt is dat, in het kader van Rentederivaten, terughoudendheid wordt bepleit, waar het gaat om een beroep door de Bank op een verjaringstermijn of het verzaken van de klachtplicht. Omgekeerd geldt dat in evident 'oude' gevallen, het kan zijn dat een Bank geen (compleet) dossier meer onder zich heeft en dat ook niet hoeft te hebben, dit in verband met geldende bewaartermijnen. In die gevallen kan de Bank benadeeld worden indien een beroep op verjaring of het verzaken van de

klachtplicht niet is toegestaan. Dit in ogenschouw genomen, komt het Herstelkader tot het volgende.

- 4.1.6. Het feit dat het Herstelkader wordt toegepast door een Bank, heeft niet tot gevolg dat daarmee vorderingen van MKB-Klanten ter zake Rentederivaten niet verjaren of dat de klachtplicht geen toepassing vindt. Evenwel, geldt voor de toepassing van het Herstelkader het volgende:
- a. Banken zullen zich niet beroepen op verjaring of het door een MKB-Klant verza-ken van de klachtplicht in het kader van de actieve herbeoordeling zoals be-doeld in paragraaf 3.1.4 onder het Herstelkader;
 - b. Alle verjarings- en klachtplichttermijnen die in de periode 1 maart 2016 tot en met 19 december 2016 omkomen, worden vanaf 19 december 2016 met zes (6) maanden verlengd.

4.2. **Vaststellingsovereenkomsten en bindende uitspraken**

- 4.2.1. Banken hebben in het recente verleden al klachten van MKB-Klanten ten aanzien van Rentederivaten afgehandeld. Deze afhandeling is het gevolg van een bezwaar dat door een MKB-Klant zelf is gemaakt of herstel dat de Banken in een eerder sta-dium zelf hebben doorgevoerd. In beide gevallen kan het zo zijn dat – in het kader van deze afhandeling – tussen de Bank en de MKB-Klant een vaststellingsovereen-komst is overeengekomen. Ook kan het zijn dat een MKB-Klant de Bank in een juri-dische procedure⁵⁴ heeft betrokken en dat dientengevolge tussen de MKB-Klant en de Bank een bindende uitspraak tot stand is gekomen.
- 4.2.2. In de context van het Herstelkader geldt dat tot stand gekomen vaststellingsovereen-komsten en bindende einduitspraken ongemoeid blijven, zij het met de volgende uit-zonderingen:
- a. Een Bank zal de MKB-Klant ongeacht de inhoud van een eventueel toepasselij-ke vaststellingsovereenkomst of de uitkomst van een bindende uitspraak, cou-lancehalve deel laten nemen aan het Herstelkader;

⁵⁴ Hiermee wordt een vorm van geschillenbeslechting (zoals een procedure bij de overheidsrechter of het Kifid) be-doeld, waarin een uitspraak is gedaan die in kracht van gewijsde is gegaan, althans tussen partijen onaantast-baar is geworden.

- b. Een Bank zal de uitkomst van het Herstelkader voor een individuele MKB-Klant coulancehalve toepassen, ongeacht de inhoud van een vaststellingsovereenkomst of de uitkomst van een bindende uitspraak;
- c. Indien toepassing van het Herstelkader leidt tot een hogere financiële vergoeding voor de MKB-Klant, heeft de MKB-Klant aanspraak op het meerdere; en
- d. Indien toepassing van het Herstelkader leidt tot een lagere financiële vergoeding voor de MKB-Klant, dan heeft dat geen (financiële) gevolgen voor de MKB-Klant.

4.3. **Kosten MKB-Klanten voor advocaten en Belangenorganisaties**

- 4.3.1. Een MKB-Klant die recht heeft op Herstel uit hoofde van het Herstelkader en in verband met enige klacht, aanspraak en/of vorderingen ten aanzien van zijn met een Bank afgesloten Rentederivaat een advocaat en/of financieel-technisch adviseur heeft ingeschakeld dan wel zich bij een Belangenorganisatie heeft aangesloten, kan aanspraak maken op een vergoeding. Indien een MKB-Klant kan aantonen dat hij vóór 1 maart 2016 in verband met enige klacht, aanspraak en/of vorderingen ten aanzien van zijn met een Bank afgesloten Rentederivaat:
 - a. op individuele basis een advocaat en/of financieel-technisch adviseur heeft ingeschakeld voor bijstand en/of advies over zijn klacht, aanspraak en/of vorderingen met betrekking tot het Rentederivaat, ontvangt de MKB-Klant een vergoeding voor daadwerkelijke (en door de MKB-Klant aan de hand van facturen te onderbouwen) kosten – excl. BTW – tot maximaal EUR 10.000, voor zover deze kosten zien op de hiervoor genoemde klacht, aanspraak en/of vorderingen; dan wel
 - b. zich bij een Belangenorganisatie heeft aangesloten, ontvangt de MKB-Klant een vergoeding voor daadwerkelijke (en door de MKB-Klant aan de hand van facturen te onderbouwen) kosten – excl. BTW – tot maximaal EUR 3.000.⁵⁵

⁵⁵ Met 'kosten' worden kosten bedoeld die zijn gemaakt voor 19 december 2016.

5. UITVOERING HERSTELKADER

5.1. Uitvoering Herstelkader

- 5.1.1. De uitvoering van het Herstelkader door de Banken kan (voor zover mogelijk) geschieden aan de hand van de reeds bij de Bank beschikbare kaders en systemen. Voor de inrichting van het uitvoeringsproces voorziet het Herstelkader in een '*pilot fase*', waarin Banken de uitvoering van het Herstelkader inrichten en testen. De Derivatencommissie zal betrokken zijn in dit proces, met name waar het gaat om de inrichting van Stap 1 en Stap 2.
- 5.1.2. Banken voeren het Herstelkader ten aanzien van MKB-Klanten bedoeld in paragraaf 3.1.4 proactief uit op de wijze zoals is omschreven in het Herstelkader. De Banken berichten de betreffende MKB-Klanten per brief over de kenmerken van het Herstelkader en het (eventueel) aan de MKB-Klant toekomende Herstel.⁵⁶ De MKB-Klant dient het door de Bank vastgestelde Herstel schriftelijk te aanvaarden.
- 5.1.3. Voor MKB-Klanten omschreven in paragraaf 3.1.5 ('opt-in') geldt dat de MKB-Klanten zich uiterlijk 30 juni 2017 bij de Banken kunnen aanmelden. De Banken berichten de aangemelde MKB-Klanten per brief over de kenmerken van het Herstelkader en het (eventueel) aan de MKB-Klant toekomende Herstel.⁵⁷
- 5.1.4. Voor zover MKB-Klanten het van de Bank ontvangen voorstel niet aanvaarden, zijn zij – evenals de Bank – niet gebonden aan de in het Herstelkader omschreven regeling en kunnen zij – evenals de Bank – hieraan geen rechten ontleen.
- 5.1.5. MKB-Klanten die het van de Bank ontvangen voorstel tot Herstel onder dit Herstelkader niet aanvaarden (waarmee niet de MKB-Klanten worden bedoeld die het voorstel tot Herstel aanvaarden behoudens Herstelaspecten ten aanzien waarvan Bindend Advies gevraagd kan worden), kunnen eventuele klachten, aanspraken en/of vorderingen ten aanzien van het met een Bank afgesloten Rentederivaat individueel aan een rechtbank of het Kifid voorleggen.
- 5.1.6. De Minister heeft verzocht om in het Herstelkader op te nemen hoe om te gaan met zogeheten 'kwetsbare groepen'. De term 'kwetsbare groepen' is niet vastomlijnd. In de context van het Herstelkader worden MKB-Klanten die onder bijzonder beheer van de Bank vallen als kwetsbaar aangemerkt. Daarmee wordt overigens niet gezegd dat het Rentederivaat de oorzaak is van het feit dat de MKB-Klant onder bij-

⁵⁶ Zie ook 'Bijlage paragraaf 5.1.2/5.1.3'.

⁵⁷ Zie ook 'Bijlage paragraaf 5.1.2/5.1.3'.

zonder beheer valt. Voorts zal in zijn algemeenheid ook gelden dat kleinere MKB-Klanten doorgaans kwetsbaarder zijn dan grotere MKB-Klanten. In dit verband geeft de Notional van het Rentederivaat (of de totale Notional van alle Rentederivaten zoals op enig moment gehouden door een MKB-Klant) veelal een indicatie van de omvang van de MKB-Klant. Voor de 'kwetsbare groepen' is van belang dat zij met voorrang aan de hand van het Herstelkader worden hersteld. In dit verband schrijft het Herstelkader voor dat bij het uitvoeren van het Herstel (en dus het vaststellen van Compensatie) de Banken de volgende volgorde aanhouden:

- a. MKB-Klanten die onder bijzonder beheer van de Bank vallen en MKB-Klanten die op 5 juli 2016 in een lopende juridische procedure met een Bank waren verwikkeld;
- b. MKB-Klanten met nog lopende Rentederivaten, en wel in die volgorde dat MKB-Klanten met de laagste Notionals als eerste worden behandeld;
- c. overige MKB-Klanten, eveneens in die volgorde dat MKB-Klanten met de laagste Notionals eerst worden behandeld.

Ten aanzien van klanten die onder bijzonder beheer van de Bank vallen wordt verder bepaald dat – in lijn met het verzoek van de Minister – Banken zo snel mogelijk na vaststelling van het Herstelkader⁵⁸ (i) een (voorlopige) inschatting dienen te maken of de betreffende klant binnen het toepassingsbereik van het Herstelkader valt en van de eventuele Compensatie waar de betreffende klant aanspraak op kan maken, alsmede (ii) deze (voorlopige) inschatting actief dienen te betrekken in de behandeling van de betreffende dossiers (bijvoorbeeld met betrekking tot eventuele herstructureeringsmogelijkheden, liquiditeitsprognoses etc.).

Daarnaast wordt bepaald dat het feit dat een MKB-Klant aanspraak kan maken op Herstel, op zichzelf niet tot een reductie van de kredietlimiet van de MKB-Klant of anderszins tot een kredietbeperking kan leiden.

- 5.1.7. Bij de uitvoering van het Herstelkader is het de Banken toegestaan bepaalde Herstelaspecten in versimpelde vorm uit te voeren, mits de versimpeling consistent voor alle daarvoor in aanmerking komende MKB-Klanten van die Bank zo wordt uitgevoerd en mits de versimpeling in alle opzichten voor de MKB-Klant geen nadeel oplevert bij de toekenning van Herstel en op de omvang van het Herstel.

⁵⁸ Zie paragraaf 1.3.9 hiervoor.

5.2. Bindend Advies

- 5.2.1. Het Herstelkader voorziet in een aantal limitatief omschreven gevallen in de mogelijkheid dat de MKB-Klant deze gevallen aan de Derivatencommissie bij wijze van bindend advies voorlegt. De Derivatencommissie neemt de daarvoor in aanmerking komende gevallen in behandeling en beslist hierop naar billijkheid alsmede de lijn van het Herstelkader. In de pilot-fase is door de Derivatencommissie een reglement opgesteld voor de procedure met betrekking tot Bindend Advies. Daarin is onder meer vastgelegd binnen welke termijn een MKB-Klant Bindend Advies moet hebben aangevraagd.
- 5.2.2. De MKB-Klant dient zijn verzoek binnen een nader te bepalen termijn schriftelijk te motiveren en van de nodige bescheiden te voorzien, teneinde de Derivatencommissie in staat te stellen het verzoek in behandeling te nemen.
- 5.2.3. Uitsluitend voor MKB-Klanten die het Herstel uit hoofde van het Herstelkader hebben aanvaard (en kwijting hebben verleend zoals omschreven in paragraaf 3.6.8 e.v.) staat Bindend Advies open.
- 5.2.4. De kosten voor de MKB-Klant voor een Bindend Advies bedragen forfaitair EUR 250 (te restitueren indien de Derivatencommissie ten gunste van de MKB-Klant beslist), de overige kosten van de Derivatencommissie in verband met het Bindend Advies worden gedragen door de Bank die aan de om Bindend Advies verzoekende MKB-Klant een Rentederivaat heeft verstrekt.

*_*_*

6. BIJLAGEN

Nr.	Bijlage	Onderwerp
I.	Bijlage brief Minister d.d. 1 maart 2016	Opdracht
II.	Bijlage paragraaf 3.1.2	Geen Lening Bij Bank
III	Bijlage paragraaf 3.2.10	Noodzakelijk Substituut
IV.	Bijlage paragraaf 3.3.4	In Aanmerking Komende Leningen
V.	Bijlage paragraaf 3.4.6	Kredietafdekkingseis
VI.	Bijlage paragraaf 3.6.4	Blend & Extend
VII	Bijlage paragraaf 3.6.11	Gebruik informatie
VIII.	Bijlage paragraaf 3.6.12	Herstelberekeningssystematiek
IX.	Bijlage paragraaf 5.1.2/5.1.3	Kenmerken Aanbod/Aanvaarding
X.	Bijlage voorbeeldberekeningen	Voorbeeldberekeningen Herstelkader

BIJLAGE BRIEF MINISTER D.D. 1 MAART 2016 – OPDRACHT

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Directie Financiële Markten

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Ons kenmerk
2016-0000017844

Bijlage(s)
1

Datum 1 maart 2016
Betreft Aanpak herbeoordeling rentederivaten MKB

Geachte voorzitter,

Op 4 december jl. heb ik uw kamer geïnformeerd over onjuistheden en onvolledigheden in de herbeoordeling door banken van rentederivaten in het MKB, alsmede over de hoofdlijnen van de door de AFM beoogde aanpak en maatregelen. De voorzitter van de AFM heeft mij op 29 februari jl. geïnformeerd over de nadere inrichting van het vervolgproces en mij geadviseerd om drie onafhankelijke deskundigen aan te stellen. Met deze brief informeer ik uw Kamer over de inrichting van het vervolgproces en de wijze waarop ik gevolg geef aan dit advies.

Uniform herstellkader

De AFM heeft geconstateerd dat banken in het verleden in veel gevallen de wettelijke eisen bij de advisering over derivaten aan niet-professionele partijen onvoldoende hebben nageleefd. De AFM heeft onder meer dossiers gezien waarin de klant niet is geïnformeerd over (de werking van) het product en de voor- en nadelen van het derivaat in zijn specifieke situatie. Het gevolg is dat veel klanten een niet passend derivaat hebben en daar schade van kunnen ondervinden, nu of mogelijk in de toekomst. Om deze reden zijn banken in 2014 gestart met het herbeoordelen van rentederivatencontracten. Helaas zijn er door de toezichthouder onjuistheden en onvolledigheden aangetroffen in deze herbeoordelingen, waarover ik uw Kamer op 4 december jl. heb geïnformeerd. Om te voorkomen dat klanten oplossingen mislopen door onjuiste herbeoordelingen door banken acht ik het, in lijn met het advies van de AFM, noodzakelijk dat alle dossiers opnieuw worden getoetst aan een 'uniform herstellkader'. Dit uniforme herstellkader - voor zowel beoordelingen als oplossingen - zal voorschrijven hoe de herbeoordelingen moeten worden uitgevoerd en welke herstellacties banken in specifieke situaties moeten uitvoeren om opgelopen schade te compenseren en toekomstige schade te voorkomen. Het uniforme herstellkader zal de interpretatieruimte van banken bij het herbeoordelen en waar nodig compenseren van MKB-ondernemingen minimaliseren. ABN AMRO, Rabobank, ING, SNS en Van Lanschot hebben zich geëngagementeerd aan een traject waarin een uniform herstellkader wordt overeengekomen. Ook zijn deze banken akkoord met de inzet van externe beoordelaars voor het toepassen van dit herstellkader.

Directie Financiële Markten

Ons kenmerk
2015-0000021216

Onafhankelijke deskundigen

Ik acht het niet passend dat de AFM het uniforme herstelkader vaststelt. Het herstelkader zal in specifieke situaties compensatie voorschrijven. Het past niet bij de rol van de toezichthouder om hiermee partij te worden in civielrechtelijke aangelegenheden. Ik zal daarom gevolg geven aan het advies van de AFM door onafhankelijke deskundigen aan te stellen om dit herstelkader met de banken overeen te komen. De onafhankelijke deskundigen zullen daarbij vertegenwoordigers van het MKB betrekken. Ik heb de heren Schimmelpenninck en Knüppe (deskundigen op het terrein van collectieve schadeafwikkeling) en de heer Kocken (deskundige op het terrein van rentederivaten) aangesteld om deze taak op zich te nemen. Zij zullen hierbij tevens rentederivatencontracten betrekken die reeds op 1 april 2014 waren beëindigd, de zogenaamde 'oude gevallen'. Ik heb er vertrouwen in dat zij zich op onafhankelijke en deskundige wijze van hun taak zullen kwijten. De onafhankelijke deskundigen zullen over de voortgang van de besprekingen met de banken en vertegenwoordigers van MKB-ondernemingen en het overeenkomen van het herstelkader rapporteren aan mij. Ik verwacht dat het uniforme herstelkader uiterlijk medio 2016 is overeengekomen. De kosten die voortvloeien uit het overeenkomen van het herstelkader worden gedragen door de banken zelf.

Externe beoordelaars

De AFM adviseert tevens dat de banken externe beoordelaars inzetten voor de juiste toepassing van het herstelkader. Gezien de ontwikkelingen in dit dossier acht ik dit ook wenselijk. De herbeoordeling van rentederivaten dient onbetwistbaar goed en zorgvuldig te worden uitgevoerd. Het belang van (mogelijk gedupeerde) MKB-ondernemingen dient te prevaleren.

Alle banken hebben reeds toegezegd dat zij externe beoordelaars zullen gaan inhuren. De externe beoordelaars zullen per bank een plan van aanpak opstellen en rapporteren over de voortgang aan de AFM. De AFM zal toezien op de onafhankelijkheid van de externe dossierbeoordelaars en akkoord geven op de geselecteerde partij.

Toezicht AFM

De AFM zal toezicht houden op de goede toepassing van het herstelkader door middel van steekproeven. Om een consistente toepassing van het herstelkader te borgen zal de AFM haar bevindingen delen met de onafhankelijke deskundigen. De onafhankelijke deskundigen beslissen over mogelijk resterende interpretatievragen en de eventuele noodzaak voor toevoegingen aan het herstelkader. De AFM zal mij informeren over de kwaliteit en voortgang van de herbeoordelingen. Ik verwacht dat de banken zelf periodiek inzicht zullen geven in hun voortgang.

Zoals aangegeven in mijn brief van 4 december jl. zou de AFM naar aanleiding van de geconstateerde tekortkomingen een intern onderzoek starten. De AFM heeft mij medegedeeld dat de Raad van Toezicht van de AFM het externe bureau Alvarez & Marsal heeft aangesteld om een onafhankelijk onderzoek uit te voeren.

Dit onderzoek is in januari van start gegaan. De AFM verwacht dat de uitkomsten van dit onderzoek beschikbaar komen in het tweede kwartaal van 2016. Ik zal uw Kamer te zijner tijd informeren over de uitkomsten van dit onderzoek.

Directie Financiële Markten

Ons kenmerk
2015-0000021216

Doorlooptijd

Ik ben met de AFM van mening dat het proces zo snel mogelijk dient te worden afgerond. Het is in ieders belang dat de herbeoordelingen goed, zorgvuldig en tijdig worden uitgevoerd. De AFM verwacht dat het traject van het toetsen van dossiers aan het herstelkader en het compenseren van klanten medio 2017 kan worden afgerond. Ik zal uw Kamer informeren over de voortgang van het overeenkomen van het herstelkader en de voortgang van de herbeoordelingen en compensaties door de banken.

Door de ontstane uitloop acht ik het wenselijk dat het reglement van het tijdelijk Kifid-loket rentederivaten wordt aangepast. Het Kifid-loket rentederivaten behandelt momenteel klachten ten aanzien van rentederivaten die op 1 april 2014 nog niet waren beëindigd en hanteert als sluitingsdatum voor klachten 31 december 2016. Ik zal de banken en de belangenbehartigers van het MKB verzoeken met elkaar in overleg te treden om het reglement aan te laten sluiten op het herstelkader en het tijdelijk loket langer open te stellen.

Tot slot

Ik ben van mening dat met bovengenoemde aanpak een ordentelijk en zorgvuldig proces is ingericht, aanvullend op de mogelijke individuele gang naar het Kifid of de rechter. Dit moet zorgen voor een onbetwistbaar goede herbeoordeling van de rentederivaten waarmee recht wordt gedaan aan de belangen van de MKB-ondernemingen.

Hoogachtend,
de minister van Financiën,

J.R.V.A. Dijsselbloem

BIJLAGE PARAGRAAF 3.1.2 – GEEN LENING BIJ BANK**1. ALGEMEEN**

- 1.1. In de meeste gevallen heeft de MKB-Klant het Rentederivaat afgesloten met de Bank ter afdekking van het renterisico op een Variabelrentende Lening bij die Bank. Indien een Rentederivaat van een MKB-Klant vanaf de Transactiedatum van het Rentederivaat of enig later moment gedurende de looptijd van het Rentederivaat strekt tot afdekking van een onderliggende Variabelrentende Lening bij een bank die niet behoort tot dezelfde Groep als de Bank die het Rentederivaat heeft verstrekt of het Rentederivaat in het geheel niet dient ter afdekking van een Variabelrentende Lening, geldt het volgende.

2. RENTEDERIVAAT STREKT TOT GEHELE OF GEDEELTELIJKE AFDEKKING VAN VARIABELRENTENDE LENING BIJ DEZELFDE BANK, MAAR DE VARIABELRENTENDE LENING GAAT OVER NAAR EEN ANDERE BANK GEDURENDE DE LOOPTIJD VAN HET RENTEDERIVAAT

- 2.1. Indien het Rentederivaat op Transactiedatum geheel of gedeeltelijk diende ter afdekking van een Variabelrentende Lening bij de Bank die het Rentederivaat heeft verstrekt, valt het Rentederivaat in beginsel binnen het toepassingsgebied van het Herstelkader. Wanneer op enig moment de betreffende Variabelrentende Lening bij de Bank is geëindigd als gevolg van (i) Vervroegd Aflossen of (ii) overgang naar een andere bank, dient Herstel plaats te vinden op grond van paragraaf 3.3.32 Herstelkader. Aldus wordt de situatie onder (ii) behandeld alsof gehele Vervroegde Aflossing uit eigen middelen zou hebben plaatsgevonden. In deze gevallen vindt eveneens Herstel conform Stap 1 tot en met Stap 3 plaats, met dien verstande dat de Bank de MKB-Klant vergoedt voor Stap 2 op basis van leninginformatie die door de MKB-Klant aan de Bank is verstrekt. De Bank heeft een inspanningsverplichting om deze informatie bij de MKB-Klant op te vragen. Indien de MKB-Klant deze informatie niet verschaft wordt de MKB-Klant voor Stap 2 alleen vergoed tot de overgang naar de andere bank. Vergoeding onder Stap 4 vindt enkel plaats tot het moment van overgang van de Variabelrentende Lening naar een andere bank.

3. BANK HEEFT RENTEDERIVAAT VERSTREKT EN IS MET LENING BIJ EEN ANDERE BANK BEKEND

- 3.1. Indien het Rentederivaat op Transactiedatum niet diende ter afdekking van een Lening (of een beoogde Lening) bij de Bank die het Rentederivaat heeft verstrekt en de Bank in haar klantdossier kan herleiden dat sprake is van een Lening (of een beoogde Lening) bij een andere bank, in verband waarmee het Rentederivaat is afgesloten, valt het Rentederivaat in beginsel binnen het toepassingsgebied van het Her-

stelkader. In dit geval vergoedt de Bank compensatie uit hoofde van Stap 1 tot en met Stap 3 van het Herstelkader, met dien verstande dat de Bank de MKB-Klant alleen kan vergoeden voor Stap 2 indien de MKB-Klant informatie over de Lening bij de andere bank verstrekt aan de Bank. De Bank heeft een inspanningsverplichting om deze informatie bij de MKB-Klant op te vragen. Indien de MKB-Klant deze informatie niet verschaft ontvangt hij geen vergoeding voor Stap 2. Er vindt geen vergoeding onder Stap 4 plaats.

4. BANK HEEFT RENTEDERIVAAT VERSTREKT, MAAR IS NIET MET LENING BIJ EEN ANDERE BANK BEKEND

- 4.1. Indien de Bank geen Lening heeft verstrekt aan de MKB-Klant¹ en in het klantdossier geen informatie aanwezig is over een Lening (of een beoogde Lening) bij deze of een andere bank, in verband waarmee het Rentederivaat is afgesloten, wordt aangenomen dat het Rentederivaat in principe speculatief is. Een Rentederivaat kan ook als speculatief worden aangemerkt, als de Bank – ondanks het bestaan van een (beoogde) Lening – aantoont dat de MKB-Klant bewust een speculatief Rentederivaat is aangegaan.² De Bank dient dit aan de MKB-Klant te berichten. Het Herstelkader voorziet niet in een oplossing voor deze specifieke situatie.³
- 4.2. Indien de MKB-Klant echter kan aantonen dat het betreffende Rentederivaat diende ter afdekking van een Lening (of een beoogde Lening), vergoedt de Bank compensatie uit hoofde van Stap 1 tot en met Stap 3 van het Herstelkader, met dien verstande dat de Bank de MKB-Klant alleen kan vergoeden voor Stap 2 indien de MKB-Klant ook leninginformatie verstrekt aan de Bank. De Bank heeft een inspanningsverplichting om deze informatie in dit geval bij de MKB-Klant op te vragen. Indien de MKB-Klant deze informatie niet verschaft ontvangt hij geen vergoeding voor Stap 2. Er vindt geen vergoeding onder Stap 4 plaats.

¹ Ter verduidelijking: het feit dat op grond van paragraaf 3.3.4 Leningen zijn uitgesloten van het begrip In Aanmerking Komende Leningen, houdt niet in dat de Bank geen Leningen heeft verstrekt in de zin van deze subparagraaf. Dit betekent dat de toepassing van paragraaf 3.3.4 op zichzelf er niet toe kan leiden dat een Rentederivaat als speculatief wordt aangemerkt.

² Dit zal het geval zijn, indien schriftelijk is vastgelegd tussen de Bank en de MKB-Klant dat het Rentederivaat geenszins renterisico beoogde af te dekken, i.e. indien expliciet tussen Bank en MKB-Klant is vastgelegd dat het renterisico op (beoogde) Leningen niet zou worden afgedekt door het betreffende Rentederivaat.

³ Het Herstelkader ziet op de problematiek die is ontstaan rond Rentederivaten die zijn aangegaan in combinatie met een (beoogde) Lening. Een Rentederivaat waar geen (beoogde) Lening tegenover staat is in deze subparagraaf aangemerkt als een speculatief beleggingsproduct. Naar zijn aard vergt de verkoop/advisering van/omtrent een dergelijk product een andere behandeling en weging. In individuele gevallen (en afhankelijk van de omstandigheden van het geval) is voorstelbaar dat de verkoop/advisering van een louter speculatief Rentederivaat een schending van de zorgplicht oplevert, waarbij de schade die daardoor is ontstaan, het bedrag aan Compensatie onder het Herstelkader overstijgt.

5. OVERIG

- 5.1. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat het bepaalde onder 3 en 4 ook van toepassing is op MKB-Klanten als omschreven in paragraaf 3.1.5 van het Herstelkader die alleen derivatendocumentatie kunnen verstrekken.

BIJLAGE PARAGRAAF 3.2.10 – NOODZAKELIJK SUBSTITUUT**1. ALGEMEEN**

1.1. De aan het Herstellkader deelnemende Banken hebben de Derivatenc commissie bericht welke Gestructureerde Rentederivaten zij hebben verkocht aan MKB-Klanten die binnen het bereik van het Herstellkader vallen. In onderstaande tabel is vereenvoudigd weergegeven wat het Noodzakelijk Substituut is voor deze Rentederivaten. Hierna zal uitvoeriger worden ingegaan op de karakteristieken van de verschillende Gestructureerde Rentederivaten, alsmede de hieruit volgende Noodzakelijk Substitut en. Bij eventuele geschillen is deze tekst leidend.

Categorie	Merknaam ¹	Noodzakelijk Substituut
A	Cap (with) knock-in Floor (ABN AMRO, Deutsche Bank)	Renteswap op K_{laag}^2
A	Zero cost knock-in collar (ING)	Renteswap op K_{laag}^2
A	(Semi) super collar (Rabobank)	Renteswap op K_{laag}^2
A	Step-In Cap (Deutsche Bank)	Renteswap op K_{laag}^2
A	Swap Extra (ABN AMRO)	Renteswap op K_{laag}^2
A	Averaging Cap with Averaging Knock-In Floor (Deutsche Bank)	Renteswap op K_{laag}^2
B	Extra Swap Extra (ABN AMRO, Deutsche Bank)	Renteswap op K_{laag}^2
C	Fixed Switch Swap (ABN AMRO)	Renteswap op K_{laag}^2
C	Barrier Fixed Switch Swap (ABN AMRO, Deutsche Bank)	Renteswap op K_{laag}^2
D	Bonus Swap (Rabobank)	Renteswap op K_{laag}^2
E	Capped Reduced Coupon Swap (ABN AMRO)	Renteswap op K_{laag}^2
F	Flexi Swap (Deutsche Bank)	Renteswap op K_{laag}^2
G	Bermudan Cancellable Swap (ABN AMRO)	Renteswap op mid-market niveau, waarbij looptijd strekt tot aan eerste mogelijkheid voor Bank om te cancellen
G	Rate Reducer (ING)	Renteswap op mid-market niveau, waarbij looptijd strekt tot aan eerste mogelijkheid voor Bank om te cancellen
G	Rentemix Swap (ABN AMRO)	Renteswap op mid-market niveau voor helft van de Notional

¹ De Bank die genoemd wordt achter de merknaam van het product is de Bank die gemeld heeft dat dit Gestructureerd Rentederivaat aan is getroffen in haar dossiers, maar niet noodzakelijkerwijs de Bank die het Rentederivaat oorspronkelijk verkocht heeft. In het merendeel van de dossiers zal dit wel het geval zijn.

² Ter verduidelijking wordt K_{laag} per product gedefinieerd.

H	Range Accrual Swap (ABN AMRO)	Renteswap op mid-market niveau
I	CMS Steepener (Rabobank)	Renteswap op mid-market niveau
J	Multiplied Swap Extra (ABN AMRO)	Renteswap op K_{laag}^2 , dan wel het mid-market niveau indien dat lager is
J	Participating Supercollar (Rabobank)	Renteswap op K_{laag}^2
J	Winstdelende Swap Extra (ABN AMRO)	Renteswap op K_{laag}^2
K	Cap Financed (Rabobank)	Cap Financed is een Spread Premium Rentecap
K	Average IRS (Rabobank)	Intact, doorloopt verdere Herstelkader als Renteswap ³
K	Basis Swap (Rabobank)	Intact, doorloopt verdere Herstelkader als Renteswap ³
K	Cap Extra, Winstdelend Rente Plafond, Participating Cap (Rabobank)	De bouwstenen (Rentecap, Renteswap) doorlopen het Herstelkader
K	Participating Swap (ING)	De bouwstenen (Rentecap, Renteswap) doorlopen het Herstelkader
K	Winstdelende Swap (ABN AMRO, Deutsche Bank)	De bouwstenen (Rentecap, Renteswap) doorlopen het Herstelkader
K	Rentebedenktijdswap (ABN AMRO)	Intact, doorloopt verdere Herstelkader als Renteswap ³
K	Cancellable Rente Swap (ING)	Intact, doorloopt verdere Herstelkader als Renteswap ³
K	Extendable Swap (ABN AMRO)	Intact, doorloopt verdere Herstelkader als Renteswap ³

A. RENTECAP MET EEN KNOCK-IN FLOOR

1. MERKNAMEN

1.1. De merknamen van Rentederivaten die onder dit type worden geschaard zijn, voor zover bekend, de volgende:

- Cap (with) knock-in Floor (ABN AMRO, Deutsche Bank)
- Zero cost knock-in collar (ING Bank)
- (Semi) super collar (Rabobank)
- Step-In Cap (Deutsche Bank)
- Swap Extra (ABN AMRO)
- Averaging Cap with Knock-In Floor (Deutsche Bank)

2. PRODUCT KARAKTERISTIEKEN

2.1. In alle bovenstaande varianten heeft de MKB-Klant, ervan uitgaande dat hij zijn rentelasten op zijn Variabelrentende Lening hiermee volledig heeft afgedekt, zijn rente-

³ Ter verduidelijking – het Rentederivaat en de Netto Kasstromen zelf blijven intact. Het Rentederivaat zal de rest van het Herstelkader (Stap 2 tot en met Stap 4) doorlopen als ware het een Renteswap. Dat betekent bijvoorbeeld dat de MKB-Klant in aanmerking komt voor herstel van Margin Calls, alsmede een Coulangevergoeding in Stap 3.

lasten gemaximeerd op een afgesproken vast renteniveau K_{cap} , het Strikeniveau van de onderliggende Rentecap. De aanschaf van deze Rentecap is gefinancierd middels de verkoop van een Rentefloor in combinatie met een zogenoemde 'digital Rentefloor'. Net als bij een Rentecollar dalen onder dit Strikeniveau de te betalen rentelasten, naarmate de Referentierente daalt. Indien de Referentierente op een rentefixatiedatum echter onder het afgesproken renteniveau $R_{knock-in}$ (het knock-in Strikeniveau, of ook het Strikeniveau van de Rentefloor) komt, moet de MKB-Klant een renteniveau van K betalen. Behalve bij de Semi-super collar en de Step-In Cap is dit renteniveau K gelijk aan K_{cap} . Op dit punt verschilt de Rentecap met een knock-in floor dus van de gewone Rentecollar: bij eerstgenoemd product betaalt de MKB-Klant de rente gelijk aan het Strikeniveau van de Rentecap als de Referentierente op of onder het knock-in Strikeniveau zakt, terwijl bij een gewone Rentecollar de onder het product te betalen rente op het overeengekomen Strikeniveau van de Rentefloor blijft.

- 2.2. Eén van de bovengenoemde producten, de Swap Extra, bevat een zogeheten down-and-out barrier. Het gevolg daarvan is dat als de Referentierente op een rentefixatiedatum gedurende de looptijd van het product één keer onder het knock-in Strikeniveau komt, het product voor alle volgende rentefixatiedata verandert als ware het een Renteswap, waarbij de vaste Swaprente gelijk is aan het renteniveau K . Bij de andere bovengenoemde producten is deze down-and-out barrier niet aanwezig.

3. NETTO KASSTROMEN

- 3.1. Indien het product geen down-and-out-barrier bevat, ontvangt de MKB-Klant onder dit product (dus exclusief de onderliggende Variabelrentende Lening) in termen van Netto Kasstromen op elke rentebetalingdatum het volgende:

- $R - K_{cap}$, indien $R \geq K_{cap}$
- $R - K$, indien $R < R_{knock-in}$
- 0 , indien $R_{knock-in} \leq R < K_{cap}$

- 3.2. Indien het product wel een down-and-out barrier bevat, ontvangt de MKB-Klant bovenstaande kasstromen totdat de Referentierente op enig moment onder het knock-in Strikeniveau komt, en hierna op elke volgende rentebetalingdatum:

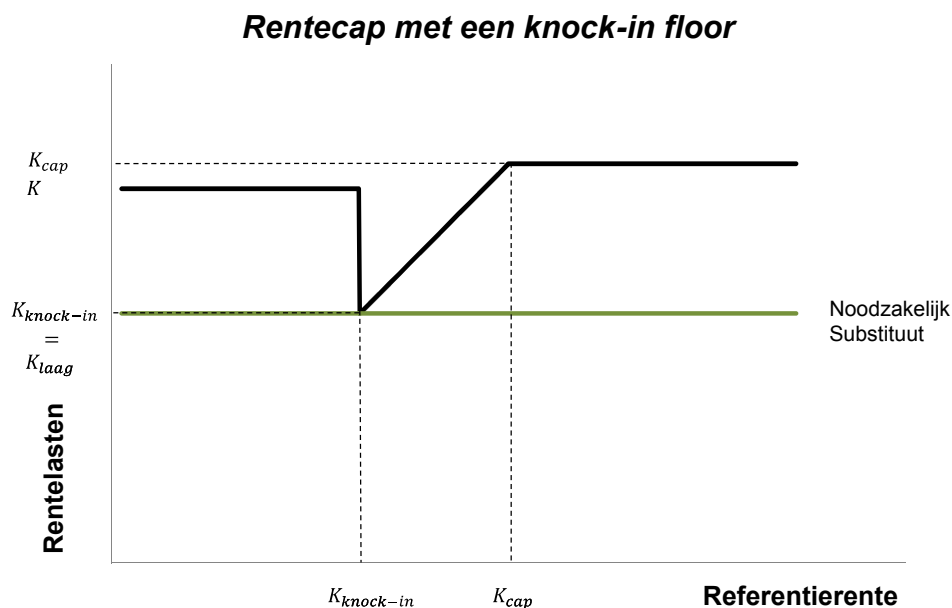
- $R - K$

4. NOODZAKELIJK SUBSTITUUT

- 4.1. De laagst mogelijke rentelast voor de MKB-Klant (los van Renteopslagen), wanneer hij een Variabelrentende Lening volledig heeft afgedekt met een dergelijk Rentederi-

vaat, is gelijk aan $K_{laag} = R_{knock-in}$ ⁴. In paragraaf 3.2.11 is bepaald dat voor een Rentecap met een knock-in floor het Noodzakelijk Substituut een Renteswap is, waarbij de vaste Swaprente gelijk is aan deze K_{laag} . Dit geldt ook voor de variant met een down-and-out barrier.

- 4.2. In Grafiek 1 zijn de rentelasten van een MKB-Klant weergegeven wanneer hij zijn Variabelrentende Lening volledig heeft afgedekt met een Rentecap met een knock-in floor, als ook de rentelasten die hij zou hebben gehad met het Noodzakelijk Substituut. Dit betreft de rentelasten voorafgaand aan het raken van een barrier.

Grafiek 1: De totale rentelasten bij afdekking met een Rentecap met een knock-in floor

B. EXTRA SWAP EXTRA (ABN AMRO, DEUTSCHE BANK)

1. PRODUCT KARAKTERISTIEKEN

- 1.1. Wanneer de Extra Swap Extra is afgesloten in combinatie met een Variabelrentende Lening, maximeert de Extra Swap Extra de rentelasten voor een MKB-Klant op een vast renteniveau K_{cap} . Indien de Referentierente zich tussen $R_{knock-in}^{laag}$ tot aan K_{cap} bevindt, zijn de rentelasten gelijk aan de Referentierente. Tussen K_{cap} en $R_{knock-in}^{hoog}$ dalen de rentelasten wanneer de Referentierente stijgt. De Extra Swap Extra bevat

⁴ In de rest van dit document zullen we met de laagst mogelijke rentelast steeds de situatie bedoelen waarin de MKB-Klant zijn Variabelrentende Lening volledig heeft afgedekt met een Rentederivaat. Het niveau van deze rentelast zal met K_{laag} worden aangegeven.

een down-and-out en een up-and-out barrier - indien de Referentierente op enige rentefixatiedatum kleiner dan $R_{knock-in}^{laag}$ of groter dan $R_{knock-in}^{hoog}$ is, zijn de rentelasten voor de resterende looptijd gelijk aan het vaste renteniveau K_{cap} .

2. NETTO KASSTROMEN

2.1. Voor de Extra Swap Extra geldt dat de MKB-Klant uit hoofde van het Rentederivaat in termen van Netto Kasstromen op elke rentebetalingdatum het volgende ontvangt:

- $R - K_{cap}$, indien $R < R_{knock-in}^{laag}$ of $R > R_{knock-in}^{hoog}$
- 0, indien $R_{knock-in}^{laag} \leq R < K_{cap}$
- $2 \cdot (R - K_{cap})$, indien $K_{cap} \leq R \leq R_{knock-in}^{hoog}$

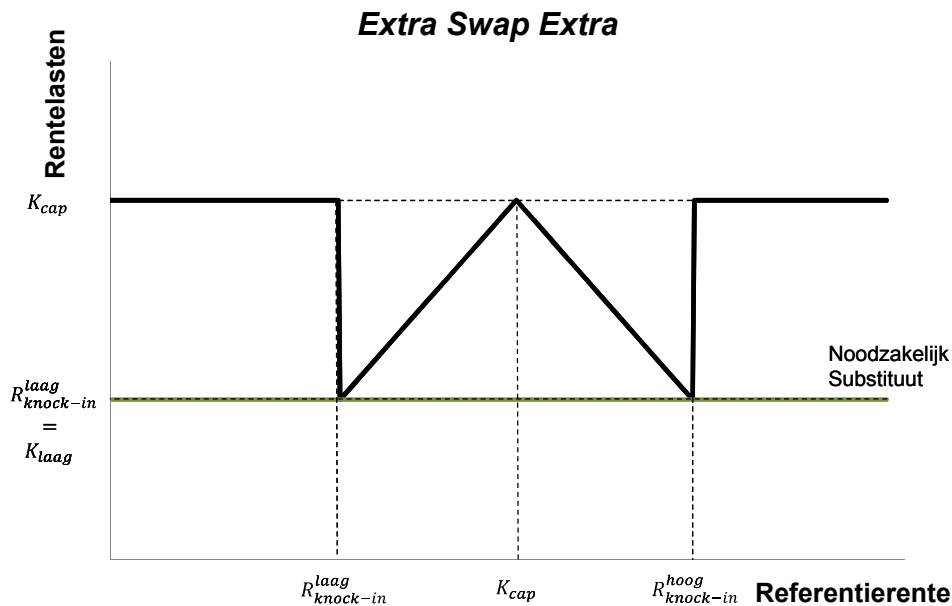
2.2. Vanaf het moment dat de Referentierente op enig moment onder $R_{knock-in}^{laag}$ of boven $R_{knock-in}^{hoog}$ fixeert, ontvangt de MKB-Klant op elke volgende rentebetalingdatum:

- $R - K_{cap}$

3. NOODZAKELIJK SUBSTITUUT

3.1. Het Noodzakelijk Substituut voor de Extra Swap Extra is een Renteswap, waarbij de vaste Swaprente gelijk is aan $K_{laag} = R_{knock-in}^{laag}$.

3.2. In Grafiek 2 zijn de rentelasten van een MKB-Klant weergegeven wanneer hij zijn Variabelrentende Lening volledig heeft afgedekt met een Extra Swap Extra, als ook de rentelasten die hij zou hebben gehad met het Noodzakelijk Substituut. Dit betreft de rentelasten voorafgaand aan het raken van de *barriers*.

Grafiek 2: De totale rentelasten bij afdekking met een Extra Swap Extra

C. (BARRIER) FIXED SWITCH SWAP

1. MERKNAMEN

1.1. De merknamen van Rentederivaten die onder dit type worden geschaard zijn, voor zover bekend, de volgende:

- Fixed Switch Swap (ABN AMRO)
- Barrier Fixed Switch Swap (ABN AMRO)

2. PRODUCT KARAKTERISTIEKEN

2.1. Bij dit Rentederivaat betaalt de MKB-Klant, net als bij een Renteswap, een vaste rente, in ruil voor de ontvangst van de Referentierente. In tegenstelling tot de situatie bij een standaard Renteswap, betaalt de MKB-Klant een lagere vaste rente (K_{laag}) wanneer de Referentierente onder (of op) een afgesproken renteniveau (het trigger niveau $R_{trigger}$) ligt, dan de vaste rente (K_{hoog}) die betaald moet worden wanneer de Referentierente boven dit trigger niveau ligt.

2.2. De Barrier Fixed Switch Swap verschilt alleen van de Fixed Switch Swap in die zin dat indien op een rentefixatiedatum de Referentierente hoger is dan het trigger niveau, de MKB-Klant voor de resterende looptijd een Renteswap heeft op het hogere vaste rentetarief. De Barrier Fixed Switch Swap bevat dus een up-and-out-barrier.

3. NETTO KASSTROMEN

3.1. Voor de Fixed Switch Swap geldt dat de MKB-Klant uit hoofde van het Rentederivaat in termen van Netto Kasstromen op elke rentebetaldingsdatum het volgende ontvangt:

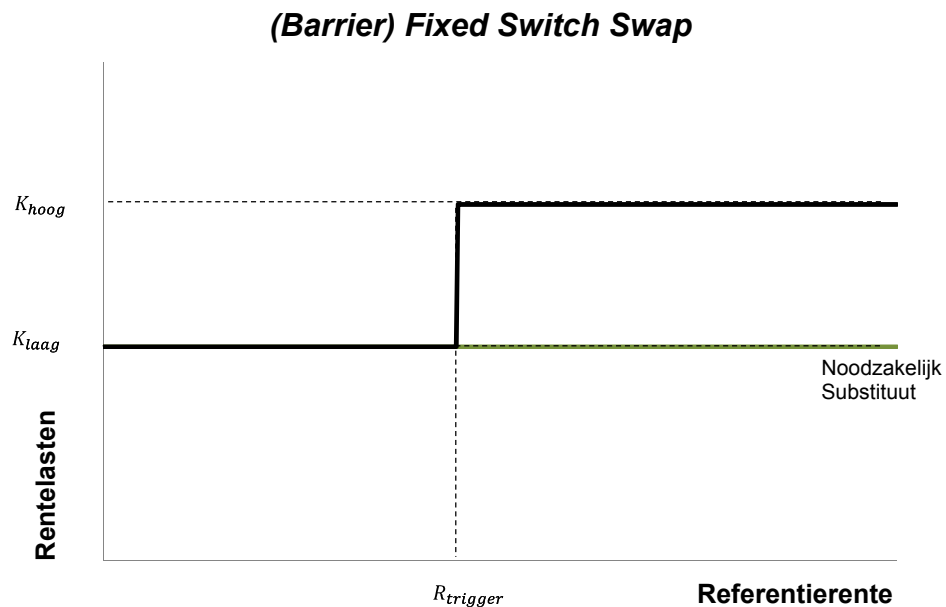
- $R - K_{laag}$, indien $R \leq R_{trigger}$
- $R - K_{hoog}$, indien $R > R_{trigger}$

3.2. Bij de Barrier Fixed Switch Swap geldt ook het bovenstaande. Vanaf het moment dat op een rentefixatiedatum de Referentierente boven het trigger niveau komt, ontvangt de MKB-Klant uit hoofde van de Barrier Fixed Switch Swap altijd:

- $R - K_{hoog}$

4. NOODZAKELIJK SUBSTITUUT

4.1. Het Noodzakelijk Substituut voor de (Barrier) Fixed Switch Swap is een Renteswap, waarbij de vaste Swaprente gelijk is aan de lagere vaste rente K_{laag} .

Grafiek 3: De totale rentelasten bij afdekking met een (Barrier) Fixed Switch Swap

4.2. In Grafiek 3 zijn de rentelasten van een MKB-Klant weergegeven wanneer hij zijn Variabelrentende Lening volledig heeft afgedekt met een (Barrier) Fixed Switch Swap, als ook de rentelasten die hij zou hebben gehad met het Noodzakelijk Substi-

tuut. Bij de Barrier Fixed Switch Swap betreft dit de rentelasten voorafgaand aan het raken van de up-and-out barrier.

D. BONUS SWAP (RABOBANK)

1. PRODUCT KARAKTERISTIEKEN

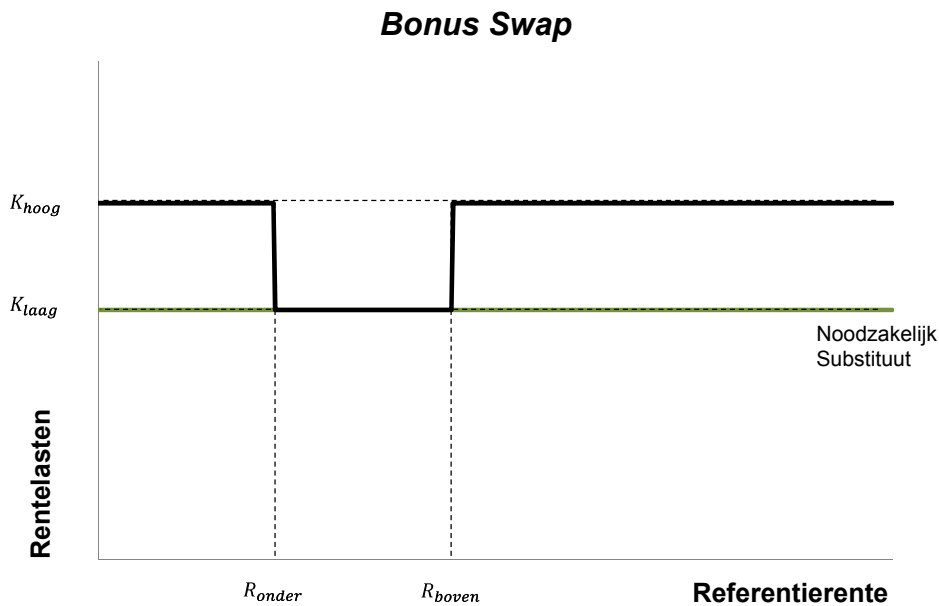
- 1.1. Dit Rentederivaat lijkt sterk op een Renteswap waarvan de vaste Swaprente K_{hoog} bedraagt. Indien de Referentierente zich echter in een bepaalde bandbreedte bevindt (tussen R_{onder} en R_{boven}), betaalt de MKB-Klant een lagere vaste Swaprente (K_{laag}).

2. NETTO KASSTROMEN

- 2.1. De MKB-Klant ontvangt uit hoofde van het Rentederivaat in termen van Netto Kasstromen het volgende:
 - $R - K_{hoog}$, indien $R \leq R_{onder}$ of $R \geq R_{boven}$
 - $R - K_{laag}$, indien $R_{onder} < R < R_{boven}$

3. NOODZAKELIJK SUBSTITUUT

- 3.1. Het Noodzakelijk Substituut voor de Bonus Swap is een Renteswap, waarbij de vaste Swaprente gelijk is aan de lagere vaste rente K_{laag} .
- 3.2. In Grafiek 4 zijn de rentelasten van een MKB-Klant weergegeven wanneer hij zijn Variabelrentende Lening volledig heeft afgedekt met een Bonus Swap, als ook de rentelasten die hij zou hebben gehad met het Noodzakelijk Substituut.

Grafiek 4: De totale rentelasten bij afdekking met een Bonus Swap

E. CAPPED REDUCED COUPON SWAP (ABN AMRO)

1. PRODUCT KARAKTERISTIEKEN

- 1.1. Dit Rentederivaat bestaat uit een gekochte Renteswap, een gekochte en een verkochte Rentecap, alsmede een verkochte 'digital Rentecap'. Net als bij een Rentecollar zijn bij dit Rentederivaat, wanneer het in combinatie met een Variabelrentende Lening wordt afgesloten, de rentelasten geminimaliseerd op een gereduceerd vast tarief (K_{laag}). Wanneer de Referentierente boven een bepaald niveau uitstijgt (het trigger niveau $R_{trigger}$), zijn de rentelasten gelijk aan de Referentierente. De rentelasten zijn gemaximeerd op een vast renteniveau K_{hoog} .

2. NETTO KASSTROMEN

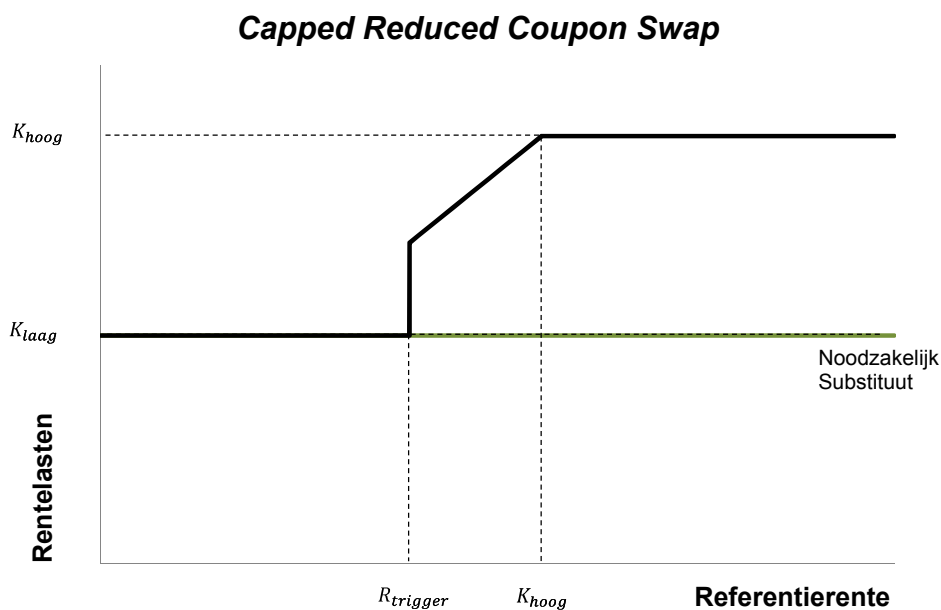
- 2.1. Voor de Capped Reduced Coupon Swap geldt dat de MKB-Klant uit hoofde van het Rentederivaat in termen van Netto Kasstromen op elke rentebetaldingsdatum het volgende ontvangt:

- $R - K_{laag}$, indien $R \leq R_{trigger}$
- 0, indien $R_{trigger} < R \leq K_{hoog}$
- $R - K_{hoog}$, indien $R > K_{hoog}$

3. NOODZAKELIJK SUBSTITUUT

3.1. Het Noodzakelijk Substituut voor de Capped Reduced Coupon Swap is een Renteswap, waarbij de vaste Swaprente gelijk is aan de lagere vaste rente K_{laag} .

3.2. In Grafiek 5 zijn de rentelasten van een MKB-Klant weergegeven wanneer hij zijn Variabelrentende Lening volledig heeft afgedekt met een Capped Reduced Coupon Swap, als ook de rentelasten die hij zou hebben gehad met het Noodzakelijk Substituut.

Grafiek 5: De totale rentelasten bij afdekking met een Capped Reduced Coupon Swap

F. FLEXI SWAP (DEUTSCHE BANK)

1. PRODUCT KARAKTERISTIEKEN

1.1. Dit Rentederivaat is gelijk aan een Renteswap waarvan de vaste Swaprente K_{laag} bedraagt, met een verkochte Rentecap met Strikeniveau gelijk aan K_{hoog} . De vaste Swaprente van de Renteswap is door het verkopen van de Rentecap lager dan bij een reguliere Renteswap het geval zou zijn.

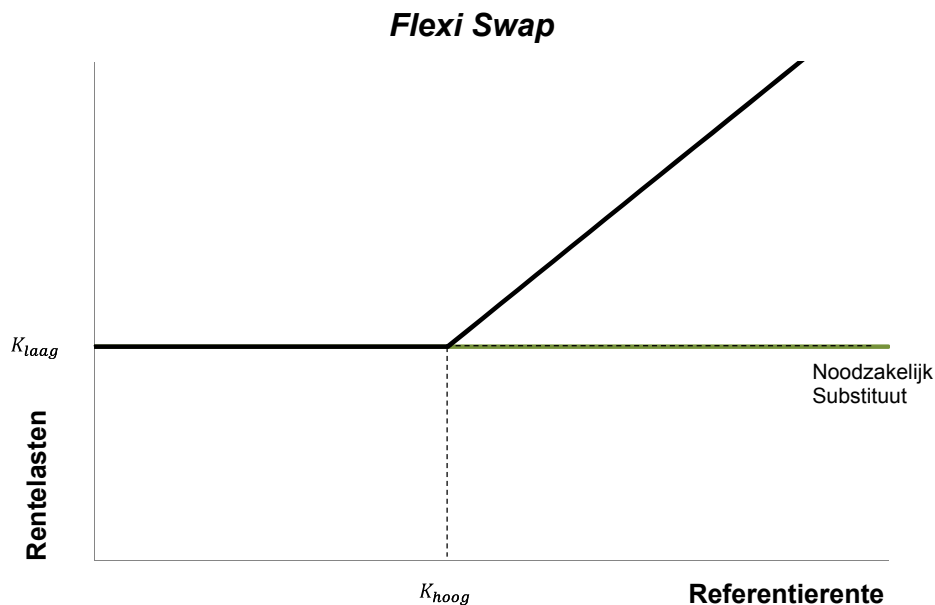
2. NETTO KASSTROMEN

2.1. Voor de Flexi Swap geldt dat de MKB-Klant uit hoofde van het Rentederivaat in termen van Netto Kasstromen op elke rentebetelingsdatum het volgende ontvangt:

- $R - K_{laag}$, indien $R \leq K_{hoog}$
- $K_{hoog} - K_{laag}$, indien $R > K_{hoog}$

3. NOODZAKELIJK SUBSTITUUT

- 3.1. Het Noodzakelijk Substituut voor de Flexi Swap is een Renteswap, waarbij de vaste Swaprente gelijk is aan het lagere vaste renteniveau K_{laag} .
- 3.2. In Grafiek 6 zijn de rentelasten van een MKB-Klant weergegeven wanneer hij zijn Variabelrentende Lening volledig heeft afgedekt met een Flexi Swap, als ook de rentelasten die hij zou hebben gehad met het Noodzakelijk Substituut.

Grafiek 6: De totale rentelasten bij afdekking met een Flexi Swap

G. CANCELLABLE / EXTENDABLE SWAP (RECHT VAN BANK)

1. MERKNAMEN

- 1.1. De merknamen van Rentederivaten die onder dit type worden geschaard zijn, voor zover bekend, de volgende:
- Bermudan Cancellable Swap (ABN AMRO)
 - Rate Reducer (ING)
 - Rentemix Swap (ABN AMRO)

2. PRODUCT KARAKTERISTIEKEN

- 2.1. De eerste twee Rentederivaten zijn eerder beschreven als cancellable swaps in paragraaf 3.2.6 en paragraaf 3.2.12. Het zijn Renteswaps waarbij de Bank op enig moment in de toekomst het recht heeft om op één of meerdere data de Renteswap te beëindigen.
- 2.2. Bij de Rentemix Swap heeft de Bank ook een moment waarop ze de afdekking kan veranderen, zij het partieel. Vanaf het keuzemoment (de 'switch') wordt de afdekking door de Bank feitelijk gereduceerd tot 50% van de oorspronkelijke afdekking.

3. NETTO KASSTROMEN

- 3.1. Voor de eerste twee Rentederivaten zijn deze gelijk aan die van een Renteswap, totdat de Renteswap beëindigd wordt. Voor de Rentemix Swap zijn de Netto Kasstromen:

- $R - \frac{1}{2}K_{laag} - \frac{1}{2}K_{hoog}$, voor de 'switch'
- $\frac{1}{2}R - \frac{1}{2}(K_{hoog} - a)$, na de 'switch'

waarbij a een kleine vaste korting is die de MKB-Klant ontvangt na de 'switch'.

4. NOODZAKELIJK SUBSTITUUT

- 4.1. Conform paragraaf 3.2.12 is het Noodzakelijk Substituut voor de eerste twee Rentederivaten een Renteswap die loopt tot het eerste moment waarop de Bank het recht heeft om de Renteswap te beëindigen. De vaste Swaprente wordt het mid-market niveau dat gold bij het aangaan van de cancellable swap.
- 4.2. Het Noodzakelijk Substituut voor de Rentemix Swap is een Renteswap ter hoogte van 50% van de Notional, waarbij de vaste Swaprente eveneens gelijk is aan het mid-market niveau dat gold bij het aangaan van de Rentemix Swap.

H. RANGE ACCRUAL SWAP (ABN AMRO)

1. PRODUCT KARAKTERISTIEKEN

- 1.1. Bij dit Rentederivaat ontvangt de MKB-Klant de Referentierente, en betaalt hij een vaste rente, vermeerderd met een variabele opslag die afhangt van het aantal dagen dat de Referentierente gedurende de renteperiode binnen een bepaalde bandbreedte fixeert.

2. NETTO KASSTROMEN

- 2.1. Uit hoofde van de Range Accrual Swap ontvangt de MKB-Klant de volgende Netto Kasstromen op elke rentebetaldingsdatum:

- $R - K - a \cdot N/M$

waarbij K de vaste rente bedraagt, a een vermenigvuldigingsfactor groter dan nul, N het aantal dagen dat de Referentierente in een bepaalde periode binnen een van te voren afgesproken bandbreedte fixeert, en M het totaal aantal dagen is binnen die periode.

3. NOODZAKELIJK SUBSTITUUT

- 3.1. Het Noodzakelijk Substituut is een Rentewap op het mid-market niveau dat gold bij het aangaan van de Rentewap.

I. CMS STEEPENER (RABOBANK)

1. PRODUCT KARAKTERISTIEKEN

- 1.1. Bij dit Rentederivaat ontvangt de MKB-Klant de Referentierente, en betaalt een variabel tarief dat is opgebouwd uit een vast percentage K en een variabele component die afhangt van de steilheid van de rentetermijnstructuur.

2. NETTO KASSTROMEN

- 2.1. Uit hoofde van de CMS Steepener ontvangt de MKB-Klant de volgende Netto Kasstromen op elke rentebetaldingsdatum:

- $R - C$

waarbij $C = K - a \cdot (R_1 - R_2)$, en C verder minimaal 0% is, en maximaal K .

3. NOODZAKELIJK SUBSTITUUT

- 3.1. Het Noodzakelijk Substituut is een Rentewap, waarbij de vaste Swaprente gelijk is aan het mid-market niveau dat gold bij het aangaan van de Rentewap.

J. COMBINATIES VAN EERDER GENOEMDE PRODUCTEN

1. MERKNAMEN

- 1.1. De merknamen van Rentederivaten die onder deze categorie worden geschaard zijn, voor zover bekend, de volgende:

- Multiplied Swap Extra (ABN AMRO)
- Participating Supercollar (Rabobank)
- Winstdelende Swap Extra (ABN AMRO)

2. PRODUCT KARAKTERISTIEKEN

- 2.1. De Multiplied Swap Extra, de Participating Supercollar en de Winstdelende Swap Extra hebben grotendeels dezelfde kenmerken als de hiervoor als categorie 'A' aangeduide Rentecaps met knock-in floor, maar verschillen in de mate waarin de onder het product te betalen rente meebeweegt met de Referentierente in de bandbreedte tussen het Strikeniveau van de Rentecap en het knock-in Strikeniveau. Bij de hiervoor als categorie 'A' aangeduide Rentecaps met knock-in floor is de onder het product te betalen rente binnen deze bandbreedte gelijk aan de Referentierente. Bij de drie bovengenoemde producten is echter ook nog een Renteswap in het product verwerkt, waardoor de onder het product te betalen rente binnen deze bandbreedte afwijkend beweegt ten opzichte van de Referentierente. De drie producten kunnen gezien worden als een combinatie van een Rentecap met knock-in floor met een gekochte of verkochte Renteswap. De Winstdelende Swap Extra is een andere merknaam voor de Participating Supercollar, zodat deze twee producten in de beschrijving samen worden genomen.

3. NETTO KASSTROMEN MULTIPLIED SWAP EXTRA

- 3.1. Indien op geen enkele rentefixatiedatum de Referentierente onder het knock-in Strikeniveau lag, zijn de Netto Kasstromen uit hoofde van de Multiplied Swap Extra gelijk aan:

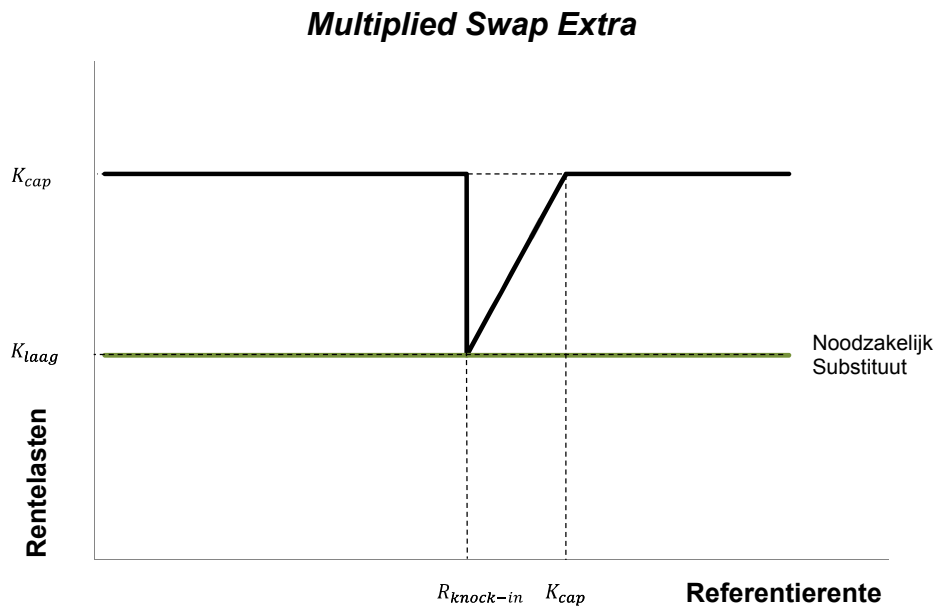
- $R - K_{cap}$, indien $R \geq K_{cap}$
- $K_{cap} - R$, indien $R_{knock-in} \leq R < K_{cap}$

- 3.2. Nadat op een rentefixatiedatum de Referentierente onder het knock-in Strikeniveau is beland, zijn de Netto Kasstromen gelijk aan:

- $R - K_{cap}$

4. NOODZAKELIJK SUBSTITUUT MULTIPLIED SWAP EXTRA

- 4.1. De laagst mogelijke rentelast van de MKB-Klant is gelijk aan $K_{laag} = 2R_{knock-in} - K_{cap}$. Het Noodzakelijk Substituut is een Renteswap, waarbij de vaste Swaprente gelijk is aan K_{laag} . Indien het mid-market niveau bij het afsluiten lager was dan dit niveau, wordt het Noodzakelijk Substituut een Renteswap op het mid-market niveau.

Grafiek 7: De totale rentelasten bij afdekking met een Multiplied Swap Extra

4.2. In Grafiek 7 zijn de rentelasten van een MKB-Klant weergegeven wanneer hij zijn Variabelrentende Lening volledig heeft afgedekt met een Multiplied Swap Extra, als ook de rentelasten die hij zou hebben gehad met het Noodzakelijk Substituut. Dit betreft de rentelasten voorafgaand aan het raken van een *barrier*.

5. NETTO KASSTROMEN PARTICIPATING SUPERCOLLAR / WINSTDELENDE SWAP EXTRA

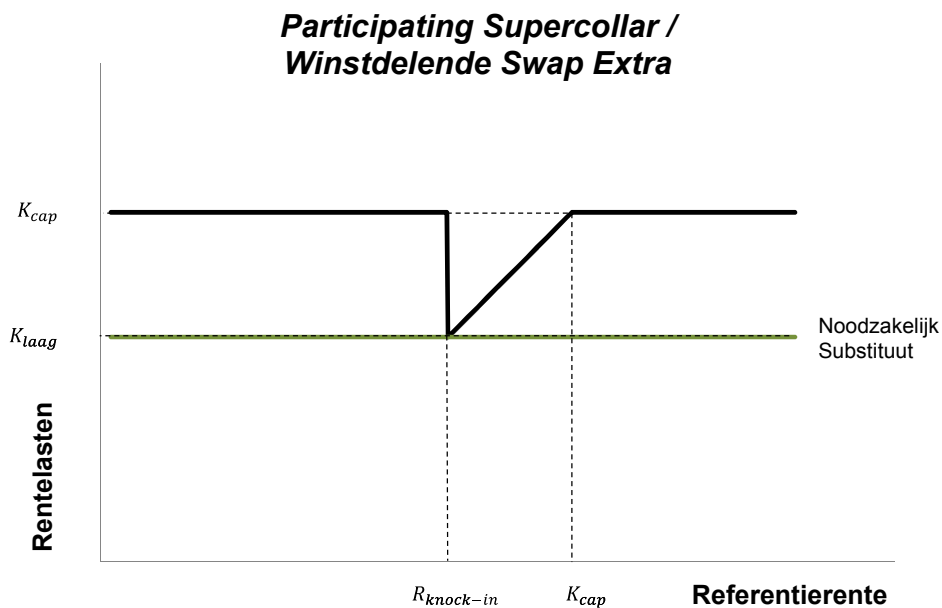
5.1. De Netto Kasstromen uit hoofde van dit type Rentederivaat zijn gelijk aan:

- $R - K_{cap}$, indien $R \geq K_{cap}$
- $(1 - x) \cdot (R - K_{cap})$, indien $R_{knock-in} \leq R < K_{cap}$

waarbij x het percentage (tussen 0% en 100%) is dat effectief met een Rentecap met knock-in floor is afgedekt. Correspondierend is $(100\% - x)$ het percentage dat effectief met een Renteswap is afgedekt.

6. NOODZAKELIJK SUBSTITUUT PARTICIPATING SUPERCOLLAR / WINSTDELLENDE SWAP EXTRA

- 6.1. De laagst mogelijke rentelast voor de Participating Supercollar / Winstdelende Swap Extra is $K_{laag} = x \cdot R_{knock-in} + (1 - x) \cdot K_{cap}$. Het Noodzakelijk Substituut is een Renteswap, waarbij de vaste Swaprente gelijk is aan K_{laag} .

Grafiek 8: De totale rentelasten bij afdekking met Participating Supercollar / Winstdelende Swap Extra

- 6.2. In Grafiek 8 zijn de rentelasten van een MKB-Klant weergegeven wanneer hij zijn Variabelrentende Lening volledig heeft afgedekt met een Participating Supercollar / Winstdelende Swap Extra, als ook de rentelasten die hij zou hebben gehad met het Noodzakelijk Substituut.

K. PRODUCTEN WAARVOOR GEEN NOODZAKELIJK SUBSTITUUT BENODIGD IS**1. MERKNAMEN**

1.1. De merknamen van Rentederivaten die onder deze categorie worden geschaard zijn, voor zover bekend, de volgende:

- Cap Financed (Rabobank)
- Average IRS (Rabobank)
- Basis Swap (Rabobank)
- Cap Extra, Winstdelend Rente Plafond, Participating Cap (Rabobank)
- Participating Swap (ING)
- Winstdelende Swap (ABN AMRO, Deutsche Bank)
- Rentebedenktijdswap (ABN AMRO)
- Cancellable Rente Swap (ING)
- Extendable Swap (ABN AMRO)

2. PRODUCT KARAKTERISTIEKEN

- 2.1. De Cap Financed is een zogeheten Spread Premium Rentecap, die net als een Up-front Premium Rentecap het Herstelkader kan doorlopen, met dien verstande dat de gespreide premiebetalingen als onderdeel gezien worden van de Netto Kasstromen van het Rentederivaat.
- 2.2. De Average IRS is een Renteswap, waarbij de Referentierente gelijk is aan de gemiddelde Euribor of Libor rente over de renteperiode. Dit Rentederivaat kan derhalve het Herstelkader doorlopen als Renteswap, en zal in ieder geval onderzocht moeten worden op een Modaliteitsmismatch in Stap 2.
- 2.3. De Basis Swap is een Renteswap waarin twee Referentierentes met elkaar worden uitgewisseld. Als voorbeeld kan de MKB-Klant een 1-maands Euribor rente ontvangen, vermeerderd met een opslag, en deze uitwisselen met de 3-maands Euribor rente. Aangezien de Basis Swap gebruikt kan worden om de modaliteiten van een Variabelrentende Lening te veranderen, is geen herstel benodigd in Stap 1. De rest van het Herstelkader kan doorlopen worden als ware het een Renteswap, echter het Rentederivaat zelf en de Netto Kasstromen blijven intact.
- 2.4. De Cap Extra, Winstdelend Rente Plafond, Participating Cap, Participating Swap en Winstdelende Swap zijn combinaties van Rentecaps en Renteswaps. Het Herstelkader kan derhalve doorlopen worden met de afzonderlijke 'bouwstenen' waaruit het Rentederivaat is opgebouwd.

- 2.5. Bij de Rentebedenkijdschap, de Cancellable Rente Swap en de Extendable Swap heeft de MKB-Klant optionaliteit gekocht. Zowel de Rentebedenkijdschap als de Cancellable Rente Swap zijn Renteschaps waarbij de MKB-Klant in de laatste paar jaar van de looptijd één of meerdere keren het recht heeft om de Renteschap kosteloos te beëindigen. De Extendable Swap is een Renteschap waarbij de MKB-Klant aan het einde van een bepaalde periode de mogelijkheid heeft om de Renteschap te verlengen tegen dezelfde condities. Deze Rentederivaten hoeven Stap 1 niet te doorlopen, en kunnen de rest van het Herstelkader doorlopen als een Renteschap. Deze Rentederivaten dienen te worden onderscheiden van cancellable swaps en extendable swaps uit categorie 'G' alsmede paragraaf 3.2.6 en paragraaf 3.2.12, waar het recht op beëindiging dan wel verlenging bij de Bank ligt en waar Stap 1 wel moet worden doorlopen.

BIJLAGE PARAGRAAF 3.3.4 – IN AANMERKING KOMENDE LENINGEN**1. IN AANMERKING KOMENDE REFERENTIERENTES**

- 1.1. De aan het Herstelkader deelnemende Banken hebben de Derivatenc commissie bericht welke Variabelrentende Leningen zij verstrekt hebben waarvan de Referentierente slechts gedeeltelijk samenhangt met de Referentierente van het Rentederivaat.
- 1.2. Allereerst wordt bepaald dat een Variabelrentende Lening alleen een In Aanmerking Komende Lening is, wanneer deze in dezelfde valuta is gedenomineerd als het Rentederivaat. Voor niet in euro gedenomineerde Variabelrentende Leningen geldt dat een Lening alleen een In Aanmerking Komende Lening is wanneer deze dezelfde Referentierente heeft als het Rentederivaat. De situatie waarin een niet in euro gedenomineerde Variabelrentende Lening met een cross-currency swap en een euro Rentewap afgedekt is, valt buiten het toepassingsgebied van het Herstelkader.
- 1.3. Voor in euro gedenomineerde Variabelrentende Leningen geldt dat wanneer de Referentierente gelijk is aan:
 - Eonia
 - Euro LIBOR
 - Gemiddeld één-maands Euribor tarief
 - Prolongatierente niet-Euribor (ABN AMRO)
 - Flexrente Oud (ABN AMRO)
 - Flexrente Nieuw (ABN AMRO)
 - Variabel Plus (Rabobank)

er voldoende economische grondslag is om de bijbehorende Variabelrentende Lening als een In Aanmerking Komende Lening te beschouwen.

- 1.4. Ter voorkoming van misverstanden zijn Variabelrentende Leningen met Referentierentes die niet in bovenstaande lijst zijn opgenomen geen In Aanmerking Komende Leningen.

2. HYPOTHEKEN

- 2.1. Voor zover een Variabelrentende hypotheek een In Aanmerking Komende Lening is (en derhalve de Referentierente in bovenstaande lijst is opgenomen), dient bij een aantal bijzondere hypotheekvormen bepaald te worden hoe deze meegenomen wordt in de compensatieberekeningen. Dit betreft de beleggingshypotheek en de annuïtaire of annuïteitenhypotheek.
- 2.2. De beleggingshypotheek kan beschouwd worden als een aflossingsvrije hypotheek, in combinatie met een beleggingsrekening. Het aan het einde van de looptijd opgebouwde vermogen wordt gebruikt om de aflossingsvrije hypotheek af te lossen. Voor

de toepassing van het Herstelkader dient alleen het aflossingsvrije gedeelte in de berekeningen mee te worden genomen.

- 2.3. De annuïtaire of annuïteitenhypothek heeft als eigenschap dat, per rentevaste periode, de som van de rentelasten en aflossingen gelijk blijft, en zijn deze tevens bekend per rentevaste periode. Wanneer de MKB-Klant voor een variabele rente heeft gekozen, fluctueert de hoogte van de aflossing. Voor retrospectief herstel is dit geen probleem, en is bekend wat de hoogte van deze geplande aflossingen was. Voor prospectief herstel zal uitgegaan moeten worden van de geplande aflossingen op basis van de huidige rentetermijnstructuur.

BIJLAGE PARAGRAAF 3.4.6 – KREDIETAFDEKKINGSEIS**1. ALGEMEEN**

- 1.1. In paragraaf 3.4.5 en paragraaf 3.4.6 van het Herstelkader is bepaald dat een Bank aan een MKB-Klant geen of slechts gedeeltelijk coulancevergoeding kan toekennen indien een Bank bij kredietverlening de voorwaarde heeft gesteld dat de MKB-Klant zijn rentelasten (geheel of gedeeltelijk) dient vast te leggen ('kredietafdekkingseis'). In dat geval wordt slechts een coulancevergoeding toegekend over het gedeelte dat niet afgedekt behoefde te worden. Een kredietafdekkingseis is onder meer aannemelijk indien:
- (i) de Bank in de offerte (of een document dat aan het afsluiten van het Rentederivaat vooraf ging) heeft opgenomen dat de MKB-Klant voor een bepaald deel de variabele rente met een Rentederivaat moet afdekken; en
 - (ii) de Bank schriftelijk kan aantonen dat die eis tot afdekking door een kredietcommissie of door een kredietrisicospecialist (onafhankelijk opererend van de commercie) is gesteld.
- 1.2. De criteria voor een geldige kredietafdekkingseis in de zin van het Herstelkader worden in deze bijlage nader uitgewerkt. Deze uitwerking dient er (mede) toe om doelmatige en efficiënte uitvoering van het Herstelkader mogelijk te maken en dient daarom (enkel) in de context van het Herstelkader te worden gelezen.

2. AD (I) – KREDIETAFDEKKINGSEIS IN OFFERTE

- 2.1. In paragraaf 3.4.6 is uiteengezet dat de kredietafdekkingseis inclusief de omvang van de afdekking expliciet als voorwaarde in de offerte (of een document dat aan het afsluiten van het Rentederivaat vooraf ging) dient te zijn opgenomen. Het soort Rentederivaat waarmee afdekking uiteindelijk plaats vindt, hoeft niet in de offerte (of een document dat aan het afsluiten van het Rentederivaat vooraf ging) genoemd te zijn.

3. AD (II) – INTERNE TOTSTANDKOMING KREDIETAFDEKKINGSEIS

- 3.1. De Bank moet aan kunnen tonen dat de eis tot afdekking door een kredietcommissie of door een kredietrisicospecialist (onafhankelijk opererend van de commercie) is gesteld voordat de Klant de kredietofferte heeft getekend. De interne kredietdocumentatie dient daartoe eenduidig een (cijfermatige) analyse van de kredietrisicospecialist of kredietcommissie te bevatten van de financiële positie van de MKB-Klant die gericht is op het renterisico dat de MKB-Klant kan dragen. Uit de (cijfermatige) analyse dient te volgen dat de MKB-Klant zich geen of slechts een beperkte rentestijging onder de voorgestelde Variabelrentende Lening kan veroorloven. In het geval

dat de conclusie dat renteafdekking is vereist niet volgt uit de (cijfermatige) analyse of overige financiële indicatoren, is de uitzondering van paragraaf 3.4.6 niet van toepassing.

- 3.2. Een afdekkingseis die de Bank heeft gesteld zonder dat een (cijfermatige) analyse in de interne kredietdocumentatie beschikbaar is, valt buiten de uitzondering van paragraaf 3.4.6. Een afdekkingseis voorgesteld vanuit de account manager, die enkel is geaccordeerd door de kredietrisicospecialist of kredietcommissie zonder dat daarbij gemotiveerd blijkt dat de kredietrisicospecialist of kredietcommissie de (cijfermatige) analyse van de accountmanager zelfstandig heeft getoetst, valt eveneens buiten de uitzondering van paragraaf 3.4.6.

4. VOORBEELDEN

4.1. Voorbeeld 1

Uit de (cijfermatige) analyse van de kredietrisicospecialist ten behoeve van de voorgestelde verstrekking in de interne kredietdocumentatie van de Bank blijkt dat de MKB-Klant zich amper rentestijgingen kan veroorloven. Als kredieteis, die de Bank voor afsluiten van het Rentederivaat heeft gesteld, stelt de kredietrisicospecialist of kredietrisicocommissie dat de MKB-Klant 100% van de rentekosten dient af te dekken. Uiteindelijk is er ook daadwerkelijk 100% afgedekt. Deze situatie valt binnen de uitzondering van paragraaf 3.4.6.

4.2. Voorbeeld 2

Uit de (cijfermatige) analyse van de kredietrisicospecialist blijkt dat de MKB-Klant 60% van zijn renterisico dient af te dekken. Naar de MKB-Klant is gecommuniceerd dat hij 75% dient af te dekken. Uiteindelijk is er daadwerkelijk 75% afgedekt. Deze situatie valt binnen de uitzondering van paragraaf 3.4.6, echter uitsluitend voor de 60% renteafdekking die door de kredietrisicospecialist was vereist.

4.3. Voorbeeld 3

In een zelfde situatie als Voorbeeld 1, heeft de accountmanager de (cijfermatige) analyse opgesteld. De kredietrisicospecialist accordeert de aanvraag inclusief de kredieteis, zonder dat de interne (krediet)documentatie van de Bank een door de kredietrisicospecialist opgestelde (cijfermatige) analyse bevat of dat uit de (krediet)documentatie expliciet blijkt dat de kredietrisicospecialist de (cijfermatige) analyse van de accountmanager zelfstandig heeft geanalyseerd. Deze situatie valt niet binnen de uitzondering van paragraaf 3.4.6.

4.4. Voorbeeld 4

Uit de (cijfermatige) analyse in de kredietdocumentatie die door de kredietrisicospecialist of kredietcommissie is opgesteld volgt dat de MKB-Klant financieel gezond is en een stijging van rentelasten kan dragen. Anderzijds wordt geconcludeerd dat een afdekking van 75% is vereist vanwege een omzetsdaling. Deze (cijfermatige) analyse is niet eenduidig en valt aldus niet binnen de uitzondering van paragraaf 3.4.6.

4.5. Voorbeeld 5

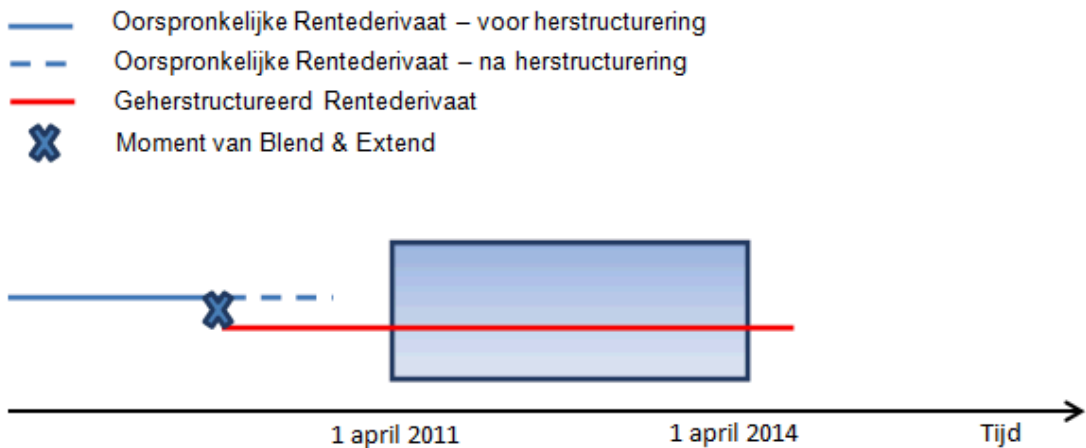
In eenzelfde situatie als Voorbeeld 1 heeft de kredietcommissie uiteindelijk pas na het tekenen van de offerte van het Rentederivaat goedkeuring gegeven voor het stellen van de kredietafdekkingseis. Deze situatie valt buiten de uitzondering van paragraaf 3.4.6.

BIJLAGE PARAGRAAF 3.6.4 – BLEND & EXTEND

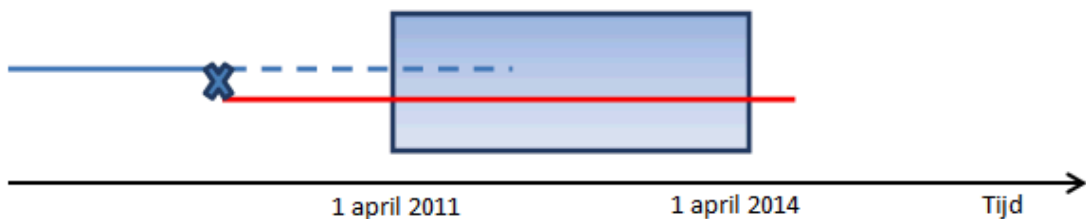
1. TEMPORELE SCOPE

- 1.1. In geval van een Blend & Extend is het oorspronkelijke Rentederivaat beëindigd en vervangen door een nieuw, geherstructureerd Rentederivaat. Het moment waarop de Blend & Extend heeft plaatsgevonden bepaalt of en op welke wijze Herstel dient te worden geboden. Voor een viertal situaties wordt het benodigde Herstel ten aanzien van de Blend & Extend beschreven, te weten:

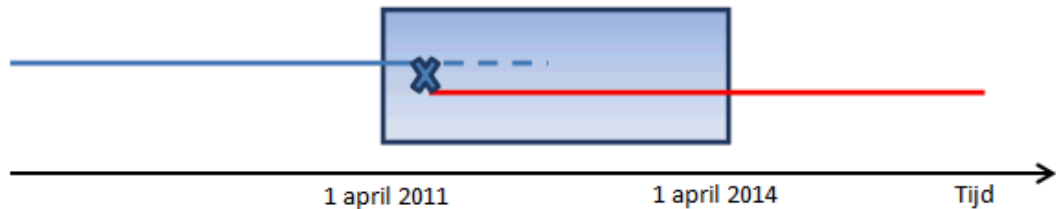
Situatie 1: Blend & Extend vindt plaats vóór 1 april 2011 – het oorspronkelijke Rentederivaat valt niet binnen de temporele scope zoals beschreven in paragraaf 3.1.5 (opt-in), het geherstructureerde Rentederivaat valt wel binnen de temporele scope;

Situatie 2: Blend & Extend vindt plaats vóór 1 april 2011 – het oorspronkelijke Rentederivaat valt binnen de temporele scope zoals beschreven in paragraaf 3.1.5 (opt-in), het geherstructureerde Rentederivaat ook;

Situatie 3: Blend & Extend vindt plaats tussen 1 april 2011 en 1 april 2014, waardoor beide Rentederivaten binnen de temporele scope vallen zoals beschreven in paragraaf 3.1.4;

Situatie 4: Blend & Extend vindt plaats ná 1 april 2014, waardoor het oorspronkelijke Rentederivaat binnen de temporele scope zoals beschreven in paragraaf 3.1.4 valt en het geherstructureerde Rentederivaat buiten deze temporele scope valt.

1.2. Voor deze verschillende situaties geldt het volgende Herstel:

Situatie 1: Het geherstructureerde Rentederivaat doorloopt Stap 1 tot en met Stap 4 van het Herstelkader, de Bank hoeft in dit geval niet te vergoeden conform paragraaf 3.6.4 van het Herstelkader.

Situatie 2: De Bank dient in dit geval op eigen initiatief het oorspronkelijke Rentederivaat en het geherstructureerde Rentederivaat in het Herstel te betrekken. Zowel het oorspronkelijke (tot aan de datum van herstructurering) als het geherstructureerde Rentederivaat (vanaf de datum van herstructurering) doorlopen Stap 1 tot en met Stap 4 van het Herstelkader; ook vergoedt de Bank eventuele compensatie voortvloeiend uit paragraaf 3.6.4 van het Herstelkader.

Situatie 3: Zowel het oorspronkelijke Rentederivaat (tot aan de datum van herstructurering) als het geherstructureerde Rentederivaat (vanaf de da-

tum van herstructurering) doorlopen Stap 1 tot en met Stap 4 van het Herstelkader; ook vergoedt de Bank eventuele compensatie voortvloeiend uit paragraaf 3.6.4 van het Herstelkader.

Situatie 4: Het oorspronkelijke Rentederivaat doorloopt Stap 1 tot en met Stap 4 van het Herstelkader als ware het Rentederivaat niet geherstructureerd middels een Blend & Extend.

2. RENTEOPSLAGVERHOGINGEN

- 2.1. Bij een herstructurering en een nieuw af te sluiten Rentederivaat in het kader van een Blend & Extend vóór 1 april 2014 mag de Renteopslag op de onderliggende Variabelrentende Lening, voor wat betreft het gedeelte dat afgedekt is door het Rentederivaat, niet verhoogd worden gedurende zowel de looptijd van het oorspronkelijke Rentederivaat en de looptijd van het geherstructureerde Rentederivaat. Indien de Renteopslag gedurende deze looptijd wel is verhoogd dient dit ongedaan gemaakt te worden conform paragraaf 3.5.4.
- 2.2. Indien de Blend & Extend ná 1 april 2014 is uitgevoerd geldt dat de Renteopslag niet verhoogd mag worden gedurende de oorspronkelijke looptijd van het oorspronkelijke Rentederivaat. Indien de Renteopslag gedurende deze looptijd wel is verhoogd dient dit ongedaan gemaakt te worden conform paragraaf 3.5.4.

3. MEERDERE BLEND & EXTENDS

- 3.1. In geval van meerdere Blend & Extends gelden dezelfde voorschriften als gedefinieerd in paragrafen 1 tot en met 3 van deze bijlage met die toevoeging dat in geval van meerdere herstructureringen van een Gestructureerd Rentederivaat, voor elke periode een nieuw Noodzakelijk Substituut wordt gedefinieerd.

BIJLAGE PARAGRAAF 3.6.11 – GEBRUIK INFORMATIE**1. ALGEMEEN**

- 1.1. Deze bijlage schrijft voor op basis van welke gegevens Banken het Herstel uitvoeren. Daarbij komt aan de orde:
- (i) de uitgangspunten voor gebruik van informatie ten behoeve van uitvoering van het Herstelkader;
 - (ii) en, indien de gegevens niet kunnen worden verzameld, de wijze waarop met een aanbod tot Herstel wordt omgegaan in geval van ontbrekende informatie.
- 1.2. Het uitgangspunt van deze bijlage is dat het Herstelkader op basis van betrouwbare gegevens en binnen een voor de MKB-Klant redelijke termijn moet kunnen worden uitgevoerd. Als uitgangspunt geldt hierbij dat de administratie van de Bank in beginsel leidend is.¹ Indien informatie ontbreekt, of inaccuraat blijkt te zijn, wordt de klant in de gelegenheid gesteld om aanvullende gegevens aan de Bank aan te leveren zodat Herstel wordt uitgevoerd op basis van de juiste informatie.

2. UITGANGSPUNTEN VOOR GEBRUIK VAN GEGEVENS*Algemeen*

- 2.1. Ten behoeve van de beoordeling van dossiers onder het Herstelkader worden de volgende typen gegevens onderscheiden:
- (i) gegevens van Rentederivaten en Leningen ten behoeve van het vaststellen van het Herstel door Banken;
 - (ii) marktdata ten behoeve van de waarderingsmodellen van Banken;
 - (iii) algemene klantgegevens, waaronder NAW-gegevens (naam, adres en woonplaats);
 - (iv) overige gegevens, zoals eerder betaalde vergoedingen aan de klant, eventuele margin calls, etc.
- 2.2. Deze bijlage richt zich – wat betreft de gegevensverzameling – enkel op de onder (i) tot en met (iii) genoemde gegevens. De onder (iv) genoemde gegevens zijn in hoge mate bank-specifiek en zullen in geval van ontbreken op bank-specifieke wijze moeten worden achterhaald.

¹ Dit uitgangspunt is tevens onderdeel van de contractuele relaties tussen Bank en MKB-Klant, zie bijvoorbeeld artikel 18 van de Algemene Bankvoorwaarden.

Ad (i) Gegevens ten aanzien van Rentederivaten en Leningen

- 2.3. De volgende categorieën gegevens worden onderscheiden:
- a. gegevens uit banksystemen ("**Bronsystemen**"). In deze systemen zijn de modaliteiten (waaronder kasstromen) van met klanten overeengekomen Leningen en Rentederivaten vastgelegd;² en
 - b. aanvullende gegevens ("**Aanvullende Gegevens**"), niet opgenomen in Bronsystemen, waaronder contractinformatie en klantcommunicatie.³
- 2.4. Voor de toepassing van het Herstelkader hanteren de Banken ten aanzien van de benodigde gegevens van Rentederivaten en Leningen de volgende uitgangspunten:
- a. de voor uitvoering van het Herstelkader benodigde gegevens worden in beginsel ontleend aan Bronsystemen;
 - b. indien de benodigde gegevens niet uit Bronsystemen kunnen worden gehaald, maakt de Bank gebruik van Aanvullende Gegevens;
 - c. indien noodzakelijke gegevens niet beschikbaar zijn in Bronsystemen of Aanvullende Gegevens, herleidt de Bank de noodzakelijke gegevens in overeenstemming met paragraaf 3 van deze bijlage.

Ad (ii) Marktdata

- 2.5. Voor de bepaling van de Marktwaaarde geldt, conform het Herstelkader, dat gebruik gemaakt wordt van waarderingssystemen ('valuation models'). Hierbij gelden de volgende algemene uitgangspunten, die achtereenvolgens worden toegepast:
- a. De benodigde marktdata (onder andere rentecurves, of volatiliteiten voor Gestructureerde Rentederivaten) die worden gebruikt als input voor de waarderingssystemen sluiten, waar mogelijk, aan bij de marktdata die gebruikt zijn in de waarderingssystemen op het moment waarop de waardering van toepassing is. Waar dit niet mogelijk is, kan marktdata gebruikt worden die beschikbaar is vanuit een openbare bron zoals bijvoorbeeld Bloomberg.
 - b. Indien op historische tijdstippen een gedeelte van de benodigde marktdata niet beschikbaar is, of van aantoonbaar slechte kwaliteit (omdat bijvoorbeeld door de jaren heen de waarderingssystemen veranderd zijn, en bepaalde marktdata destijds niet benodigd was), kan de benodigde marktdata benaderd worden

² Voorbeelden van gegevens uit Bronsystemen zijn data die rechtstreeks leiden tot een rekeningafschrift of informatie die uit een *datawarehouse* afkomstig is.

³ Voorbeelden van Aanvullende Gegevens zijn documenten waarin afspraken met klanten zijn vastgelegd (contracten) en overige klantcommunicatie (e-mails, brieven, (treasury)offertes, *data tapes* etc.).

(bijvoorbeeld aan de hand van proxy curves), of moet teruggegaan worden naar de waarderingsgrondslagen die destijds gebruikelijk waren.

Ad (iii) NAW-gegevens

- 2.6. Banken hebben een eigen administratie van NAW-gegevens van klanten. Deze administratie dient als uitgangspunt voor het contact met klanten over het Herstelkader. Indien noodzakelijke gegevens niet beschikbaar zijn, herleidt de Bank de ontbrekende gegevens in overeenstemming met paragraaf 3 van deze bijlage.

3. WIJZE VAN OMGANG MET ONTBREKENDE GEGEVENS

- 3.1. Indien gegevens ontbreken die benodigd zijn voor uitvoering van het Herstelkader, dient een Bank zich in te spannen om deze gegevens te achterhalen, althans te herleiden. Dit geldt limitatief voor de volgende onderwerpen:
- a. gegevens met betrekking tot het Rentederivaat van een MKB-Klant (paragraaf 3.1.4 e.v., met uitzondering van paragraaf 3.1.5);
 - b. gegevens met betrekking tot de Leningen van een MKB-Klant (paragraaf 3.3 en paragraaf 3.5); en
 - c. gegevens met betrekking tot contact met de klant (NAW-gegevens).

Ad a. Gegevens met betrekking tot het Rentederivaat van een klant

- 3.2. Indien de Bank informatie niet in het bezit heeft, geldt dat:
- a. de Bank het verloop van de Rentederivaten herleidt. De herleiding vindt plaats op basis van algemene wel beschikbare karakteristieken van Rentederivaten vanuit de beschikbare gegevens (e.g. Startdatum Rentederivaat);
 - b. In geval van twijfel, wordt het onder 3.2.a bedoelde theoretisch verloop opgebouwd in het voordeel van de klant.
- 3.3. Indien de Bank gegevens heeft herleid wegens ontbrekende noodzakelijke informatie, zal de Bank bij het aanbod tot Herstel schriftelijk melding maken aan de MKB-Klant van de verrichte herleidingen, voorzover deze betrekking hebben op informatie over Rentederivaten. Tevens zal de Bank de MKB-Klant verzoeken de juistheid van de betreffende informatie te controleren en – zo nodig – alsnog de juiste informatie aan te leveren.
- 3.4. Indien de Bank – ondanks naleving van het in paragraaf 3.2 bepaalde – niet voldoende gegevens heeft over het (verloop van het) Rentederivaat van de klant (terwijl de Bank wel indicaties heeft dat de klant een Rentederivaat heeft (gehad)) en aldus ook geen aanknopingspunten heeft voor reconstructie van het verloop van het Rentederivaat (vergelijk paragraaf 3.2 van deze bijlage), zal de Bank de ontbrekende in-

formatie bij een klant opvragen. Indien de klant (i) de informatiegegevens niet in het bezit heeft of (ii) niet binnen een redelijke termijn inhoudelijk op het informatieverzoek van de Bank reageert, kan de Bank geen aanbod tot Herstel doen. De klant wordt hierover schriftelijk geïnformeerd onder gelijke toepassing van het bepaalde in paragraaf 3 en paragraaf 4 van 'Bijlage paragraaf 5.1.2/5.1.3'.

Ad b. Gegevens met betrekking tot de Lening van een MKB-Klant

- 3.5. Paragrafen 3.2 tot en met 3.4 van deze bijlage zijn van overeenkomstige toepassing voor het opvragen, althans herleiden van het verloop van Leningen van een MKB-Klant.⁴
- 3.6. Indien de Bank – ondanks naleving van het in paragraaf 3.5 van deze bijlage opgenomen voorschrift – geen gegevens heeft over (het verloop van) de Leningen van de MKB-Klant (ondanks indicaties dat de klant wel een (beoogde) Lening heeft (gehad)) bij de Bank of een andere bank, en aldus ook geen aanknopingspunten heeft voor reconstructie van het verloop van de Leningen (vergelijk paragraaf 3.2 van deze bijlage), vindt geen vergoeding plaats onder Stap 2 en Stap 4. De klant wordt hierover schriftelijk geïnformeerd onder gelijke toepassing van het bepaalde in paragraaf 3 en paragraaf 4 van 'Bijlage paragraaf 5.1.2/5.1.3'.

Ad c. Gegevens met betrekking tot contact met de klant (NAW-gegevens)

- 3.7. Indien een Bank geen contactgegevens van een klant heeft – bijvoorbeeld doordat een klant niet langer als zodanig kwalificeert bij een Bank – zal de Bank zich inspannen deze gegevens te achterhalen. De Bank zal daarbij een zelfde mate van inspanning betrachten, zoals zij dat pleegt te doen bij de incasso van een (omvangrijkere) vordering op een klant.
- 3.8. Zolang een Bank met een redelijke mate van zekerheid vaststelt, dat zij een MKB-Klant niet kan traceren, kan zij – gelet op de privacy gevoelige aard van een aanbod tot Herstel – het aanbod tot Herstel uitstellen totdat de MKB-Klant is getraceerd.
- 3.9. Indien daar voldoende aanleiding voor is, kan de Derivatencommissie in de uitvoeringsfase een nadere regeling en einddatum bepalen, na welke datum de pogingen van een Bank om Herstel aan te bieden aan onvindbare MKB-Klanten kunnen worden afgerond.

⁴ Met dien verstande dat paragraaf 3.3 betrekking heeft op informatie over Leningen.

BIJLAGE PARAGRAAF 3.6.12 – HERSTELBEREKENINGSSYSTEMATIEK

1. BEREKENING VAN HERSTEL NA PEILDATUM

- 1.1. Er zijn twee methodes toegestaan ten aanzien van de berekening van Herstel. In beide methodes geeft de MKB-Klant bij acceptatie van het aanbod tot Herstel finale en algehele kwijting zoals bedoeld in paragraaf 3.6.8.
- 1.2. Voor beide methodes dient een peildatum te worden bepaald. De Bank kan één vaste peildatum voor alle MKB-Klanten te kiezen, of een variabele peildatum. Indien voor een variabele peildatum wordt gekozen, is de peildatum in alle gevallen de laatste dag van de maand voorafgaand aan de maand waarin de Bank het dossier in behandeling neemt ('behandeldatum'). De peildatum is onder alle omstandigheden een datum (of een consistente serie data) gelegen op of na 20 december 2016. De Bank maakt vóór 20 december 2016 een keuze voor één methode (en indien voor een vaste peildatum wordt gekozen, de peildatum), die zij voor alle dossiers consistent toepast. Een Bank zal ook extern communiceren welke methode een Bank hanteert, alsmede of deze Bank één vaste of een variabele peildatum hanteert.

2. METHODE 1

- 2.1. Compensatie onder methode 1 bestaat uit de volgende elementen:
 - (i) compensatie, berekend per peildatum (inclusief de bijbehorende Oprenting tot aan de peildatum);
 - (ii) Netto Kasstromen vanaf peildatum tot aan de betaaldatum; en
 - (iii) Oprenting van (i) vanaf de peildatum tot aan de betaaldatum en (ii) tot aan de betaaldatum.
- 2.2. Dit werkt als volgt uit. De Bank zal de totale Compensatie (inclusief de bijbehorende Oprenting tot aan de peildatum) aan de MKB-Klant doorrekenen per peildatum. Na acceptatie van het aanbod door de MKB-Klant zal de Bank de Netto Kasstromen die vanaf de peildatum zijn ontvangen / betaald tot aan de betaaldatum met de MKB-Klant compenseren conform het Herstelkader. Dit geldt voor alle stappen met uitzondering van Stap 3. Tevens zal Oprenting plaatsvinden tot aan de betaaldatum. Dit zal in het aanbod aan de MKB-Klant worden vermeld. De Bank mag in de aanbiedingsbrief aan de MKB-Klant een indicatie opnemen van de 'verwachte' additionele compensatie voor de periode vanaf de peildatum.

3. METHODE 2

- 3.1. Compensatie onder methode 2 bestaat uit de volgende elementen:

- (i) compensatie, berekend per peildatum (inclusief de bijbehorende Oprenting tot aan de herstelberekeningseinddatum);
 - (ii) geschatte Netto Kasstromen vanaf peildatum tot aan de herstelberekeningseinddatum; en
 - (iii) Oprenting van (ii) tot aan de herstelberekeningseinddatum.
- 3.2. Dit werkt als volgt uit. De Bank zal de totale Compensatie (inclusief de bijbehorende Oprenting tot aan de herstelberekeningseinddatum) aan de MKB-Klant doorrekenen per peildatum.
- 3.3. Voor het aanbod zijn naast de peildatum nog twee data belangrijk in de berekening van de totale Compensatie. Dit is de datum waarop het dossier in behandeling wordt genomen, de 'behandeldatum', en de 'herstelberekeningseinddatum'. De 'herstelberekeningseinddatum' zal drie maanden na het einde van de maand zijn waarin de behandeldatum ligt. De voorwaarde is dat de Bank het aanbod, na akkoord van de externe dossierbeoordelaar, minimaal zes weken voorafgaand aan de herstelberekeningseinddatum verstuurt aan de MKB-Klant. De totale Compensatie zal worden opgerent tot aan deze herstelberekeningseinddatum.
- 3.4. De Bank zal het Herstel onder 3.1(ii) tussen de behandeldatum en de herstelberekeningseinddatum baseren op de geschatte kasstromen in deze periode, waarbij deze berekend worden aan de hand van de fixaties van de Referentierentes op de laatste werkdag van de maand die voorafgaat aan de behandeldatum. De Bank zal de Netto Kasstromen die vanaf de peildatum zijn ontvangen of betaald tot aan de Herstelberekeningseinddatum met de MKB-Klant compenseren conform het Herstelkader. Dit geldt voor alle stappen met uitzondering van Stap 3.

BIJLAGE PARAGRAAF 5.1.2/5.1.3 – KENMERKEN AANBOD/AANVAARDING

1. ALGEMEEN

- 1.1. De wijze van communicatie van de Bank met klanten over Herstel onder het Herstelkader is in beginsel een aangelegenheid van de betreffende Bank. Voor deze communicatie schrijft de Derivatencommissie evenwel de volgende uniforme uitgangspunten voor:

1. BERICHT BUITEN TOEPASSINGSGEBIED

- 1.1. Klanten die naar de stellige verwachting van de Bank buiten het toepassingsgebied van het Herstelkader vallen, behoeven hierover niet (noodzakelijkerwijs) te worden geïnformeerd. Indien een Bank beoordeelt dat een klant buiten het toepassingsgebied van het Herstelkader valt en hierover redelijkerwijs enige twijfel kan bestaan, wordt deze klant – nadat de conclusie van de Bank door de externe dossierbeoordelaar is geaccordeerd – daarover door de Bank gemotiveerd geïnformeerd.¹ Alle klanten worden in de gelegenheid gesteld de conclusie van een Bank dat een klant buiten het toepassingsgebied van het Herstelkader valt te betwisten, ongeacht of zij hierover zijn geïnformeerd.

2. AANBOD TOT HERSTEL

- 2.1. Het aanbod tot Herstel dat aan MKB-Klanten wordt gedaan, gaat vergezeld van:
- a. een bijlage waarin de Bank per stap toelicht hoe de Bank tot haar deelconclusie voor Herstel komt, met een toelichting van de grondslag van het Herstel (zoals een toelichting op de selectie van in aanmerking genomen leningen en een oproep aan de MKB-Klant tot controle van de juistheid hiervan²), de componenten van de berekening, van toepassing zijnde uitzonderingen, of en hoe eerdere vergoedingen leiden tot vermindering van dit bedrag;³

¹ Het doel hiervan is tweeledig. Enerzijds dient de motivering ertoe om de klant te doen begrijpen wat zijn positie is en hoe de Bank tot haar oordeel is gekomen. Anderzijds stelt de motivering de klant in staat om de beoordeling van de Bank te verifiëren.

² De MKB-Klant wordt bij het aanbod tot Herstel in ieder geval daarbij uitdrukkelijk en op toegankelijke wijze opgeroepen te controleren of Variabelrentende Leningen op juiste wijze door de Bank als In Aanmerking Komende Leningen zijn aangemerkt (zie onder meer paragraaf 3.3.4.d). Indien de MKB-Klant op deze punten afwijkingen constateert, kan de MKB-Klant de Bank daarvan op de hoogte stellen, waarna de Bank opnieuw de situatie zal beoordelen. Indien de MKB-Klant en de Bank geen overeenstemming bereiken over de herbeoordeling, kan de MKB-Klant Bindend Advies vragen (zie onder meer paragraaf 3.3.4.d). Zie verder onder meer 'Bijlage paragraaf 3.6.11'.

³ Zie voetnoot 1, waarbij geldt dat toelichting en informatieverstrekking over onderwerpen waar Bindend Advies voor open staat, tevens dient als primair uitgangspunt/primaire grondslag voor een eventueel Bindend Advies.

- b. een heldere uitleg van het concept 'kwijting' zoals dat van toepassing is bij aanvaarding van het Herstel; en
- c. een evenwichtige en heldere uitleg van Bindend Advies, evenals de relatie tot de onder 2.1.b genoemde kwijting, en de mededeling dat de MKB-Klant die Bindend Advies wenst dit direct moet vermelden bij aanvaarding van het Herstel.

3. TIJDSLINIEN VOOR AANVAARDING

- 3.1. Banken zullen in totaal ten minste vier contactpogingen doen. Bij de eerste verzending van het aanbod tot Herstel bedraagt de reactietermijn voor de MKB-Klant ten minste vier weken. Indien de MKB-Klant niet reageert, zal de Bank ten minste twee schriftelijke contactpogingen en één telefonische contactpoging ondernemen. De laatste brief aan de MKB-Klant wordt per aangetekende brief gestuurd, bevat een duidelijke vervalltermijn en een reactietermijn van ten minste vier weken. De Bank kan een aanbod tot Herstel niet eerder dan 12 weken na eerste verzending van het aanbod tot Herstel laten vervallen, en bovendien alleen indien de Bank aan de genoemde vereisten in deze bijlage heeft voldaan. De Derivatencommissie roept de Banken op om in het geval van bijzondere omstandigheden coulant om te gaan met een eventuele overschrijding van deze termijn.

4. CONTACTPUNT

- 4.1. De Bank zorgt voor een contactpunt binnen de Bank waar MKB-Klanten met vragen over het aanbod tot Herstel terecht kunnen, en waar zij melding kunnen maken van eventuele vergissingen of fouten die van invloed kunnen zijn op het aanbod tot Herstel. Hierbij geldt dat steeds na afronding van de behandeling van een dergelijke melding door de MKB-Klant, deze MKB-Klant nog gedurende ten minste vier weken gelegenheid heeft het (eventueel naar aanleiding van de melding herziene) aanbod tot Herstel te aanvaarden, ook al wordt daarmee de in uitgangspunt 3 genoemde termijn van 12 weken overschreden. Indien een MKB-Klant evident misbruik maakt van de mogelijkheid tot termijnverlenging, geldt de termijnverlenging niet.

BIJLAGE VOORBEELDBEREKENINGEN

1. ALGEMEEN

- 1.1. Deze voorbeelden dienen ter illustratie van enkele onderwerpen uit het Herstelkader. In de hoofdtekst van het Herstelkader is op onderdelen verwezen naar deze voorbeelden. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat alle voorbeelden versimpelde situaties van de werkelijkheid betreffen. In onderstaande voorbeelden wordt bijvoorbeeld uitgegaan van één kasstroom per jaar. In werkelijkheid zal uitgegaan moeten worden van de daadwerkelijke frequentie van betalingen en ontvangsten. Alle compensaties zijn voorts ook onderhevig aan Oprenting. Met uitzondering van Voorbeeld 7 wordt in de overige voorbeelden de Oprenting genegeerd.

2. VOORBEELD 1 – MKB-KLANT A | VERGOEDING STAP 3 EN 4

Deel 1

- 2.1. MKB-Klant A heeft een Variabelrentende Lening met een Hoofdsom Lening van EUR 3 miljoen en een Rentewap met een Notional van EUR 1,5 miljoen.
- 2.2. In Stap 3 ontvangt MKB-Klant A op basis van de totale Notional van de derivatenportefeuille een Percentage Couancevergoeding van 20%. Dit houdt in dat de MKB-Klant 20% van alle Netto Kasstromen die zijn uitgewisseld onder de Rentewap en 20% van de Marktwaaarde ontvangt van de Bank.
- 2.3. Vervolgens wordt voor de compensatie in Stap 4 en in geval van Vervroegd Aflossen en Bedrijfsbeëindiging zoals beschreven in Stap 2, rekening gehouden met een fictieve verlaging van de Notional met het Percentage Couancevergoeding. Dat is in dit geval een Percentage Couancevergoeding van 20%.
- 2.4. In Stap 4 worden eventuele verhogingen van de Renteopslag die zijn doorgevoerd op de Variabelrentende Lening vergoed aan de MKB-Klant. Deze vergoeding wordt uitsluitend berekend over het gedeelte van de Hoofdsom Lening van de Variabelrentende Lening dat wordt afgedekt door een Rentewap; in dit geval is dat maximaal EUR 1,5 miljoen. Het Herstelkader schrijft vervolgens voor dat als een MKB-Klant een bepaald Percentage Couancevergoeding heeft ontvangen in Stap 3, de MKB-Klant over dit percentage geen vergoeding meer ontvangt in Stap 4. Dit betekent dat MKB-Klant A over $100\% - 20\% = 80\%$ van de Notional een vergoeding ontvangt in Stap 4. In dit voorbeeld betaalt de Bank daarom doorgevoerde opslagverhogingen terug over EUR 1,2 miljoen van de Variabelrentende Lening.

Deel 2

- 2.5. In paragraaf 3.4.5 en 3.4.6 van het Herstelkader is een uitzondering opgenomen op de regel dat de MKB-Klant een coulanacevergoeding van de Bank ontvangt. Indien deze uitzondering van toepassing is, betekent dit het volgende voor het hiervoor weergegeven eerste deel van dit voorbeeld:
- a. Situatie 1: de Bank heeft een volgens de eisen van het Herstelkader gerechtvaardigde kredietvoorwaarde opgenomen in de leningdocumentatie, waaruit blijkt dat de MKB-Klant 50% van zijn rentelasten moet afdekken. De MKB-Klant krijgt in dit geval geen coulanacevergoeding. De consequentie is dat de MKB-Klant wel over de gehele Notional van de Renteswap een vergoeding ontvangt in Stap 4.
 - b. Situatie 2: de Bank heeft een volgens de eisen van het Herstelkader gerechtvaardigde kredietvoorwaarde opgenomen in de leningdocumentatie, waaruit blijkt dat de MKB-Klant 20% van zijn rentelasten moet afdekken. Uit deel 1 van het voorbeeld blijkt dat hij daadwerkelijk 50% heeft afgedekt. In dit geval is de Bank alleen een coulanacevergoeding verschuldigd over 30% van de Hoofdsom Lening, te weten over EUR 900.000. In Stap 4 ontvangt de MKB-Klant vervolgens (1) 100% over de opslagverhogingen op 40% (= 20% / 50%) van de Notional van het Rentederivaat (het vereiste gedeelte van de renteafdekking) en (2) 80% over de opslagverhogingen op 60% (= 30% / 50%) van de Notional van het Rentederivaat. De renteopslagen in Stap 4 worden dan vergoed over EUR 1,32 miljoen (= $1,5 * 40% * 100% + 1,5 * 60% * 80% = 1,32$ miljoen).

3. VOORBEELD 2 – MKB-KLANT B | VERGOEDING STAP 3 EN 4

- 3.1. MKB-Klant B heeft een Variabelrentende Lening met een Hoofdsom Lening van EUR 12,5 miljoen en een Renteswap met een Notional van eveneens EUR 12,5 miljoen.
- 3.2. In Stap 3 ontvangt MKB-Klant B op basis van de totale Notional van de derivatenportefeuille een Percentage Coulanacevergoeding van (1) 20% over de Netto Kasstromen van een Notional van EUR 2,5 miljoen, (2) 10% over de Netto Kasstromen van EUR 7,5 miljoen Notional en (3) 0% over de Netto Kasstromen van de resterende EUR 2,5 miljoen Notional. Dit houdt in dat de MKB-Klant uiteindelijk een Percentage Coulanacevergoeding ontvangt van 10% (= $2,5 / 12,5 * 20% + 7,5 / 12,5 * 10% + 2,5 / 12,5 * 0%$). Dit betekent dat MKB-Klant B 10% van alle Netto Kasstromen die zijn uitgewisseld onder de Renteswap en 10% van de Marktwaaarde ontvangt van de Bank.
- 3.3. Vervolgens wordt ten behoeve van de compensatie in Stap 4 en in geval van Vroegged Aflossen en Bedrijfsbeëindiging zoals beschreven in Stap 2 rekening gehou-

den met een fictieve verlaging van de Notional met het Percentage Couancevergoeding. In dit geval bedraagt het Percentage Couancevergoeding 10%.

- 3.4. In Stap 4 ontvangt de MKB-Klant compensatie ten behoeve van eventuele verhogingen van de Renteopslag die zijn doorgevoerd op de Variabelrentende Lening. Deze vergoeding geldt allereerst uitsluitend over dat gedeelte van de Hoofdsom Lening van de Variabelrentende Lening dat wordt afgedekt door een Rentewap, in dit geval dus over maximaal EUR 12,5 miljoen. Het Herstelkader schrijft vervolgens voor dat als een MKB-Klant een bepaald Percentage Couancevergoeding heeft ontvangen in Stap 3, de MKB-Klant over dit percentage geen compensatie meer ontvangt in Stap 4. Dit betekent dat MKB-Klant B over $100\% - 10\% = 90\%$ van de Notional een vergoeding ontvangt in Stap 4. In dit voorbeeld betaalt de Bank daarom doorgevoerde opslagverhogingen terug over EUR 11,25 miljoen van de Variabelrentende Lening.

4. VOORBEELD 3 – MKB-KLANT C | VERGOEDING STAP 3 EN 4

- 4.1. MKB-Klant C heeft een Variabelrentende Lening met een Hoofdsom Lening van EUR 12,5 miljoen en een Rentewap met een Notional van eveneens EUR 12,5 miljoen. Contractueel is vastgelegd dat de MKB-Klant EUR 1,25 miljoen per jaar op de Variabelrentende Lening aflost, het verloop van de Notional van de Rentewap is hier op afgestemd en de Notional neemt eveneens met EUR 1,25 miljoen per jaar af zoals te zien in onderstaande tabel. De Netto Kasstromen die in de eerste vijf jaar hebben plaatsgevonden onder de Rentewap worden eveneens getoond in de tabel.

<u>Jaar</u>	<u>Notional aan begin van het jaar (miljoen EUR)</u>	<u>Netto Kasstromen onder de Rentewap (EUR)</u>
1	12,50	0
2	11,25	-112.500
3	10,00	-200.000
4	8,75	-262.500
5	7,50	-300.000
6	6,25	
7	5,00	
8	3,75	
9	2,50	
10	1,25	

- 4.2. Op basis van de totale Notional van de derivatenportefeuille heeft MKB-Klant C initieel recht op een Percentage Couancevergoeding ter hoogte van (1) 20% over de

Netto Kasstromen van EUR 2,5 miljoen Notional, (2) 10% over de Netto Kasstromen van EUR 7,5 miljoen Notional en (3) 0% over de Netto Kasstromen van de resterende EUR 2,5 miljoen Notional. Dit houdt in dat de MKB-Klant recht heeft op een Percentage Couancevergoeding van 10% ($= 2,5 / 12,5 * 20\% + 7,5 / 12,5 * 10\% + 2,5 / 12,5 * 0\%$). Dit betekent dat de MKB-Klant 10% van alle Netto Kasstromen die zijn uitgewisseld onder de Rentewap ontvangt van de Bank. Aan het begin van jaar 5 heeft de MKB-Klant EUR 5 miljoen afgelost, en resteert nog EUR 7,5 miljoen aan uitstaande Notional. De MKB-Klant zou over dat jaar recht hebben op een Percentage Couancevergoeding ter hoogte van 13,33% ($= 2,5 / 7,5 * 20\% + 5 / 7,5 * 10\%$). De Percentages Couancevergoeding per jaar kunnen in de eerste kolom van de tabel op deze pagina gevonden worden.

- 4.3. De MKB-Klant heeft zo over de eerste vijf jaar recht op een couancevergoeding van EUR 111.250. De couancevergoeding is echter gemaximeerd op EUR 100.000, zodat het effectieve Percentage Couancevergoeding vanaf jaar 6 en verder 0% is. Voor jaar 5 volgt eveneens een correctie, omdat de couancevergoeding in jaar 5 met een Percentage Couancevergoeding van 13,33% EUR 40.000 zou bedragen. Na EUR 28.750 is het maximum van EUR 100.000 echter al bereikt, zodat het effectieve Percentage Couancevergoeding gelijk is aan 9,58% ($= 28.750 / 40.000 * 13,33\%$). Aangezien het maximum van EUR 100.000 al is bereikt, ontvangt de MKB-Klant geen couancevergoeding over de Marktwaaarde.

<u>Jaar</u>	<u>Percentage Couance- vergoeding (Stap 3)</u>	<u>Couance- vergoeding (Stap 3)</u>	<u>Couance- vergoeding (Stap 3) na maximering</u>	<u>Effectieve Percentage Couance- vergoeding (Stap 3)</u>
1	10,00%	0	0	10,00%
2	11,11%	12.500	12.500	11,11%
3	12,50%	25.000	25.000	12,50%
4	12,86%	33.750	33.750	12,86%
5	13,33%	40.000	28.750	9,58%
6	14,00%			0%
7	15,00%			0%
8	16,67%			0%
9	20,00%			0%
10	20,00%			0%

- 4.4. In Stap 4 ontvangt de MKB-Klant compensatie ten behoeve van eventuele verhogingen van de Renteopslag die zijn doorgevoerd op de Variabelrentende Lening. Deze vergoeding geldt allereerst uitsluitend over dat gedeelte van de Hoofdsom Lening van de Variabelrentende Lening dat wordt afgedekt door een Rentewap, in dit geval dus over maximaal EUR 12,5 miljoen. Het Herstelkader schrijft vervolgens voor dat als een MKB-Klant een bepaald Percentage Couancevergoeding heeft ontvangen in Stap 3, de MKB-Klant over dit percentage geen compensatie meer ontvangt in Stap 4.
- 4.5. In dit geval ontvangt de MKB-Klant de eerste drie jaar over respectievelijk 10%, 11,11% en 12,50% van de Netto Kasstromen een vergoeding in Stap 3. Dit betekent dat indien aan het begin van jaar 2 de renteopslag verhoogd is, de MKB-Klant over 88,89% (= 100% - 11,11%) van de Notional een vergoeding ontvangt in Stap 4. In dit voorbeeld is dit 88,89% van EUR 11,25 miljoen, te weten EUR 10 miljoen. In jaar 5 is het effectieve Percentage Couancevergoeding 9,58%, zodat over 90,42% (= 100% - 9,58%) een vergoeding in Stap 4 verschuldigd is. Dit houdt in dat de MKB-Klant over EUR 6,78 miljoen (= EUR 7,5 miljoen * 90,42%) zijn opslagverhoging terug krijgt. Ten slotte geldt dat prospectief de opslag volledig gefixeerd moet worden op het oorspronkelijke niveau, aangezien de MKB-Klant 100% heeft afgedekt en het Percentage Couancevergoeding 0% bedraagt door het bereiken van het maximum van EUR 100.000 in Stap 3. De resulterende Notionals (afgerond op twee decimalen) waarover eventuele renteopslagverhogingen vergoed worden, staan weergegeven in onderstaande tabel.

<u>Jaar</u>	<u>Notional waarover renteopslagverhogingen (Stap 4) vergoed worden</u>
1	11,25
2	10,00
3	8,75
4	7,63
5	6,78
6	6,25
7	5,00
8	3,75
9	2,50
10	1,25

5. VOORBEELD 4 – MKB-KLANT D | VERGOEDING STAP 3 EN 4

A. *Alle Leningen zijn In Aanmerking Komende Leningen op grond van paragrafen 3.3.4.a tot en met 3.3.4.c*

- 5.1. MKB-Klant D heeft twee Variabelrentende Leningen afgesloten. Lening 1 heeft een Hoofdsom Lening die bij aanvang EUR 1 miljoen is, en per jaar met EUR 200.000 daalt als gevolg van geplande aflossingen. Lening 2 is een *bullet* Variabelrentende Lening, met een Hoofdsom Lening van EUR 600.000. Het renterisico is partieel afgedekt met twee Renteswaps van EUR 200.000 respectievelijk EUR 600.000. Er blijkt uit het dossier niet dat bepaalde Leningen niet In Aanmerking Komende Leningen zijn, in dit geval wordt het Herstel gebaseerd op het geheel van In Aanmerking Komende Leningen op basis van paragrafen 3.3.4.a tot en met 3.3.4.c.
- 5.2. Voor de eerste vier jaar zijn de Hoofdsommen Lening, Notionals en resulterende afdekkingspercentages (op jaarbasis) weergegeven in onderstaande tabel. Indien het verloop van de Hoofdsommen Lening of Notionals vaker dan jaarlijks wijzigt, dienen de afdekkingspercentages uiteraard op dezelfde frequentie berekend te worden.

<u>Jaar</u>	<u>Hoofdsom</u> (EUR miljoen)		<u>Notional</u> (EUR miljoen)		<u>Afdekkingspercentage</u>
	<u>Lening 1</u>	<u>Lening 2</u>	<u>Swap 1</u>	<u>Swap 2</u>	
1	1	0,6	0,2	0,6	50,00%
2	0,8	0,6	0,2	0,6	57,14%
3	0,6	0,6	0,2	0,6	66,67%
4	0,4	0,6	0,2	0,6	80,00%

- 5.3. Gedurende de eerste drie jaren heeft de MKB-Klant de volgende Renteopslagen moeten betalen:

<u>Jaar</u>	<u>Renteopslagen</u>	
	<u>Lening 1</u>	<u>Lening 2</u>
1	2%	1%
2	2%	1%
3	2,5%	2%

- 5.4. Alleen in jaar 3 was er dus sprake van een opslagverhoging. Aannemend dat de MKB-Klant minder dan EUR 100.000 coulancevergoeding heeft ontvangen, heeft hij recht op de volgende compensatie in Stap 3 en Stap 4: in Stap 3 heeft deze MKB-Klant recht op een Percentage Coulancevergoeding van 20%, waardoor hij in Stap 4

80% van de Renteopslagen over de Notionals van de Renteswaps vergoed krijgt. De Renteopslagen worden proportioneel vergoed. Dit leidt tot de volgende vergoeding voor jaar 3 – tijdens dit jaar heeft de MKB-Klant EUR 9.000 ($= 0,5\% * 600.000 + 1\% * 600.000$) betaald aan Renteopslagverhogingen. In jaar 3 was 66,67% van het renterisico afgedekt. De MKB-Klant heeft voor jaar 3 onder het Herstelkader derhalve recht op een vergoeding van EUR 4.800 ($= 9.000 * 80\% * 66,67\%$).

5.5. Na drie jaar wordt het prospectieve herstel als volgt berekend. Op basis van het aflossingschema zou de MKB-Klant in jaar 4 voor 80% afgedekt zijn. In jaar 4 zouden de Renteopslagverhogingen daarom voor $80\% * 80\% = 64\%$ ongedaan gemaakt moeten worden. De Bank mag daartoe kiezen om hetzij de betreffende Variabelrentende Leningen te splitsen in een gefixeerd deel en een variabelrentend deel, hetzij een blended rate te bepalen voor de betreffende Variabelrentende Leningen.

5.6. Indien de Bank de Leningen splitst, resulteert dit in:

a. Lening 1 wordt gesplitst in:

- Een gedeelte van EUR 256.000 (64% van de resterende Hoofdsom Lening van EUR 400.000), waar de Renteopslag gefixeerd is op het initiële niveau van 2%, gedurende de resterende looptijd van het Rentederivaat
- Een gedeelte van EUR 144.000, waarover de Renteopslag variabel blijft, op dit moment gelijk aan 2,5%

b. Lening 2 wordt gesplitst in:

- Een gedeelte van EUR 384.000 (64% van de Hoofdsom Lening van EUR 600.000), waar de Renteopslag gefixeerd is op het initiële niveau van 1%, gedurende de resterende looptijd van het Rentederivaat
- Een gedeelte van EUR 216.000, waarover de Renteopslag variabel blijft, op dit moment gelijk aan 2%

5.7. Indien de Bank om redenen van uitvoerbaarheid kiest voor een blended rate, resulteert dit in een Renteopslag van 2,18% ($= 64\% * 2\% + 36\% * 2,5\%$) voor Lening 1, en een Renteopslag van 1,36% ($= 64\% * 1\% + 36\% * 2\%$) voor Lening 2. Prospectief heeft de Bank dan op beide Leningen het recht om, bij een revisie van de Renteopslag, de Renteopslag voor 36% ($= 100\% - 64\%$) te verhogen.

B. Koppeling tussen Leningen en Rentederivaten

5.8. MKB-Klant D heeft wederom twee Variabelrentende Leningen afgesloten. Lening 1 heeft een Hoofdsom Lening die bij aanvang EUR 1 miljoen is, en per jaar met EUR

200.000 daalt als gevolg van geplande aflossingen. Lening 2 is een *bullet* Variabel-rentende Lening, met een Hoofdsom Lening van EUR 600.000. Het renterisico op Lening 1 wordt partieel afgedekt door middel van een bullet Rentewap (Rentewap 1) met een Notional van EUR 200.000. Het renterisico op Lening 2 wordt volledig afgedekt door middel van een bullet Rentewap (Rentewap 2) met een Notional van EUR 600.000.

- 5.9. Uit het dossier blijkt de expliciete koppeling zoals hierboven beschreven tussen Leningen en Rentederivaten, en ontstaan er twee 'sets'. De eerste set bestaat uit Lening 1 en Rentewap 1, de tweede set uit Lening 2 en Rentewap 2. Deze sets dienen conform paragraaf 3.3.4.d afzonderlijk het Herstelkader te doorlopen met uitzondering van Stap 3. Voor het herstel houdt dit in dat per set wordt gekeken wat het Afdekkingspercentage op enig moment was, dit Afdekkingspercentage bepaalt in welke mate doorgevoerde Renteopslagverhogingen teruggedraaid dienen te worden dan wel gefixeerd naar de toekomst toe. Het verloop van zowel de Hoofdsom Leningen, de Notionals van de Rentewaps als de verhogingen van de Renteopslag zijn gelijk aan de situatie zoals beschreven onder a. van dit voorbeeld. Dit leidt tot de volgende Afdekkingspercentages op enig moment binnen de twee sets:

<u>Jaar</u>	<u>Set 1</u> <u>Afdekkingspercentage</u>	<u>Set 2</u> <u>Afdekkingspercentage</u>
1	20,00%	100%
2	25,00%	100%
3	33,33%	100%
4	50,00%	100%

- 5.10. In jaar 3 was er sprake van een verhoging van de Renteopslag op beide Leningen, dezelfde opslagverhogingen als beschreven onder A. van dit voorbeeld. Het herstel uit hoofde van Stap 4 voor de sets wordt als volgt bepaald:

- a. Set 1 - Lening 1 en Rentewap 1
- o Retrospectief: in jaar 3 heeft MKB-Klant D een opslagverhoging van 0,5% betaald over Lening 1, dit komt neer op een bedrag van EUR 3.000. Het Percentage Coulancevergoeding bedraagt wederom 20% en het Afdekkingspercentage in jaar 3 bedraagt 33,33%. De MKB-Klant heeft voor jaar 3 onder het Herstelkader derhalve recht op een vergoeding van EUR 800 (= $3.000 * 80% * 33,33%$).

- o Prospectief: op basis van het aflossingsschema bedraagt het Afdekkingspercentage in jaar 4 50%. Als prospectief herstel wordt Lening 1 gesplitst in een gedeelte van EUR 160.000 ($50\% * 80\% * \text{EUR } 400.000$) waarvoor de Renteopslag wordt teruggedraaid naar het oorspronkelijke niveau van 2%. Over het overige gedeelte van EUR 240.000 blijft de Renteopslag variabel, op dit moment gelijk aan 2,5%. Wederom mag de Bank er ook voor kiezen te werken met een blended rate.
- b. Set 2 - Lening 2 en Renteswap 2
 - o Retrospectief: in jaar 3 heeft MKB-Klant D een opslagverhoging van 1,0% betaald over Lening 2, dit komt neer op een bedrag van EUR 6.000. Het Percentage Couancevergoeding bedraagt wederom 20% en het Afdekkingspercentage in jaar 3 bedraagt 100%. De MKB-Klant heeft voor jaar 3 onder het Herstelkader derhalve recht op een vergoeding van EUR 4.800 ($= 6.000 * 80\% * 100\%$).
 - o Prospectief: op basis van het aflossingsschema bedraagt het Afdekkingspercentage in jaar 4 100%. Als prospectief herstel wordt Lening 2 gesplitst in een gedeelte van EUR 480.000 ($100\% * 80\% * \text{EUR } 600.000$) waarvoor de Renteopslag wordt teruggedraaid naar het oorspronkelijke niveau van 1%. Over het overige gedeelte van EUR 120.000 blijft de Renteopslag variabel, op dit moment gelijk aan 2%. Wederom mag de Bank er ook voor kiezen te werken met een blended rate.

6. VOORBEELD 5 – MKB-KLANT E | VERGOEDING STAP 2 EN 3

- 6.1. MKB-Klant E heeft een Variabelrentende Lening met een Hoofdsom van EUR 1 miljoen en een Renteswap met een Notional van EUR 500.000, beide met een oorspronkelijke looptijd van 10 jaar. Na 5 jaar heeft MKB-Klant E een tweede Renteswap afgesloten, met een Notional van EUR 700.000 en een looptijd van 5 jaar. De Hoofdsom van de Lening, de totale Notional van de Renteswaps en de ontstane Overhedge in Omvang wordt getoond in onderstaande tabel.

<u>Jaar</u>	<u>Hoofdsom Lening</u> <u>(miljoen EUR)</u>	<u>Notional Renteswap</u> <u>(miljoen EUR)</u>	<u>Overhedge in Omvang</u> <u>(miljoen EUR)</u>
1 t/m 5	1,0	0,5	0
6 t/m 10	1,0	1,2	0,2

- 6.2. De Overhedge in Omvang dient conform paragraaf 3.3.11 van het Herstelkader vergoed te worden. Het herstel dient proportioneel over beide Renteswaps uitgevoerd te worden. Dit houdt in dat op enig moment dat Netto Kasstromen zijn betaald onder (een of beide) Renteswaps, de totale Netto Kasstroom naar rato van de Overhedge in Omvang door de Bank vergoed dient te worden.
- 6.3. Stel dat op het moment van berekening van herstel in Stap 2, zeven jaar zijn verstreken sinds het afsluiten van de Variabelrentende Lening en de eerste Renteswap. Onderstaande tabel toont de Netto Kasstromen onder beide Renteswaps tot het moment dat het Herstel berekend wordt. Voor jaar 6 wordt het herstel op basis van een Overhedge in Omvang van EUR 0,2 miljoen als volgt berekend: de totale Netto Kasstroom in jaar 6 bedraagt EUR 21.000 en hierover dient 16,67% te worden vergoed (EUR 200.000 / EUR 1,2 miljoen), dit komt neer op een vergoeding van EUR 3.500 zoals getoond in de rechterkolom van onderstaande tabel.

<u>Jaar</u>	<u>Netto Kasstromen</u> <u>Swap 1</u>	<u>Netto Kasstromen</u> <u>Swap 2</u>	<u>Retrospectief herstel</u> <u>Overhedge in Omvang</u>
1	0		0
2	-3.000		0
3	-6.000		0
4	-9.000		0
5	-12.000		0
6	-15.000	-6.000	3.500
7	-18.000	-9.000	4.500

- 6.4. Voor het prospectieve herstel geldt dat de Notionals van beide Renteswaps proportioneel verlaagd worden, totdat de totale Notional gelijk is aan EUR 1 miljoen. Dit houdt in dat de eerste Renteswap een Notional krijgt van EUR 416.667 (= EUR 1 miljoen / EUR 1,2 miljoen * EUR 500.000), en de tweede Renteswap een Notional van EUR 583.333.

7. VOORBEELD 6 – MKB-KLANT F | COULANCEVERGOEDING IN GEVAL VAN 2 RENTESWAPS

- 7.1. MKB-Klant F heeft een Renteswap afgesloten met een looptijd van 8 jaar die vanaf begin jaar 3 start (een forward starting Renteswap) met een Notional van EUR 2,5 miljoen. Op hetzelfde moment heeft MKB-Klant F een tweede Renteswap afgesloten met een looptijd van 5 jaar en een Notional van EUR 1 miljoen.

- 7.2. Om het Percentage Couancevergoeding te berekenen dat in enig jaar betaald dient te worden over de Netto Kasstromen van deze Rentewaps schrijft het Herstelkader een proportionele aanpak voor. Dit houdt in dat de Notionals van de uitstaande Rentewaps, dat wil zeggen de Rentewaps die al gestart en nog niet geëindigd zijn, worden opgeteld, en over deze totale Notional het Percentage Couancevergoeding wordt berekend. Het resulterende Percentage Couancevergoeding wordt vervolgens toegepast op het totaal aan Netto Kasstromen dat is betaald onder de Rentewaps. Voor bijvoorbeeld jaar 3 geldt in dit geval dat de totale Notional van de twee Rentewaps gelijk is aan EUR 3,5 miljoen. Het Percentage Couancevergoeding is dan gelijk aan 17,1% ($2,5 / 3,5 * 20\% + 1,0 / 3,5 * 10\%$).

<u>Jaar</u>	<u>Notional Swap 1</u> <u>(miljoen EUR)</u>	<u>Notional Swap 2</u> <u>(miljoen EUR)</u>	<u>Percentage</u> <u>Couancevergoeding</u>
1 t/m 2	N.v.t.	1,0	20,0%
3 t/m 5	2,5	1,0	17,1%
6 t/m 10	2,5	N.v.t.	20,0%

- 7.3. Stel dat inmiddels zeven jaar zijn verstreken sinds het afsluiten van de forward starting Rentewap. De Netto Kasstromen die onder de twee Rentewaps zijn betaald worden getoond in onderstaande tabel. Omdat in jaar 2 nog geen kasstromen worden uitgewisseld onder de forward starting Rentewap, wordt dit Percentage Couancevergoeding in dat jaar uitsluitend toegepast op de Netto Kasstroom onder de tweede Rentewap. De couancevergoeding per jaar wordt getoond in de rechterkolom van onderstaande tabel.

<u>Jaar</u>	<u>Netto Kasstromen</u> <u>Swap 1</u>	<u>Netto Kasstromen</u> <u>Swap 2</u>	<u>Couancevergoeding</u>
1	N.v.t.	-7.500	1.500
2	N.v.t.	-10.000	2.000
3	-25.000	-5.000	5.143
4	-37.500	-10.000	8.143
5	-50.000	-15.000	11.143
6	-62.500	N.v.t.	12.500
7	-75.000	N.v.t.	15.000

- 7.4. Voor het prospectieve herstel geldt dat MKB-Klant F het Percentage Couancevergoeding zoals dat geldt op het moment dat Herstel berekend wordt – in dit geval na 7 jaar – over de Marktwaaarde ontvangt. In dit geval is dat 20%.

8. VOORBEELD 7 – MKB-KLANT G | STAP 1 VOOR CAP MET KNOCK-IN FLOOR

8.1. MKB-Klant G heeft in 2007 een Rentecap met knock-in floor afgesloten, waarbij het Strikeniveau van de Cap (K_{cap}) op 5% ligt, en het knock-in niveau ($R_{knock-in}$) op 3%. Indien Euribor boven 5% lag, betaalde de MKB-Klant (los van Renteopslagen) effectief 5%, indien hij zijn hele Lening had afgedekt met een Rentecap knock-in floor. Indien Euribor beneden het knock-in niveau fixeerde, betaalde de MKB-Klant ook 5%. Tussen 3% en 5% betaalde de MKB-Klant effectief Euribor. Met 'effectief' wordt bedoeld: uit hoofde van de Variabelrentende Lening in combinatie met het Rentederivaat.

8.2. In het voorbeeld heeft de klant een 5-jaars Rentecap met knock-in floor afgesloten, met jaarlijkse betalingen. Dit leidt tot de volgende Netto Kasstromen (alleen uit hoofde van de Rentecap met knock-in floor) vanuit de optiek van de klant:

<u>Datum</u>	<u>Euribor</u>	<u>Netto Kasstroom onder Rentecap met knock-in floor</u>
31 maart 2008	4,7%	0
31 maart 2009	1,7%	-33.000
31 maart 2010	0,9%	-41.000
31 maart 2011	1,6%	-34.000
31 maart 2012	1,1%	-39.000

8.3. Het Noodzakelijk Substituut is een Renteswap, waarbij de vaste Swaprente gelijk is aan 3%. In dit voorbeeld is alleen sprake van retrospectief herstel, maar als het product nog zou lopen ten tijde van de berekening van het herstel, zou de Rentecap met knock-in floor van MKB-Klant G daadwerkelijk vervangen worden door een Renteswap (met 3% als vaste Swaprente).

8.4. Voor het retrospectieve herstel zijn de Netto Kasstromen als volgt:

<u>Datum</u>	<u>Noodzakelijk Substituut (NS)</u>		
	<u>Ontvang</u>	<u>Betaal</u>	<u>Netto</u>
31 maart 2008	47.000	30.000	17.000
31 maart 2009	17.000	30.000	-13.000
31 maart 2010	9.000	30.000	-21.000
31 maart 2011	16.000	30.000	-14.000
31 maart 2012	11.000	30.000	-19.000

- 8.5. De vergoeding uit Stap 1 wordt nu bepaald door de MKB-Klant retrospectief ook in de positie te stellen alsof hij de Renteswap (op 3%) had gehad.
- 8.6. Voor de berekening gaan we uit van een herstelberekeningseinddatum van 31 december 2016, en renten dan ook op tot die datum:

<u>Datum</u>	<u>Vergoeding Stap 1</u>		
	<u>Verschil NS en CKIF</u>	<u>Oprentingsfactor</u>	<u>Opgerente vergoeding</u>
31 maart 2008	17.000	1,33609	22.714
31 maart 2009	20.000	1,26061	25.212
31 maart 2010	20.000	1,2091	24.182
31 maart 2011	20.000	1,17388	23.478
31 maart 2012	20.000	1,13138	22.628

- 8.7. De oprentingsfactoren zijn gehaald uit de spreadsheet met oprentingsfactoren die beschikbaar is gemaakt op de website van de Derivatenc commissie. Hierin staat voor elke kasstroomdatum tot aan een aantal herstelberekeningseinddata wat de bijbehorende oprentingsfactor is. In totaal leidt dit tot een compensatie uit Stap 1 van 118.214 EUR (de som van de laatste kolom).

9. VOORBEELD 8 – MKB-KLANT H | VERVROEGD AFLOSSEN

- 9.1. MKB-Klant H heeft een Variabelrentende Lening met een aanvankelijke Hoofdsom van EUR 3 miljoen en een Renteswap met een Notional van EUR 1,5 miljoen, beide met een looptijd van 10 jaar. De Variabelrentende Lening heeft een verplicht aflosschema van EUR 100.000 per jaar. Aan het begin van jaar 4 lost MKB-Klant H - additioneel aan de verplichte aflossing - EUR 300.000 vervroegd af. De Notional van de Renteswap daalt elk jaar met EUR 50.000. Onderstaande tabel toont de Hoofdsom (met inbegrip van de Vervroegde Aflossing), de Notional en de Netto Kasstromen.

<u>Jaar</u>	<u>Hoofdsom Lening</u> <u>(miljoen EUR)</u>	<u>Notional Renteswap</u> <u>(miljoen EUR)</u>	<u>Netto Kasstromen</u>
1	3,0	1,5	0
2	2,9	1,45	-7.500
3	2,8	1,4	-15.000
4	2,4	1,35	-22.500
5	2,3	1,3	-30.000

Herstel in Stap 2

- 9.2. Het Herstelkader schrijft voor dat MKB-Klant H gecompenseerd dient te worden voor het feit dat hij in jaar 4 wel Vervroegd heeft Afgelost op de Variabelrentende Lening, maar niet op de Renteswap (paragraaf 3.3.32). De compensatie betekent allereerst dat de Notional van de Renteswap aan het begin van jaar 4 wordt verminderd voor zover dit boetevrij had gekund onder de algemene voorwaarden van de Vastrentende Lening bij de Bank van MKB-Klant H – in dit geval 5% van de oorspronkelijke hoofdsom. Dit correspondeert hier met EUR 75.000 (= 5% * EUR 1,5 miljoen). In de compensatieberekening voor Vervroegd Aflossen dient echter rekening gehouden te worden met het Percentage Couancevergoeding dat de Klant in Stap 3 nog zal ontvangen over de Netto Kasstromen van de Renteswap. Gegeven de Notional van de Renteswap van MKB-Klant H is het Percentage Couancevergoeding gelijk aan 20%. Dit betekent dat de Notional van de Renteswap in jaar 4 met 4% verlaagd wordt (5% * [1-20%]), dit is een bedrag van EUR 60.000.
- 9.3. De MKB-Klant had in jaar 4 voor de Vervroegde Aflossing een Afdekkingspercentage van 50%, het uitgangspunt is dat hij 50% van EUR 300.000 had willen aflossen op de Renteswap. Dit is meer dan de toegestane EUR 60.000, zodat de aflossing op de Renteswap hier gelijk wordt gesteld aan EUR 60.000. De compensatie die MKB-Klant H ontvangt is de som van de opgerente Netto Kasstromen over dit gedeelte van de Notional. Zo geldt voor jaar 4 dat de klant EUR 1.000 (= EUR 60.000 / EUR 1,35 miljoen * EUR 22.500) ontvangt.
- 9.4. In jaar 5 zou de MKB-Klant, als hij deze EUR 60.000 Vervroegd had Afgelost, een resterende Notional hebben van EUR 1,24 miljoen (= EUR 1,3 miljoen – EUR 60.000). In dat geval had hij maar EUR -28.615 (= EUR 1,24 miljoen / EUR 1,3 miljoen * EUR -30.000) hoeven te betalen. Voor jaar 5 betekent dit dat de klant EUR 1.385 (= EUR 30.000 – EUR 28.615) ontvangt.

Herstel in Stap 3

- 9.5. Het Herstelkader schrijft voor dat MKB-Klant H in Stap 3 het Percentage Couancevergoeding ontvangt over de Netto Kasstromen zoals betaald onder de Renteswap. Zowel de Netto Kasstromen als het Percentage Couancevergoeding worden niet gecorrigeerd voor een eventuele verlaging van de Notional die naar aanleiding van compensatie voor Vervroegd Aflossen in Stap 2 heeft plaatsgevonden. MKB-Klant H ontvangt in jaar 4 dus een couancevergoeding van EUR 4.500 (= EUR 22.500 * 20%).

10. VOORBEELD 9 – MKB-KLANT I | OVERHEDGE IN OMVANG EN VERVROEGD AFLOSSEN

10.1. MKB-Klant I heeft een Variabelrentende Lening met een aanvankelijke Hoofdsom van EUR 1 miljoen en een *bullet* Renteswap met een Notional van EUR 1 miljoen, beide met een looptijd van 3 jaar. De Variabelrentende Lening heeft een verplicht aflosschema van EUR 100.000 per jaar. In jaar 2 lost MKB-Klant I – additioneel aan de verplichte aflossing – EUR 10.000 vervroegd af. Onderstaande tabel toont de Hoofdsom Lening (zonder de vervroegde aflossing), de Notional en de Netto Kasstromen gedurende de looptijd van 3 jaar.

<u>Jaar</u>	<u>Hoofdsom Lening</u> (miljoen EUR)	<u>Notional Rentswap</u> (miljoen EUR)	<u>Netto Kasstromen</u>
1	1,0	1,0	0
2	0,9	1,0	-4.000
3	0,8	1,0	-8.000

10.2. Allereerst dient in Stap 2 de Overhedge in Omvang gecompenseerd te worden. In Jaar 2 bedraagt het te compenseren bedrag EUR 400 (= (EUR 1,0 miljoen – EUR 0,9 miljoen) / EUR 1,0 miljoen * EUR 4.000). In Jaar 3 bedraagt het te compenseren bedrag EUR 1.600 (= (EUR 1,0 miljoen – EUR 0,8 miljoen) / EUR 1,0 miljoen * EUR 8.000).

10.3. In Stap 3 wordt vervolgens de coulancevergoeding bepaald. Voor MKB-Klant I is het Percentage Coulancevergoeding 20%. De coulancevergoeding wordt berekend over de Netto Kasstromen van het in Stap 2 herstellde Rentederivaat. Na het doorlopen van Stap 2, met uitzondering van Vervroegd Aflossen / Bedrijfsbeëindiging, ziet de Rentswap er als volgt uit:

<u>Jaar</u>	<u>Notional Rentswap</u> (miljoen EUR)	<u>Netto Kasstromen</u>
1	1,0	0
2	0,9	-3.600
3	0,8	-6.400

10.4. Na het bepalen van het Percentage Coulancevergoeding in Stap 3, kan de vergoeding uit hoofde van Vervroegd Aflossen / Bedrijfsbeëindiging berekend worden. Zoals opgemerkt lost MKB-Klant I in jaar 2 additioneel EUR 10.000 af op de Lening. Volgens de algemene voorwaarden van de Vastrentende Lening bij de Bank van MKB-Klant I zou hij 5% van het oorspronkelijke leningbedrag boetevrij mogen aflos-

sen. In deze situatie correspondeert dit met EUR 50.000 (= 5% * EUR 1 miljoen). In de compensatieberekening voor Vervroegd Aflossen dient rekening gehouden te worden met het Percentage Couancevergoeding, derhalve wordt uitgegaan van de situatie waarin de klant EUR 40.000 (= [1-20%] * 5% * EUR 1 miljoen) boetevrij had mogen aflossen.

- 10.5. De klant heeft slechts EUR 10.000 op de Lening afgelost. Zijn afdekking, in de Renteswap die resteert na het doorlopen van de andere Herstelaspecten uit Stap 2, was 100%. Er wordt derhalve van uitgegaan dat hij hetzelfde bedrag op de Renteswap had willen aflossen. Indien het Afdekkingspercentage lager zou zijn geweest, zou het bedrag geschaald worden met dit Afdekkingspercentage. De Notional in Jaar 2 zou dan gelijk zijn geweest aan EUR 890.000, en de klant had in dat jaar EUR 3.560 (= EUR 3.600 * EUR 890.000 / EUR 900.000) betaald onder de Renteswap. Het verschil van EUR 40 wordt, met Oprenting, vergoed uit hoofde van Vervroegd Aflossen.
- 10.6. Voor jaar 3 wordt uitgegaan van een Notional van EUR 790.000, en de compensatie op gelijke wijze bepaald. De compensatie in Jaar 3 uit hoofde van Vervroegd Aflossen bedraagt EUR 80.

11. VOORBEELD 10 – MKB-KLANT J | VERGOEDING STAP 2 EN 3 – VASTE KERN

- 11.1. MKB-Klant J heeft een Renteswap met een Notional van EUR 1 miljoen afgesloten. De Transactiedatum is 3 juli 2013, de Startdatum is 5 juli 2013 en de Einddatum is 5 juli 2017. Verder is de Referentierente van de Renteswap gelijk aan de 1-maands Euribor rente. De Renteswap dient ter afdekking van een rekening-courant krediet. Op dit rekening-courant krediet wordt de 1-maands Euribor rente vermeerderd met een MKB-Klant-specifieke opslag in rekening gebracht. De opslag blijft gefixeerd (is dit niet het geval, dan komt de MKB-Klant uiteraard tevens voor een compensatie uit hoofde van Stap 4 in aanmerking).
- 11.2. Conform het Herstelkader komt een rekening-courant in aanmerking voor afdekking voor zover deze op moment van afsluiten van het Rentederivaat is inbegrepen in de afdekking; dat is hier het geval. De rekening-courant stand per eind juni 2013 bedraagt EUR 800.000 (de MKB-Klant heeft dit bedrag opgenomen), per eind september 2013 EUR 900.000, per eind februari 2015 EUR 1 miljoen. Tussen en na deze data is de stand van het rekening-courant gelijk gebleven. MKB-Klant J ontvangt de volgende vergoeding in Stap 2 en Stap 3.
- 11.3. Allereerst moet worden bepaald welk gedeelte van het rekening-courant in aanmerking komt voor afdekking. Het Herstelkader schrijft voor dat hiervoor het opgenomen bedrag moet worden bepaald dat over minimaal 90% van de looptijd van het rekening-courant was opgenomen. De Renteswap loopt nog, zodat de relevante periode

hier strekt vanaf de Transactiedatum (3 juli 2013) tot aan de datum van publicatie van het Herstelkader (5 juli 2016). Om de berekening van de vaste kern te vereenvoudigen, delen we deze periode op in 36 maanden. Voor de 2 maanden juli en augustus 2013, was de stand van het rekening-courant EUR -800.000. Voor september 2013 tot en met januari 2015 (17 maanden) was de stand van het rekening-courant EUR -900.000. Voor de resterende 17 maanden was de stand EUR -1 miljoen. Aldus is in 47,2% (= 17 / 36) van de relevante looptijd het rekening-courant minimaal EUR -1 miljoen bedroeg, in 94,4% (= 34 / 36) minimaal EUR 900.000, en in 100% van de gevallen minimaal EUR 800.000. Voor herstelberekeningen is de "vaste kern" derhalve EUR 900.000.

- 11.4. Aangezien de "vaste kern" lager is dan de Notional van de afgesloten Renteswap, heeft de MKB-Klant een Overhedge in Omvang van EUR 100.000. Retrospectief krijgt hij in Stap 2 derhalve 10% van alle Netto Kasstromen terug. Prospectief wordt ervan uitgegaan dat de "vaste kern" op hetzelfde niveau blijft, zodat de Notional van de Renteswap met EUR 100.000 verlaagd wordt. De coulancevergoeding in Stap 3 zal 20% van de Netto Kasstromen over de resterende 90% (= 900.000 / 1.000.000) Notional bedragen, vermeerderd met 20% van de Marktwaaarde over de resterende Renteswap (een Renteswap die tot 5 juli 2017 loopt met een Notional van EUR 900.000). Ten overvloede merken we op dat de coulancevergoeding gemaximeerd wordt op EUR 100.000.

12. VOORBEELD 11 – MKB-KLANT K | LENING- EN DERIVATENPORTEFEUILLE

- 12.1. MKB-Klant K heeft in 2008 een Variabelrentende Lening 1 afgesloten met een Hoofdsom van EUR 1 miljoen en een looptijd van 15 jaar. Twee jaar later wordt een tweede Variabelrentende Lening 2 afgesloten met een Hoofdsom van EUR 1 miljoen en een looptijd van 10 jaar, tegelijkertijd sluit hij een Renteswap af met een Notional van EUR 500.000 en een looptijd van eveneens 10 jaar. In 2012 worden gelijktijdig Variabelrentende Lening 3 met een Hoofdsom van EUR 2 miljoen en een looptijd van 10 jaar, een rekening-courant krediet met een limiet van EUR 500.000 en een tweede Renteswap met een Notional van EUR 2,5 miljoen en een looptijd van 10 jaar afgesloten.
- 12.2. Op Variabelrentende Lening 1 heeft zowel in 2012 als in 2014 een verhoging van de Renteopslag van 1% plaatsgevonden. Op Lening 2 heeft alleen in 2012 een opslagverhoging van 1% plaatsgevonden.
- 12.3. Dit voorbeeld zal het Herstel beschrijven aan de hand van verschillende casussen die zich kunnen voordoen met betrekking tot de portefeuille van In Aanmerking Komende Leningen.

A. Alle Leningen zijn In Aanmerking Komende Leningen op grond van paragrafen 3.3.4.a tot en met 3.3.4.c

- 12.4. Uit het dossier van de Bank blijkt niet dat één van de Leningen op grond van 3.3.4.d uitgesloten kan worden. Het geheel van In Aanmerking Komende Leningen op basis van 3.3.4.a tot en met 3.3.4.c wordt meegenomen in de berekening van het Herstel. Deze leningportefeuille wordt afgezet tegen de totale portefeuille van Rentederivaten voor de bepaling van het Herstel, er is geen sprake van een koppeling tussen specifieke Leningen en specifieke Rentederivaten.
- 12.5. In dit geval is er geen sprake van een Overhedge in Omvang, de opslagverhogingen die zijn doorgevoerd op Leningen 1 en 2 dienen te worden vergoed conform Stap 4 van het Herstelkader.

B. Uitsluiting van Lening 1 op basis van paragraaf 3.3.4.d

- 12.6. Uit het dossier blijkt dat Variabelrentende Lening 1 niet beoogd was om afgedekt te worden met de eerste Renteswap. Variabelrentende Lening 1 liep reeds twee jaar voordat Variabelrentende Lening 2 en de eerste Renteswap werden afgesloten. Op basis van de kenmerken van Variabelrentende Leningen en Rentederivaten van de MKB-Klant beoordeelt de Bank dat Variabelrentende Lening 1 niet beoogd was af te worden afgedekt en sluit deze Variabelrentende Lening uit als In Aanmerking Komende Lening op basis van 3.3.4.d.
- 12.7. In dit geval is geen sprake van een Overhedge in Omvang, uitsluitend de opslagverhoging die is doorgevoerd op Variabelrentende Lening 2 dient hersteld te worden conform Stap 4.

C. Koppeling tussen Leningen en Rentederivaten – mogelijkheid 1

- 12.8. Uit het dossier van de Bank blijkt dat de eerste Renteswap is afgesloten met het doel om te allen tijde 50% van het renterisico op Variabelrentende Lening 2 af te dekken. Ook blijkt uit het dossier dat de tweede Renteswap is afgesloten om het volledige renterisico op Variabelrentende Lening 3 en het rekening-courant krediet af te dekken. Door deze koppeling tussen Leningen en Rentederivaten is een tweetal 'sets' ontstaan, die op basis van 3.3.4.d separaat Stap 2 en Stap 4 van het Herstelkader doorlopen.
- 12.9. In geval van Set 1 is geen sprake van een Overhedge in Omvang, wel dient in deze set de opslagverhoging teruggedraaid te worden conform Stap 4 van het Herstelkader. In de praktijk blijkt dat de limiet van het rekening-courant krediet niet altijd volledig is getrokken, de vaste kern bedraagt EUR 250.000. Hierdoor is sprake van een Overhedge in Omvang in set 2 die hersteld dient te worden conform 3.3.11.

D. Koppeling tussen Leningen en Rentederivaten – mogelijkheid 2

- 12.10. Wederom blijkt uit het dossier dat er sprake is van een koppeling tussen Variabelrentende Lening 2 en de eerste Renteswap. Verder is bij het afsluiten van de tweede Renteswap schriftelijk vastgelegd dat deze Renteswap dient ter afdekking van Variabelrentende Lening 3 alsmede het gedeelte van Variabelrentende Lening 2 dat nog niet afgedekt werd door de eerste Renteswap. Op basis van deze informatie sluit de Bank zowel Variabelrentende Lening 1 als het rekening-courant krediet uit als in Aanmerking Komende Lening.
- 12.11. Er is in dit geval geen sprake van een Overhedge in Omvang, de Bank dient de doorgevoerde opslagverhoging op Variabelrentende Lening 2 te vergoeden.
- 12.12. De Bank dient in haar communicatie aan de Klant te allen tijde toe te lichten welke (sets van) Variabelrentende Leningen en Rentederivaten zijn meegenomen in de berekening van het Herstel. Indien de Klant zich niet herkent in de wijze waarop Variabelrentende Leningen en Rentederivaten in aanmerking zijn genomen, dient hij in gesprek te treden met zijn Bank. Hiervan kan bijvoorbeeld sprake zijn als de Bank het Herstel heeft uitgevoerd conform situatie B, maar MKB-Klant K op basis van zijn dossier aan kan tonen dat sprake was van situatie C. Als Bank en MKB-Klant geen overeenstemming weten te bereiken, staat Bindend Advies open.

13. VOORBEELD 12 – MKB-KLANT L | PROPORCIONEEL HERSTEL

- 13.1. MKB-Klant L heeft een Variabelrentende Lening afgesloten met een Hoofdsom van EUR 2 miljoen en een looptijd van 4 jaar. Tegelijkertijd wordt Rentederivaat 1 afgesloten, een Renteswap met een Notional van EUR 1,5 miljoen en een looptijd van 3 jaar. In jaar 2 wordt Rentederivaat 2 afgesloten, met een Notional van EUR 1 miljoen en een looptijd van eveneens 3 jaar. Dit leidt tot de volgende Hoofdsommen Lening en Notionals:

<u>Jaar</u>	<u>Hoofdsom Lening</u>	<u>Notional derivaat 1</u>	<u>Notional derivaat 2</u>
1	2,0	1,5	
2	2,0	1,5	1,0
3	2,0	1,5	1,0
4	2,0		1,0

13.2. Het Herstel vindt plaats aan het begin van jaar 3. Stap 2 leidt tot het volgende:

<u>Jaar</u>	<u>Notional derivaat 1</u>	<u>Notional derivaat 2</u>
1	1,5	
2	1,2	0,8
3	1,2	0,8
4		1,0

13.3. Voor de retrospectieve compensatie wordt in jaar 2 gerekend met een Notional voor Rentederivaat 1 van EUR 1,2 miljoen (= $2,0 / 2,5 * \text{EUR } 1,5$ miljoen), en een Notional voor Rentederivaat 2 van EUR 0,8 miljoen (= $2,0 / 2,5 * \text{EUR } 1$ miljoen). Het prospectieve herstel vindt eveneens proportioneel plaats, zodat de Notionals in jaar 3 gelijk blijven aan de Notionals die in jaar 2 resteren na de correctie voor de Overhedge in Omvang. Voor jaar 4 tot slot is er geen sprake meer van een Overhedge in Omvang, en kan de Notional van Rentederivaat 2 weer stijgen naar EUR 1 miljoen. Het staat de Bank vrij om de Notional van Rentederivaat 2 onaangepast te laten, zodat deze gelijk blijft aan EUR 0,8 miljoen.

13.4. Als alternatief voor het prospectieve proportionele herstel mag de Bank ervoor kiezen om op basis van paragraaf 5.1.7 uitsluitend de Notional van de Renteswap met de meest negatieve Marktwaaarde voor de MKB-Klant aan te passen. Indien Rentederivaat 1 bijvoorbeeld voor MKB-Klant L de meeste negatieve Marktwaaarde heeft aan het begin van jaar 3, kan in deze specifieke situatie op grond van 5.1.7 ook gekozen worden om, voor wat betreft het prospectieve Herstel, alleen de Notional in jaar 3 op Rentederivaat 1 aan te passen. Rentederivaat 1 heeft in jaar 3 dan een Notional van EUR 1 miljoen, terwijl Rentederivaat 2 intact blijft.

14. VOORBEELD 13 – MKB-KLANT M | TOEPASSING PARAGRAAF 3.3.5

14.1. MKB-Klant M heeft in jaar 1 een Variabelrentende Lening (Lening 1) afgesloten met een Hoofdsom Lening van EUR 2 miljoen en een looptijd van 3 jaar, alsook een Renteswap (Renteswap 1) met een looptijd van 5 jaar en een Notional van EUR 3 miljoen. In jaar 2 wordt een Variabelrentende Lening (Lening 2) afgesloten met een Hoofdsom Lening van EUR 2 miljoen en een looptijd van 4 jaar. In jaar 3 wordt een Renteswap (Renteswap 2) afgesloten met een Notional van EUR 1 miljoen en een looptijd van 2 jaar. Tot slot wordt in jaar 4 een Variabelrentende Lening (Lening 3) afgesloten met een Hoofdsom Lening van EUR 1 miljoen en een looptijd van 2 jaar. In onderstaande tabel staan de Hoofdsommen en Notionals weergegeven:

<u>Jaar</u>	<u>Hoofdsom Lening</u>			<u>Notional</u>	
	<u>Lening 1</u>	<u>Lening 2</u>	<u>Lening 3</u>	<u>Renteswap 1</u>	<u>Renteswap 2</u>
1	2,0			3,0	
2	2,0	2,0		3,0	
3	2,0	2,0		3,0	1,0
4		2,0	1,0	3,0	1,0
5		2,0	1,0	3,0	

- 14.2. Lening 3 is niet binnen 3 maanden na de Transactiedata van Renteswaps 1 en 2 aangegaan, noch is bij het aangaan van Renteswaps 1 en 2 aantoonbaar rekening gehouden met Lening 3, zodat op grond van paragraaf 3.3.5 geconcludeerd moet worden dat Lening 3 geen In Aanmerking Komende Lening is.
- 14.3. Verder blijkt uit het dossier van de Bank niet dat één van de Variabelrentende Leningen op grond van 3.3.4.d niet beoogd was door de Renteswaps 1 en 2 te worden afgedekt. Er blijkt uit het dossier evenmin van een specifieke koppeling van (één van) de Variabelrentende Leningen aan (één van) de Renteswaps. Aldus dienen de In Aanmerking Komende Leningen 1 en 2 en Renteswaps 1 en 2 als geheel in ogen-schouw te worden genomen bij het Herstel.
- 14.4. Stap 2 leidt op basis van het voorgaande dan tot het volgende aangepaste schema voor de Notionals van de Renteswaps:

<u>Jaar</u>	<u>Totale Hoofdsom</u>	<u>Notional</u>	
	<u>In Aanmerking Komende Leningen</u>	<u>Renteswap 1</u>	<u>Renteswap 2</u>
1	2,0	2,0	
2	4,0	3,0	
3	4,0	3,0	1,0
4	2,0	1,5	0,5
5	2,0	2,0	

Het bovenstaande geldt ongeacht of het herstel retrospectief of prospectief is.